

COUNCIL OF EUROPE   CONSEIL DE L'EUROPE

Συμβούλιο της Ευρώπης

Περιγραφή Επιπέδου Αναφοράς A1 για τα Νέα Ελληνικά

Περιγραφή Επιπέδου Αναφοράς A1 για τα Νέα Ελληνικά

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας
Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
Συμβούλιο της Ευρώπης

Επιστημονικός υπεύθυνος: *Στάθης Ευσταθιάδης*
Ερευνήτριες: *Νιόβη Αντωνοπούλου*
Σμαρώ Βογιατζίδου
Δήμητρα Μανάβη
Συνεργάτες/ιδες: *Αργύριος Αρχάκης*
Αμαλία Αρβανίτη
Μαριάνθη Μακρή-Τσιλιπάκου
Δημήτριος Παπαζαχαρίου
Αναστάσιος Τσαγγαλίδης
Αγγελική Ψάλτου-Joycey
Βικτωρία Παναγιωτίδου
Μαρία Μουμιτζή
Εξωτερικός Σύμβουλος: *John L.M. Trim*

Διεύθυνση Γλωσσικής Πολιτικής
Συμβούλιο της Ευρώπης, 2005
Στρασβούργο

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελίδα
Πρόλογος του J.L.M. Trim στην περιγραφή του <i>Επιπέδου Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά</i> (Ελληνική απόδοση)	v
Preface to <i>Reference Level Description – A1 for Greek</i> by J.L.M. Trim	vii
Πρόλογος των επιμελητών της ελληνικής έκδοσης	ix
Κεφάλαιο 1 Γενική περιγραφή του στόχου	1
Κεφάλαιο 2 Εξειδίκευση του στόχου	4
Κεφάλαιο 3 Γλωσσικές λειτουργίες	7
Κεφάλαιο 4 Γενικές έννοιες	25
Κεφάλαιο 5 Θεματικές περιοχές και ειδικές έννοιες	37
Κεφάλαιο 6 Επαφή με κείμενα: Δεκτικές ενέργειες, δραστηριότητες, διαδικασίες και στρατηγικές - Κατανόηση προφορικού και γραπτού λόγου	52
Κεφάλαιο 7 Παραγωγικές δραστηριότητες, διαδικασίες και στρατηγικές: παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου	55
Κεφάλαιο 8 Διάδραση και διαμεσολάβηση	57
Κεφάλαιο 9 Γενικές και γλωσσικές ικανότητες	61
Κεφάλαιο 10 Πρότυπα προφορικής επικοινωνίας	73
Κεφάλαιο 11 Στρατηγικές μάθησης	76
Κεφάλαιο 12 Μαθαίνοντας πώς να μαθαίνουμε	79
Κεφάλαιο 13 Βαθμός δεξιότητας	82
Παράρτημα Α Προφορά και επιτονισμός	87
Παράρτημα Β Γραμματική ανάλυση: Μορφολογία και σύνταξη	91
Παράρτημα Γ Ευρετήριο λέξεων	115
Παράρτημα Δ Ευρετήριο θεμάτων	137

Πρόλογος του J.L.M. Trim στην περιγραφή του *Επιπέδου Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά**

Με μεγάλη χαρά υποδεχόμαστε την επιτυχή ολοκλήρωση και δημοσίευση του *Επιπέδου Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά*. Αξίζουν συγχαρητήρια στη συγγραφική ομάδα του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας στη Θεσσαλονίκη, με επικεφαλής τον καθηγ. Στάθη Ευσταθιάδη, για την αποτελεσματική και πρωτοποριακή εργασία τους.

Αυτή η περιγραφή του *Επιπέδου Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά* (εφεξής είναι μάλιστα η πρώτη παρόμοια περιγραφή που δημοσιεύεται για οποιαδήποτε γλώσσα. Μολονότι η ομάδα είχε τη δυνατότητα να συμβουλευτεί την – αδημοσίευτη μέχρι στιγμής – περιγραφή του *Επιπέδου Αναφοράς Α1 για τα αγγλικά*, χρειάστηκε να προχωρήσει ανεξάρτητα και να προβεί σε αλλαγές και προσθήκες, ακόμα και κάποιων κεφαλαίων, σε όσα σημεία κρίθηκε απαραίτητο.

Το *Επίπεδο Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά* μπορεί εύκολα να αντιστοιχιστεί με το Επίπεδο Α1, το χαμηλότερο επίπεδο που αναγνωρίζει το σύστημα των έξι επιπέδων που προτείνεται στο *Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις γλώσσες: εκμάθηση, διδασκαλία, αξιολόγηση*. Ωστόσο, ακριβώς σε αυτό το επίπεδο οξύνεται ιδιαίτερα η ένταση μεταξύ των κριτηρίων αξιολόγησης της επάρκειας αφενός και της περιγραφής των μαθησιακών στόχων αφετέρου. Ως προς την αξιολόγηση, το κατώτατο επίπεδο τείνει να περιγράφεται με όρους χαμηλής επίδοσης, ενώ οι μαθησιακοί στόχοι πρέπει να είναι ουσιαστικοί και αξιολογοί αν πρόκειται να πιστοποιείται η επίτευξή τους σε ένα σύστημα δημόσιων εξετάσεων.

Χρειάστηκαν πολλά χρόνια για να αναγνωριστεί η ανάγκη μιας τέτοιας περιγραφής. Αρχικά, το *Threshold Level* θεωρήθηκε ως το κατώτατο επίπεδο άξιο κάποιας αναγνώρισης. Σύντομα έγινε φανερό ότι ο στόχος της λειτουργικής ανεξαρτησίας ενόψει των προκλήσεων της καθημερινής ζωής σε μια ξένη χώρα ήταν ιδιαίτερα φιλόδοξος, και απαιτούσε σημαντική εκπαιδευτική προσπάθεια. Έτσι αναπτύχθηκε το επίπεδο *Waystage* ως πρώιμος στόχος που ορίστηκε με τη μείωση των επιλογών έκφρασης των λειτουργικών και εννοιακών κατηγοριών, η κλίμακα των οποίων διατηρήθηκε πλήρης στο μέτρο του δυνατού. Αργότερα, η ζήτηση για ένα τρίτο επίπεδο, υψηλότερο από το *Threshold*, καλύφθηκε με την ανάπτυξη του επιπέδου *Vantage*. Για αρκετά χρόνια αυτή η περιγραφή τριών επιπέδων φάνηκε να ικανοποιεί τις απαιτήσεις των εκπαιδευτικών συστημάτων πιστοποίησης. Και μόνο πρόσφατα αναγνωρίστηκε η ανάγκη πιστοποίησης ενός επιπέδου επάρκειας χαμηλότερου του *Waystage* και διαπιστώθηκε ζήτηση από σημαντικό αριθμό υποψηφίων. Η ζήτηση αυτή προέκυψε από τρεις κυρίως πηγές: Πρώτον, η προώθηση από το Συμβούλιο της Ευρώπης της *πληθογλωσσίας* ως εκπαιδευτικού στόχου οδήγησε στην αύξηση του ενδιαφέροντος για την εκπαίδευση ενηλίκων με σκοπό την περιορισμένη αλλά χρηστική ικανότητα σε πολλές ευρωπαϊκές γλώσσες που δεν εκπροσωπούνται πάντα στη σχολική εκπαίδευση, η οποία ικανότητα είναι δυνατό να επιτευχθεί, λόγω χάρη, με ένα εντατικό θερινό τμήμα διάρκειας ενός μήνα στην ξένη χώρα ή με την εκπαίδευση ενηλίκων στην πατρίδα τους για ένα εξάμηνο, ενδεχομένως με τη χρήση της τεχνολογίας της πληροφορικής. Αυτού του είδους τα μαθήματα μπορούν κάλλιστα να στοχεύουν στην επάρκεια του επιπέδου Α1 και να πιστοποιούνται στο Ευρωπαϊκό Γλωσσικό Πορτφόλιο. Δεύτερον, μεγάλη αύξηση της ατομικής κινητικότητας αποτέλεσε η συρροή σημαντικού αριθμού οικονομικών μεταναστών και προσφύγων σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Οι άνθρωποι αυτοί που

---

* Ο τίτλος *Επίπεδο Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά (Reference Level Description – A1 for Greek)* υιοθετήθηκε μετά τη σύσκεψη της Λισσαβόνας (Φεβρ. 2005) και έκτοτε χρησιμοποιείται σε αντικατάσταση του προηγούμενου τίτλου *Εισαγωγικό Επίπεδο για τα Νέα Ελληνικά (Breakthrough)*.

μπορεί να μην είχαν επαρκή εκπαίδευση και να μην είχαν μάθει ποτέ καμιά ξένη γλώσσα έχουν να κερδίσουν πολλά προσπαθώντας να αποκτήσουν περιορισμένη επάρκεια στη γλώσσα της χώρας υποδοχής τους. Το να δουν την επίτευξη αυτής της επάρκειας να αναγνωρίζεται επίσημα μπορεί να τους παράσχει σημαντικά κίνητρα για περαιτέρω εκμάθηση. Αυτό μπορεί να ισχύει και για άτομα μέσης ηλικίας σε πρώην κλειστές κοινωνίες που επιθυμούν να διευρύνουν τους ορίζοντές τους μαθαίνοντας κάτι από τη γλώσσα των γειτόνων τους. Τέλος, η προοδευτική μείωση της ηλικίας στην οποία αρχίζει η εκμάθηση γλωσσών στο σχολείο οδηγεί σταδιακά στη σαφή διατύπωση ενός πρώιμου μαθησιακού στόχου που θα τεθεί ως σημείο αναφοράς στα όρια της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, έτσι ώστε οι διδάσκοντες στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση να μπορούν να προχωρήσουν παραπέρα με κάποια σιγουριά και να μη χρειάζεται να ξεκινήσουν εντελώς από την αρχή. Ελπίζουμε ότι η ανάπτυξη ενός *Επιπέδου Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά* θα παρακινήσει την εκμάθησή τους ως ξένης ή δεύτερης γλώσσας και θα συμβάλει στη διατήρηση της ευρωπαϊκής γλωσσικής και πολιτισμικής ποικιλότητας.

Η προσπάθεια του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας έχει πλέον καταλήξει στη μοναδική περιγραφή μαθησιακών στόχων σε τέσσερα επίπεδα που εκδίδονται με βάση το πρότυπο του *Threshold Level* (το *Profile Deutsch*, η μόνη άλλη περιγραφή σε τέσσερα επίπεδα, επιχειρεί την ενιαία θεώρηση ακολουθώντας το μοντέλο του Πλαισίου). Μαζί με το ερωτηματολόγιο που εκδόθηκε ως Παράρτημα του τόμου του ελληνικού *Threshold Level* παρέχει μια συνεκτική βάση για την πρόοδο της εκμάθησης της ελληνικής από τα πιο πρώιμα στάδια μέχρι ένα επίπεδο επάρκειας που δίνει στο μαθητή τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει τόσο τις πρακτικές όσο και τις πνευματικές προκλήσεις της νεοελληνικής κοινωνίας. Πρέπει να συγχαρούμε θερμά το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας για το ολοκληρωμένο αυτό επίτευγμα και για τη σημαντική συμβολή του στην ευρωπαϊκή κατανόηση και συνεργασία. Ελπίζουμε ότι οι υπεύθυνοι για τη διδασκαλία, εκμάθηση και αξιολόγηση της ελληνικής σε όλη την Ευρώπη, αλλά και πιο πέρα από αυτήν, θα αξιοποιήσουν πλήρως το πολύτιμο αυτό εργαλείο και ότι το παράδειγμα του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας θα βρει και άλλους μιμητές.

J.L.M.Trim
Cambridge, Νοέμβριος 2004

Preface to *Reference Level Description – A1 for Greek**

It is a great pleasure to welcome the successful completion and publication of the *Reference Level Description – A1 for Greek* (hereafter *A1 for Greek*). The authorial team, headed by Prof. Stathis Efstathiadis, at the Centre for the Greek Language at Thessaloniki are to be congratulated on their efficient and pioneering work.

This *A1 for Greek* is in fact the first such specification to be published in any language. Though the team has been able to consult the as yet unpublished *Reference Level Description – A1 for English* (hereafter *R.L.D. – A1*), it has exercised its own independent judgement throughout and has made changes and additions, including a number of new chapters, wherever it considered them to be necessary.

R.L.D. – A1 is the lowest level recognised in the 6-level system proposed in the *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching and Assessment*. However, it is at this level that the tension between criteria for the assessment of proficiency and the specification of learning objectives is most acute. In assessment, the lowest level tends to attract descriptions which characterise poor performance, whereas learning objective must be substantial and worthwhile if it is to merit accreditation in a public system.

It is only over many years that the need for such a specification has been recognised. Originally, the *Threshold Level* was considered to be the lowest level deserving of any recognition. It soon became apparent that the goal of functional independence in the face of the challenges posed by daily life in a foreign country was ambitious, requiring a substantial educational effort. *Waystage* was soon developed as an earlier objective derived by reducing options for the expression of functional and notional categories, the full range of which was, so far as possible, retained. Later, the demand for a third level, above *Threshold*, was met by the development of the *Vantage* level. For some years, this 3-level specification appeared to satisfy the requirements of educational systems of qualification. It is only recently that the need for the accreditation of a level of proficiency below *Waystage* has been recognised and that demand from a viable audience has grown. This demand has come from three main sources. First, the promotion by the Council of Europe of *plurilingualism* as an educational objective has increased the interest in adult education for a limited but usable competence in a number of European languages which are virtually unrepresented in school education, to be achieved, say, in a one-month's summer course in the country itself, or by a semester's study in home-based adult education, perhaps with IT support. Such courses may well aim at an A1 proficiency and be accredited in the European Language Portfolio. Secondly, the great increase in personal mobility has seen an influx of substantial numbers of work migrants and asylum seekers into many European countries. These people may have received limited education and have no previous experience of language learning and therefore benefit greatly from working towards a limited competence in the language of the host country. Seeing its achievement formally recognised may usefully motivate further learning. This may also be true of middle-aged persons in previously closed societies who wish to enlarge their horizons by learning something of the language of their neighbours. Finally, the progressive lowering of the starting age of language learning in schools makes it increasingly

---

* Ο τίτλος *Reference Level Description – A1 for Greek* (Επίπεδο Αναφοράς A1 για τα Νέα Ελληνικά) υιοθετήθηκε μετά τη σύσκεψη της Λισσαβόνας (Φεβρ. 2005) και έκτοτε χρησιμοποιείται σε αντικατάσταση του προηγούμενου τίτλου *Breakthrough* (Εισαγωγικό Επίπεδο για τα Νέα Ελληνικά).

important for a clear early learning objective to be set as a benchmark for the interface between primary and secondary education, so that secondary school teachers have confidence in building further rather than starting all over again. It is very much to be hoped that the development of a Breakthrough level for Greek will stimulate its learning as a foreign or second language and contribute to the maintenance of European linguistic and cultural diversity.

The work of the Centre for the Greek Language had now resulted in the only 4-level specification of language-learning objectives to be published based on the *Threshold Level* model (*Profile Deutsch*, the only other 4-level description, attempts a unitary treatment following the Framework model). Taken together with the questionnaire published as an Appendix to the *Threshold Level* volume, it offers a coherent basis for progression in the learning of Greek from its earliest stages to a level of proficiency which will empower the learner to cope with both the practical and the intellectual challenges of Modern Greek society. The Centre for the Greek Language is to be warmly congratulated on a solid achievement and an important contribution to European understanding and co-operation. It is very much to be hoped that those responsible for the teaching, learning and assessment of Greek across Europe and beyond will make full use of this valuable tool and that others will follow its example.

J.L.M.Trim
Cambridge, November 2004

Πρόλογος των επιμελητών της ελληνικής έκδοσης

Πλησιάζουμε τα τριάντα χρόνια από την πρώτη έκδοση του αρχικού *Threshold Level* του Jan van Ek από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1975. Όπως φαίνεται και στη σύντομη αλλά περιεκτική εισαγωγή του John L. M. Trim, του συγγραφέα του – ανέκδοτου ακόμη – *Επιπέδου Αναφοράς Α1* για την αγγλική, πολλά έχουν αλλάξει από τότε ως προς τον προσδιορισμό των επιπέδων γλωσσομάθειας και την αντίληψή μας για τις διαδικασίες που εμπλέκονται στη διδασκαλία και την εκμάθηση των σύγχρονων γλωσσών.

Με την έκδοση του *Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου (ΚΕΠ)* (που σύντομα κυκλοφορεί και στην ελληνική από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας) βλέπουμε τον επαναπροσδιορισμό όχι μόνο των εννοιών που εμπλέκονται άμεσα στη διδασκαλία και την εκμάθηση των σύγχρονων γλωσσών αλλά ίσως συνολικά της εφαρμοσμένης γλωσσολογίας και των συγγενών της επιστημονικών κλάδων. Στο πλαίσιο αυτό, όπως εξηγείται παρακάτω αλλά και στο ΚΕΠ, προέκυψε η ανάγκη προσδιορισμού ενός επιπέδου αναφοράς, χαμηλότερου από το *Waystage* που όμως θα είχε νόημα τουλάχιστον ως ενδιάμεσος στόχος ή ως ένα πρώτο κίνητρο για τα πρώιμα στάδια της εκμάθησης μιας γλώσσας. Οι ποικίλες πιθανές χρήσεις των προδιαγραφών αυτού του επιπέδου κατά περίπτωση – σε σχέση με την εκμάθηση της ελληνικής τόσο από ενήλικους όσο και από μικρούς μαθητές – γίνονται προφανείς σε όλα τα επιμέρους κεφάλαια παρακάτω, τόσο ως προς τους στόχους της διδασκαλίας όσο και σε σχέση με το αντίστοιχο γλωσσικό υλικό.

Αξίζει ίσως να τονιστεί ιδιαίτερα ο θεμελιώδης επαναπροσδιορισμός των τεσσάρων κλασικών δεξιοτήτων (της παραγωγής και της κατανόησης του προφορικού και του γραπτού λόγου) με την εισαγωγή των διαδικασιών της διάδρασης και της διαμεσολάβησης, που αφενός διαθέτουν στέρεες βάσεις στους κλάδους που μελετούν τη χρήση της γλώσσας σε πραγματικές συνθήκες και τα χαρακτηριστικά του συνεχούς λόγου και αφετέρου έχουν ήδη αποδειχθεί χρήσιμες στην πράξη – σε σχέση τόσο με την εκμάθηση/διδασκαλία της γλώσσας όσο και την αξιολόγηση της επίδοσης των σπουδαστών της.

Ευχαριστούμε τη Διεύθυνση Γλωσσικής Πολιτικής του Συμβουλίου της Ευρώπης και τον John Trim που μας εμπιστεύτηκαν την ευθύνη της ελληνικής εκδοχής του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* πριν ακόμα την οριστική έκδοση της αγγλικής εκδοχής: το Διοικητικό Συμβούλιο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας που ανέλαβε μέρος του κόστους του όλου εγχειρήματος και ενέκρινε την εκπόνηση του σχετικού προγράμματος από το Τμήμα Στήριξης και Προβολής της Ελληνικής Γλώσσας: τους συναδέλφους που συνεργάστηκαν για την παρούσα έκδοση, αναλαμβάνοντας τη σύνταξη των επιμέρους τμημάτων ως εξής: οι κυρίες Νιόβη Αντωνοπούλου, επίκουρη καθηγήτρια στο Α.Π.Θ., Σμαρώ Βογιατζίδου και Δήμητρα Μανάβη, μέλη Ε.Ε.ΔΙ.Π. στο Σχολείο Νέας Ελληνικής Γλώσσας του Α.Π.Θ. και συνεργάτιδες του Τμήματος Στήριξης και Προβολής της Ελληνικής Γλώσσας του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, είχαν την ευθύνη της συγγραφής των κεφαλαίων 1-7, τμημάτων του κεφαλαίου 9 (9.2.1.2, 9.2.1.2.1, 9.2.1.2.2) καθώς και των παραρτημάτων Β, Γ και Δ. Η κ. Αγγελική Ψάλτου-Joycey, αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Α.Π.Θ. συνέγραψε το κεφάλαιο 8 και μέρος του κεφαλαίου 9 (9.4). Η κ. Μαριάνθη Μακρή-Τσιλιπάκου, αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Α.Π.Θ., είχε την ευθύνη της συγγραφής μέρους του κεφαλαίου 9 (9.1 και 9.3). Οι κύριοι Αργύρης Αρχάκης, επίκουρος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Πατρών, και Δημήτρης Παπαζαχαρίου, λέκτορας στο Πανεπιστήμιο Πατρών, συνέγραψαν επίσης μέρος του κεφαλαίου 9 (9.2), η κυρία Αμαλία Αρβανίτη, επίκουρη καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο San Diego, California των ΗΠΑ, συνέταξε το Παράρτημα Α και η κ. Βικτωρία Παναγιωτίδου, ερευνήτρια στο Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, συνέγραψε τα

κεφάλαια 10, 11, 12 και 13. Ο κ. Αναστάσιος Τσαγγαλίδης, επίκουρος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, είχε την ευθύνη της μετάφρασης από τα αγγλικά του Πρόλογου και της Εισαγωγής του J.L.M. Trim και, μαζί με τον επιστημονικά υπεύθυνο κ. Στάθη Ευσταθιάδη, συνέβαλε στην ομοιογενοποίηση από γλωσσική άποψη των διαφόρων κεφαλαίων. Τέλος, η κ. Μαρία Μουμτζή επιμελήθηκε την τελική τυπογραφική μορφοποίηση του έργου.

Σε όλους τους προαναφερθέντες φορείς και συνεργάτες ανήκουν θερμές ευχαριστίες για την ανεκτίμητη συμβολή τους στην ολοκλήρωση του έργου. Ιδιαίτερα ωστόσο πρέπει να τονιστεί η ηθική και υλική αρωγή του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, χωρίς την αμέριστη στήριξη του οποίου η συγγραφή του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* θα ήταν αδύνατη.

Όποιες αβλεψίες, ατέλειες και παραλείψεις υπάρχουν, ενδεχομένως, ακόμη στο κείμενο, αποτελούν αποκλειστική μας ευθύνη.

*Στάθης Ευσταθιάδης
Ομότ. Καθηγητής Α.Π.Θ.
Επιστημονικός Υπεύθυνος
Διευθυντής του Τμήματος Στήριξης
και Προβολής της Ελληνικής Γλώσσας
του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας*

*Αναστάσιος Τσαγγαλίδης
Επίκουρος Καθηγητής
Τομέας Γλωσσολογίας
Τμήμα Φιλολογίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων*

Κεφάλαιο 1

Γενική περιγραφή του στόχου

Το *Επίπεδο Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά* (εφεξής *Επίπεδο Αναφοράς Α1*) θεωρείται το χαμηλότερο επίπεδο λειτουργικής χρήσης της γλώσσας – είναι, δηλαδή, το σημείο στο οποίο οι ομιλητές¹ έχουν την ικανότητα να επικοινωνούν χρησιμοποιώντας απλές γλωσσικές δομές, να ανταλλάσσουν απλές πληροφορίες, να κάνουν και να απαντούν σε απλές ερωτήσεις για τον εαυτό τους, για τον τόπο κατοικίας τους, για ανθρώπους που γνωρίζουν και πράγματα που έχουν, να αναφέρονται ή να ανταποκρίνονται σε τομείς που έχουν σχέση με άμεσες ανάγκες τους ή με πολύ οικεία θέματα, και να μην εξαρτώνται από έναν πολύ περιορισμένο αριθμό καταστάσεων-εξειδικευμένων φράσεων με λεξιλογική οργάνωση, στις οποίες έχουν προηγουμένως ασκηθεί².

Ανάλογα με την ηλικία τους και σύμφωνα με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους, οι ομιλητές αυτού του επιπέδου θα είναι σε θέση να χρησιμοποιούν την ελληνική γλώσσα με απλό τρόπο για τους εξής σκοπούς:

I Ανταλλαγή πληροφοριών:

1. προσωπικές πληροφορίες (π.χ. ονοματεπώνυμο, διεύθυνση, τόπος καταγωγής, ημερομηνία γέννησης, εκπαίδευση, επάγγελμα, κτλ.)
2. μη προσωπικές πληροφορίες (π.χ. για διάφορα μέρη και με ποιο τρόπο μπορεί κάποιος να πάει εκεί, για την ώρα, για διάφορες υπηρεσίες, για κανονισμούς, για τις ώρες λειτουργίας καταστημάτων/υπηρεσιών, για μέρη όπου μπορεί να γευματίσει κάποιος, κτλ.).

II Δημιουργία και διατήρηση κοινωνικών και επαγγελματικών επαφών, ειδικότερα:

1. συναντήσεις με άλλους ανθρώπους και καινούριες γνωριμίες
2. προσκλήσεις και απάντηση σε προσκλήσεις
3. προτάσεις και σχέδια για κοινές δραστηριότητες
4. ανταλλαγή πληροφοριών, απόψεων, συναισθημάτων, επιθυμιών σχετικά με ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος, όπως είναι:
  - η προσωπική ζωή
  - οι συνθήκες διαβίωσης και το περιβάλλον
  - οι εκπαιδευτικές/επαγγελματικές ασχολίες και ενδιαφέροντα
  - η ψυχαγωγία και η κοινωνική ζωή.

III Διεκπεραίωση κάποιων καθημερινών συναλλαγών:

1. διαπραγματεύσεις και συμφωνίες που αφορούν εισιτήρια, κρατήσεις, σχέδια κτλ. για:
  - ταξίδια
  - διαμονή
  - συναντήσεις
  - διασκέδαση
2. αγορά καταναλωτικών αγαθών.
3. παραγγελία φαγητού ή/και ποτού

¹ Ο όρος “ομιλητής” χρησιμοποιείται για να δηλώσει γενικότερα το “χρήστη” της γλώσσας.

² Συμβούλιο της Ευρώπης 2001: 33.

Οι ομιλητές θα έχουν την ικανότητα, σ' αυτό το επίπεδο, να πραγματοποιούν τις παραπάνω επικοινωνιακές δραστηριότητες, όταν έρχονται σε επαφή με:

- φυσικούς ομιλητές της ελληνικής γλώσσας
- άλλους μη φυσικούς ομιλητές της ελληνικής με τους οποίους χρησιμοποιούν τα ελληνικά ως γλώσσα επικοινωνίας

Τέτοιου είδους επαφές μπορούν να πραγματοποιούνται:

- σε χώρα ή περιοχή όπου τα ελληνικά είναι η επίσημη ή κοινή γλώσσα
- στη χώρα του ίδιου του χρήστη
- σε χώρα ή περιοχή άλλη από αυτήν του χρήστη όπου τα ελληνικά δεν αποτελούν την επίσημη ή κοινή γλώσσα.

Οι ομιλητές σ' αυτό το επίπεδο θα είναι σε θέση να χρησιμοποιούν την ελληνική γλώσσα κατά κύριο λόγο προφορικά, κυρίως σε διαπροσωπικές επαφές, αλλά και σ' αυτές στις οποίες απαιτείται η χρήση του τηλεφώνου ή των μέσων μαζικής επικοινωνίας. Κατά δεύτερο λόγο, όπου χρειάζεται, θα είναι σε θέση να κατανοούν την ουσία ή/και σχετικές λεπτομέρειες κειμένων γραμμένων σε πολύ απλή και σαφή γλώσσα και με τον ίδιο τρόπο να εκφράζονται οι ίδιοι γραπτά. Οι τύποι των κειμένων που προορίζονται για κατανόηση και παραγωγή ορίζονται παρακάτω.

Αυτή η περιγραφή είναι σχεδόν όμοια με εκείνη του *Αρχικού Επίπεδου (Waystage)*. Η διαφορά ανάμεσα σ' αυτό που μπορούν να κάνουν οι ομιλητές στο *Αρχικό Επίπεδο* και στο *Εισαγωγικό Επίπεδο* είναι περισσότερο θέμα ποιότητας παρά εύρους. Έγκειται όχι τόσο στους σκοπούς για τους οποίους χρησιμοποιείται η γλώσσα, όσο στην προσαρμογή των σκοπών αυτών στην ηλικία, στις ανάγκες και στα ενδιαφέροντα του ομιλητή, στα μέσα που αυτός διαθέτει και στην επιδεξιότητα με την οποία κάνει χρήση αυτών των μέσων.

Είναι σαφές ότι δεν έχουν όλοι οι ομιλητές τους ίδιους στόχους, ούτε ακολουθούν την ίδια πορεία στην εκμάθηση της γλώσσας. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες περιστάσεις επικοινωνίας στις οποίες όλοι οι ομιλητές, αναπόφευκτα, πρέπει να εμπλακούν και να ανταποκριθούν και είναι αυτές που αποτελούν τον 'κοινό πυρήνα' στην εκμάθηση και χρήση μιας γλώσσας. Άλλες περιστάσεις, όμως, είναι πιο εξειδικευμένες και απευθύνονται σε συγκεκριμένες ομάδες. Μέσα σε μια οικογένεια, οι ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των γονέων διαφέρουν από αυτά των εφήβων, των οποίων επίσης διαφέρουν από αυτά των νεότερων αδελφών. Για τους νεότερους ομιλητές η καθημερινή οικογενειακή ζωή, το παιχνίδι, το σχολείο είναι αυτά που διαγράφουν το πλαίσιο. Για τους εφήβους, τα ενδιαφέροντα αλλάζουν και επεκτείνονται στον κοινωνικό χώρο. Οι φιλίες, οι ομαδικές δραστηριότητες, η μόδα η διασκέδαση γίνονται το επίκεντρο του ενδιαφέροντός τους, ενώ παράλληλα οι πνευματικές απαιτήσεις και η πίεση από το σχολείο αυξάνουν. Για τους ενήλικες ο επαγγελματικός και ο κοινωνικός τομέας αποκτούν μεγαλύτερη σπουδαιότητα και ποικιλία, καθώς η σταδιοδρομία και ο τρόπος ζωής διαφοροποιούνται. Για να έχει την απαιτούμενη ευελιξία, ο στόχος της γλωσσικής εκμάθησης θα πρέπει είτε να περιοριστεί σε μια ορισμένη κατηγορία-στόχο ομιλητών, όπως συνέβη με το *Ενδιάμεσο Επίπεδο (Threshold Level)*, ή να προσφέρει μια σειρά επιλογών. Φυσικά οι στόχοι και το πλαίσιο δεν είναι δυνατό να ικανοποιούν τις ανάγκες του κάθε ατόμου — η κοινωνική πρόβλεψη πρέπει να απευθύνεται σε ομάδες με βιώσιμο μέγεθος — αλλά ο σπουδαστής θα πρέπει προσαρμόσει αυτόνομα τις προσωπικές του ιδιαιτερότητες στους στόχους αυτούς. Το επίπεδο αυτό επιχειρεί να θέσει στόχους για ευρείες κατηγορίες, όπως ενήλικες ομιλητές που χρειάζονται περιορισμένη χρήση της γλώσσας για πρακτικούς λόγους, έφηβοι και νεότεροι ομιλητές, για τους οποίους το *Επίπεδο Αναφοράς A1* αποτελεί το πρώτο βήμα στη μεγάλη πορεία της γλωσσικής εκμάθησης και στους οποίους παρέχονται διάφορες επιλογές. Αυτές μπορεί να είναι επιλογές ανάμεσα σε τομείς ή ανάμεσα στη σπουδαιότητα των τομέων ή σε μεμονωμένα στοιχεία

που μπορεί να επιλεγούν μέσα από μια ομάδα λέξεων (π.χ. είδη επαγγέλματος). Με αυτό τον τρόπο πιστεύουμε ότι η περιγραφή αυτού του επιπέδου μπορεί να είναι σχετική με τις ανάγκες και να προσφέρει πρακτική βοήθεια σε μεγάλο αριθμό ομιλητών.

Κεφάλαιο 2

Εξειδίκευση του στόχου

Σε αυτό το κεφάλαιο περιγράφονται σύντομα και περιεκτικά η δομή που θα έχουν τα διάφορα μέρη στα επόμενα κεφάλαια και ο ρόλος και η φύση του ρόλου του κάθε μέρους. Επιπλέον συζητιέται η προσαρμοστικότητα και η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στον κοινό πυρήνα και στις επιλογές που είναι απαραίτητες εξαιτίας της ετερογένειας της ομάδας-στόχου που αναφέρθηκε στην Εισαγωγή.

Το πρώτο μέρος ακολουθεί το μοντέλο που χρησιμοποιήθηκε στη σειρά *Αρχικό – Ενδιάμεσο – Προχωρημένο Επίπεδο*. Ο ‘κοινός πυρήνας’, ο οποίος αφορά όλους τους σπουδαστές ανεξάρτητα από τα ειδικά ατομικά ενδιαφέροντά τους, παρουσιάζεται με τη μορφή *γλωσσικών λειτουργιών* και *γενικών εννοιών*, οι οποίες διαπερνούν το σύνολο της εν χρήσει γλώσσας.

1 Γλωσσικές λειτουργίες

Στο *Αρχικό Επίπεδο*, και ακόμη περισσότερο στο *Ενδιάμεσο* ή στο *Προχωρημένο Επίπεδο*, παρουσιάζεται ταξινομημένα μια μεγάλη ποικιλία γλωσσικών λειτουργιών με τις εκφορές τους (τους γλωσσικούς τρόπους με τους οποίους αποδίδονται). Στις περισσότερες περιπτώσεις, είναι δυνατό να εκφραστεί μια λειτουργία με περισσότερους από έναν τρόπους και υπάρχει δυνατότητα επιλογής. Σε αυτό το επίπεδο, γίνεται προσπάθεια να διατηρηθεί μεν η ποικιλία των γλωσσικών λειτουργιών και να δοθεί προσοχή στις εντελώς απαραίτητες εκφράσεις που απαιτούνται για να επιτευχθεί ο σκοπός του ομιλητή, αλλά να αποκλειστούν κάποιες επιλογές εκφοράς.

2 Γενικές έννοιες

Μερικές φορές είναι αποδεκτό να εκφράζουμε μια γλωσσική λειτουργία, χωρίς όμως να ορίζεται με σαφήνεια σε τι αυτή αναφέρεται. Για παράδειγμα, μπορεί να εκφράσουμε συμφωνία λέγοντας ‘Ναι’. Δεν υπάρχει τρόπος να πει κανείς για ποιο πράγμα εκφράζεται η συμφωνία. Με τον ίδιο τρόπο, αν πούμε ‘Συγνώμη!’, είναι σαφές ότι απολογούμαστε, αλλά γιατί; Πιθανότατα, ο ομιλητής πιστεύει ότι είναι προφανές για τον ακροατή που μόλις πριν από λίγο τον ρώτησε αν βρέχει ακόμη, ή για τον ακροατή του οποίου το πόδι μόλις πάτησε. Πιο συχνά, όμως, ίσως, χρειάζεται να είμαστε πιο σαφείς, παράγοντας προτάσεις με λειτουργικό όσο και εννοιολογικό περιεχόμενο. Γενικές έννοιες είναι αυτές οι οποίες δε συνδέονται με τις συγκεκριμένες λεπτομέρειες μιας ειδικής κατάστασης, αλλά παρέχουν γλωσσικές κατηγορίες, οι οποίες διαμορφώνουν το πλαίσιο για την εννοιολογική κατανόηση του κόσμου: έννοιες του χώρου και του χρόνου, φυσικές ποσότητες και ποιότητες, λογικές και άλλες σχέσεις μεταξύ οντοτήτων και γεγονότων. Τέτοιες έννοιες πολύ συχνά ενσωματώνονται στη γραμματική μιας γλώσσας (π.χ. χρόνοι του ρήματος), ή σε κλειστές κατηγορίες λέξεων (π.χ. προθέσεις).

3 Ειδικές έννοιες

Ειδικές έννοιες είναι αυτές οι οποίες αναφέρονται σε συγκεκριμένες λεπτομέρειες μιας ιδιαίτερης κατάστασης και χρησιμοποιούνται είτε κατά το χειρισμό αυτής της κατάστασης είτε όταν γίνεται αναφορά σε αυτήν ως θέμα. Είναι απαραίτητες και ουσιαστικές μόνο σε κάποιον που χρειάζεται να χειριστεί μια τέτοια κατάσταση ή να μιλήσει γι’ αυτήν, διαφορετικά δε χρειάζονται. Κατά συνέπεια, η έκφρασή τους δεν αποτελεί μέρος του ‘κοινού πυρήνα’ της γλώσσας, παρά μόνο στο βαθμό που η κατάσταση αυτή αφορά όλους τους ανθρώπους. Οι εκφορές των ειδικών εννοιών είναι στο

μεγαλύτερο μέρος τους λέξεις οι οποίες ανήκουν σε ανοιχτές κατηγορίες, περισσότερο ουσιαστικά και ρήματα. Αυτό το κεφάλαιο είναι οργανωμένο σε μεγάλο βαθμό με τον ίδιο τρόπο, όπως στο *Αρχικό Επίπεδο*. Ωστόσο, τα θέματα ταξινομούνται με μεγαλύτερη σαφήνεια σε τομείς: προσωπικό/ιδιωτικό, δημόσιο, επαγγελματικό και εκπαιδευτικό. Προτείνονται επίσης μερικές υποκατηγοριοποιήσεις, έτσι ώστε να αναγνωρίζονται στοιχεία κοινού ενδιαφέροντος και συγχρόνως να διευκολύνεται η δυνατότητα επιλογών. Δίνεται περισσότερη έκταση και γίνεται καλύτερη παρουσίαση του εισαγωγικού θέματος που έχει σχέση με αυτά που ‘μπορεί –να-κάνει’ ο ομιλητής.

4 Δεκτικές ενέργειες, δραστηριότητες, διαδικασίες και στρατηγικές: κείμενα για κατανόηση προφορικού και γραπτού λόγου

Αυτό το κεφάλαιο βασίζεται στο Κεφάλαιο 4 του *Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου (Common European Framework: CEF)* και αντικαθιστά το Κεφάλαιο 6 του *Αρχικού Επιπέδου (Waystage)*. Καθορίζει ποιες είναι οι δεκτικές ενέργειες και οι δραστηριότητες του ομιλητή καθώς και οι διαδικασίες και οι στρατηγικές που χρησιμοποιεί στο Επίπεδο Αναφοράς A1. Για να καθορίσει τα παραπάνω αντλεί από τις προτάσεις ‘μπορώ-να’ του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου (CEF), τις μη-θεματικά προσδιορισμένες προδιαγραφές του ALTE, επίσης από αυτές του FINGS καθώς και από άλλες πηγές. Καταγράφονται τύποι κειμένων και μέσων και ορίζεται τι μπορεί να κάνει ο ομιλητής σε σχέση με αυτά, περιλαμβανομένων των βιβλιογραφικών πηγών και της χρήσης διαδικασιών εύρεσης λύσεων σε προβλήματα.

5 Παραγωγικές ενέργειες, δραστηριότητες, διαδικασίες και στρατηγικές: παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου

Αυτό το κεφάλαιο αντικαθιστά το κεφάλαιο 7 και το Παράρτημα Α του *Αρχικού Επιπέδου* λαμβάνοντας υπόψη τα όσα αναφέρονται στο κεφάλαιο 4 του *Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου (CEF)*. Τονίζει τις διαφορές μεταξύ παραγωγής και κατανόησης καθώς και την επίδραση που έχουν τα διαφορετικά μέσα που χρησιμοποιούν οι ομιλητές, οι διαφορετικές περιστάσεις στις οποίες μπορεί να βρεθούν καθώς και οι γλωσσικοί περιορισμοί στην παραγωγή προφορικών και γραπτών κειμένων. Σε σύγκριση με προηγούμενες περιγραφές, επιχειρεί να δείξει όχι πόσο λίγα, αλλά πόσο πολλά μπορεί να επιτύχει ένας ομιλητής σε αυτό το επίπεδο με τις ιδιαίτερα περιορισμένες γλωσσικές δυνατότητες που έχει.

6 Διάδραση και μεσολάβηση

Αυτό το κεφάλαιο αντικαθιστά τα κεφάλαια 9 και 10 του *Αρχικού Επιπέδου* και προσαρμόζει τα μέρη 4.4.3 και 4.4.4 του *Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου (CEF)* στο *Επίπεδο Αναφοράς A1*, περιλαμβάνοντας την περιγραφή που δίνεται εκεί για το επίπεδο A1, παίρνοντας επίσης και από άλλες πηγές όσες ‘μπορώ-να’ προτάσεις θεωρούνται κατάλληλες. Ασχολείται με την προφορική καθώς και τη γραπτή επικοινωνία, συγκρίνοντας και τις δύο με τη μονόδρομη επικοινωνία (one-way communication). Ως προς τη διαμεσολάβηση, εξετάζει τη σχέση μεταξύ διερμηνείας και μετάφρασης και επισημαίνει ότι από κάθε ομιλητή, ακόμη και σε ένα πολύ χαμηλό επίπεδο γλωσσομάθειας, θα ζητηθεί να βοηθήσει άτυπα. Συμβουλεύει τους ομιλητές να μην αναλαμβάνουν να κάνουν κάτι που ξεπερνά την ικανότητά τους.

7 Γενικές και γλωσσικές ικανότητες

Αυτό το κεφάλαιο αντλεί το περιεχόμενό του από το κεφάλαιο 5 του *Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου (CEF)* και το προσαρμόζει στο *Επίπεδο Αναφοράς A1*, περιλαμβάνοντας, όπου ταιριάζει, την

περιγραφή του επιπέδου A1 της κλίμακας του *CEF*. Επισημαίνει τη δυσαναλογία που παρατηρείται μεταξύ των γενικών γλωσσικών ικανοτήτων ενός ομιλητή στο *Επίπεδο Αναφοράς A1*, οι οποίες είναι ίδιες με αυτές ενός οποιουδήποτε φυσικού ομιλητή της ίδιας ηλικίας, εκπαίδευσης, εμπειρίας και γλωσσικής επάρκειας – η οποία βρίσκεται σε ένα πολύ πρώιμο στάδιο ανάπτυξης³ – και συζητάει τις συνέπειες που μπορεί αυτή η δυσαναλογία να έχει στην επικοινωνία.

---

³ δηλ. το σύνδρομο 'ενήλικας με γλωσσική επάρκεια ενός μωρού'.

Κεφάλαιο 3

Γλωσσικές λειτουργίες

Κάθε πρόταση έχει ένα ρόλο και επιτελεί μια λειτουργία στην επικοινωνία, είτε είναι για να δηλώσει ένα γεγονός, για να κάνει μian ερώτηση, να εκφράσει μια γνώμη, να κάνει μια παράκληση είτε για να κάνει φανερή μια πρόθεση. Το γεγονός μπορεί να συνδέεται με το παρόν ή το παρελθόν, και να αφορά την οικογενειακή ή επαγγελματική ζωή. Σε κάθε κατάσταση ο ομιλητής μιας γλώσσας χρειάζεται να είναι σε θέση να υποστηρίζει ένα γεγονός και να μπορεί να καταλαβαίνει τους ισχυρισμούς κάποιου άλλου ατόμου. Γι' αυτό το λόγο, είναι πιο οικονομικό τέτοιες λειτουργικές κατηγορίες καθώς και η γλώσσα με την οποία εκφράζονται να διαχωριστούν από τις λεπτομέρειες που αφορούν το περιεχόμενο του τι λέγεται σε κάθε ειδική κατάσταση.

Στο *Επίπεδο Αναφοράς A1* οι γλωσσικές λειτουργίες ταξινομούνται ως εξής:

1. Ανταλλαγή πληροφοριών
2. Κοινωνικές επαφές
3. Απόψεις και κρίσεις
4. Συναισθήματα
5. Προθέσεις, υποχρεώσεις, δεσμεύσεις
6. Τεχνικές λόγου
7. Προβλήματα στην επικοινωνία

Οι γλωσσικές λειτουργίες δίνονται πρώτα σε αναλυτικούς πίνακες. Στη συνέχεια ακολουθεί πληρέστερη περιγραφή καθώς κάτω από κάθε γλωσσική λειτουργία δίνονται παραδείγματα που δείχνουν τις δυνατότητες εκφοράς της. Τα παραδείγματα δείχνουν επίσης το βαθμό γλωσσικής ικανότητας που αναμένεται να έχει ο σπουδαστής σ' αυτό το επίπεδο. Ας σημειωθεί ότι στο *Επίπεδο Αναφοράς A1* ο ομιλητής στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στη βοήθεια που δέχεται από το συνομιλητή του.

1 Ανταλλαγή πληροφοριών

Ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ να δώσει και να πάρει τεκμηριωμένες πληροφορίες

1.1 αναγνωρίζοντας

- 1.1.1 με χειρονομία δείξης
  - 1.1.1.1 αντικείμενα
  - 1.1.1.2 πρόσωπα
- 1.1.2 χωρίς χειρονομία δείξης
  - 1.1.2.1 αντικείμενα
  - 1.1.2.2 πρόσωπα

1.2 παρουσιάζοντας

- 1.2.1 με περιγραφές
- 1.2.2 με διηγήσεις

1.3 διορθώνοντας

1.4 κάνοντας ερωτήσεις

- α) για πληροφορίες σχετικά με
  - 1.4.1 το χρόνο
  - 1.4.2 τον τόπο/την κατεύθυνση

- 1.4.3 τον τρόπο
- 1.4.4 το ποσό/το βαθμό
- 1.4.5 την αιτία
- β) για αναγνώριση
  - 1.4.6 προσώπων
  - 1.4.7 πραγμάτων
- γ) για επιβεβαίωση
  - 1.4.8 για επιβεβαίωση

1.5 απαντώντας σε ερωτήσεις

- α) για επιβεβαίωση
  - 1.5.1 θετικά
  - 1.5.2 αρνητικά
- β) για πληροφορίες
  - 1.5.3 για το χρόνο
  - 1.5.4 για τον τόπο
  - 1.5.5 για τον τρόπο
  - 1.5.6 για το ποσό/το βαθμό
  - 1.5.7 για την αιτία
- γ) για αναγνώριση (όπως 1.1)
  - 1.5.8 προσώπων, πραγμάτων

2 Κοινωνικές επαφές

Ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ να κάνει κοινωνικές επαφές

2.1 χαιρετώντας

- 2.1.1 κατά την άφιξη σ' ένα μέρος
- 2.1.2 κατά την αναχώρηση από ένα μέρος
- 2.1.3 στο δρόμο φίλο/γνωστό

2.2 απαντώντας σε χαιρετισμό φίλου/γνωστού

2.3 απευθυνόμενος σε ανθρώπους

- 2.3.1 σε φίλο/γνωστό
  - 2.3.1.1 με οικειότητα
  - 2.3.1.2 με τυπική οικειότητα
- 2.3.2 σε άγνωστο με ή χωρίς προσφώνηση
  - 2.3.2.1 τυπικά
  - 2.3.2.2 με οικειότητα
- 2.3.3 σε υπάλληλο
- 2.3.4 σε πελάτη

2.4 συστήνοντας

- 2.4.1 τον εαυτό του
- 2.4.2 κάποιον σε άλλους
- 2.4.3 απαντώντας σε συστάσεις

2.5 εκφράζοντας ευχές

2.5.1 σε γιορτή, γενέθλια, Χριστούγεννα, Πάσχα

2.6 *κάνοντας πρόποση*

2.7 *ζητώντας συγνώμη*

2.8 *τραβώντας την προσοχή*

2.9 *επικοινωνώντας τηλεφωνικά*

2.9.1 απαντώντας στο τηλέφωνο

2.9.2 αρχίζοντας την τηλεφωνική επικοινωνία

2.9.3 ζητώντας/δίνοντας κάποιον στο τηλέφωνο

2.9.4 ζητώντας/κάνοντας σύνδεση με άλλη γραμμή

2.9.5 ρωτώντας/απαντώντας σε λάθος κλήση

2.9.6 τελειώνοντας την τηλεφωνική επικοινωνία

2.10 *αλληλογραφώντας*

2.10.1 αρχίζοντας ένα γράμμα/μια κάρτα σε συγγενείς ή φίλους

2.10.2 τελειώνοντας ένα γράμμα/μια κάρτα σε συγγενείς ή φίλους

3 *Απόψεις και κρίσεις*

Ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ:

3.1 *να πει τι ξέρει ή δεν ξέρει για πρόσωπα, πράγματα ή γεγονότα*

3.2 *να ρωτήσει αν ξέρει ο συνομιλητής μου για πρόσωπα, πράγματα ή γεγονότα (βλ. 1.4)*

3.3 *να εκφράσει αναγκαιότητα*

3.4 *να ρωτήσει αν υπάρχει αναγκαιότητα*

3.5 *να εκφράσει βεβαιότητα*

3.6 *να ρωτήσει για τη βεβαιότητα*

3.7 *να εκφράσει μια υπόθεση του πραγματικού*

3.8 *να εκφράσει ικανότητα*

3.9 *να εκφράσει ανικανότητα*

3.10 *να ρωτήσει για ικανότητα ή ανικανότητα*

3.11 *να εκφράσει μια γνώμη*

4 *Συναισθήματα*

4.1 *Ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ να εκφράσει συναισθήματα, όπως:*

4.1.1 χαρά, ευχαρίστηση

4.1.2 συμπάθεια

4.1.3 προτίμηση

4.1.4 ικανοποίηση

4.1.5 επιδοκimasία

4.1.6 θαυμασμό

4.1.7 ελπίδα

4.1.8 ευγνωμοσύνη

4.1.8.1 απάντηση σε έκφραση ευγνωμοσύνης

- 4.1.9 αγάπη
- 4.1.10 επιθυμία
- 4.1.11 δυσαρέσκεια
- 4.1.12 αντιπάθεια
- 4.1.13 απογοήτευση
- 4.1.14 μη ικανοποίηση
- 4.1.15 αποδοκιμασία
- 4.1.16 ανοχή, αδιαφορία

4.2 Ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ να ρωτήσει το συνομιλητή για συναισθήματα, όπως:

- 4.2.1 χαρά, ευχαρίστηση
- 4.2.2 συμπάθεια
- 4.2.3 προτίμηση
- 4.2.4 ικανοποίηση
- 4.2.5 επιδοκιμασία
- 4.2.6 ελπίδα
- 4.2.7 αγάπη
- 4.2.8 επιθυμία
- 4.2.9 δυσαρέσκεια
- 4.2.10 ανοχή, αδιαφορία

5 Προθέσεις, υποχρεώσεις, δεσμεύσεις

5.1 Ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ:

- 5.1.1 να εκφράσει την επιθυμία να κάνει κάτι
  - 5.1.1.1 να εκφράσει την επιθυμία να μην κάνει κάτι
- 5.1.2 να εκφράσει σχέδια ή προθέσεις
- 5.1.3 να εκφράσει την απόφαση να κάνει κάτι
  - 5.1.3.1 να εκφράσει την απόφαση να μην κάνει κάτι
- 5.1.4 να εκφράσει υποχρέωση να κάνει κάτι
- 5.1.5 να εκφράσει ικανότητα να κάνει κάτι (βλ. 3.9)
  - 5.1.5.1 να εκφράσει ανικανότητα να κάνει κάτι (3.10)
- 5.1.6 να ζητήσει βοήθεια
- 5.1.7 να ζητήσει από τον άλλον να κάνει κάτι
- 5.1.8 να ζητήσει άδεια να κάνει κάτι
- 5.1.9 να κάνει μια πρόσκληση (βλ.5.2.2)
  - 5.1.9.1 να δεχτεί μια πρόσκληση
  - 5.1.9.2 να αρνηθεί μια πρόσκληση
- 5.1.10 να απολογηθεί

5.2 Προς τους άλλους, ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ:

- 5.2.1 να δώσει συμβουλές
- 5.2.2 να κάνει μια πρόσκληση (βλ.5.1.9)
- 5.2.3 να δώσει οδηγίες
- 5.2.4 να δώσει άδεια
- 5.2.5 να μη δώσει άδεια

- 5.2.6 να δώσει εντολές, διαταγές
- 5.2.7 να προσφέρει βοήθεια
- 5.2.8 να προειδοποιήσει
- 5.2.9 να προτείνει να κάνουν κάτι μαζί

6 Τεχνικές λόγου

6.1 Ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ να δημιουργήσει συζήτηση

- 6.1.1 ανοίγοντας μια συνομιλία
- 6.1.2 εκφράζοντας δισταγμό, ψάχνοντας για λέξεις
- 6.1.3 διορθώνοντας τον εαυτό του
- 6.1.4 απαριθμώντας, βάζοντας τα πράγματα στη σειρά
- 6.1.5 κλείνοντας τη συνομιλία

6.2 Γραπτός λόγος

Ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ να χρησιμοποιήσει κατάλληλα

- 6.2.1 τα σημεία στίξης

7 Προβλήματα στην επικοινωνία

7.1 Ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ:

- 7.1.1 να δηλώσει αδυναμία να πει κάτι
- 7.1.2 να δηλώσει ότι δε γνωρίζει μια λέξη ή μια φράση
- 7.1.3 να ζητήσει βοήθεια

7.2 Ως ακροατής ΜΠΟΡΕΙ:

- 7.2.1 να δείξει ότι δεν καταλαβαίνει
- 7.2.2 να ζητήσει από το συνομιλητή του να επαναλάβει
- 7.2.3 να ζητήσει την επανάληψη μιας λέξης ή μιας πρότασης
- 7.2.4 να ζητήσει από το συνομιλητή του να μιλά πιο αργά
- 7.2.5 να ζητήσει διευκρινίσεις
- 7.2.6 να ζητήσει να του πουν πώς γράφεται μια λέξη
- 7.2.7 να ζητήσει κάτι γραπτά

ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: Δυνατότητες εκφοράς

1 Ανταλλαγή πληροφοριών

Ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ να δώσει και να πάρει τεκμηριωμένες πληροφορίες

1.1 αναγνωρίζοντας

1.1.1 με χειρονομία δείξης

(προσωπικές, δεικτικές αντωνυμίες)

1.1.1.1 αντικείμενα

Αυτό/Εκείνο.

Αυτά/Εκείνα.

Αυτό/Εκείνο είναι βιβλίο.

1.1.1.2 πρόσωπα

εγώ, εσύ, αυτός-ή-ό, εμείς, εσείς, αυτοί-ές-ά.

1.1.2 (χωρίς χειρονομία δείξης)

(δεκτικές αντωνυμίες + ουσιαστικά, κύρια ονόματα, ουσιαστικά)

1.1.2.1 αντικείμενα

Αυτό το ξενοδοχείο.

Εκείνη η πόλη.

1.1.2.2 πρόσωπα

Ο Γιάννης, η Ελένη.

Οι φίλοι μας.

1.2 παρουσιάζοντας

(επίθετα + ουσιαστικά, επιρρήματα)

1.2.1 με περιγραφές

Η Αθήνα είναι μεγάλη πόλη.

Στη γειτονιά μου υπάρχουν πολλά μαγαζιά.

Είναι καλός άνθρωπος.

Εδώ κοντά.

1.2.2 με διηγήσεις

Κάθε πρωί ξυπνώ στις 7, τρώω ...

1.3 διορθώνοντας

(με επιτόνιση)

Αυτός είναι ο Πέτρος.

Αύριο είναι οι εξετάσεις.

1.4 ρωτώντας

α) για πληροφορίες

1.4.1 για το χρόνο

(ερωτηματικές προτάσεις, ερωτημ. επιρρήμ., ερωτημ. αντων., αιτιατ. του χρόνου, χρονικά επιρρήματα)

Πότε έχεις μάθημα;

Τι ώρα είναι;

Την Τετάρτη φεύγεις;

Αύριο δουλεύεις;

1.4.2 για τον τόπο/την κατεύθυνση

(ερωτηματικές προτάσεις, ερωτημ. επιρρήμ., τοπικά επιρρήμ., τοπωνύμια)

Από πού είσαι;

Πού μένεις;

Το αεροδρόμιο είναι μακριά από την πόλη;

Στο Βόλο μένεις;

1.4.3 για τον τρόπο

(ερωτηματικές προτάσεις, τροπικά επιρρήμ., με + αιτιατ.)

Πώς περάσατε;

Έτσι;

Με αεροπλάνο ήρθες;

1.4.4 για το ποσό/το βαθμό

(ερωτηματικές προτάσεις, ποσοτικά επιρρήμ., περιφραστικά παραθετικά επιθέτων, επιρρημάτων)

Πόσο κάνει;

Πόσω χρονών είσαι;

Ο Γιάννης είναι πιο μεγάλος από τον αδελφό του ;

Είσαι πιο καλά σήμερα;

1.4.5 για την αιτία

(ερωτηματικές προτάσεις, αιτιολογικοί σύνδεσμοι)

Γιατί μαθαίνεις ελληνικά;

β) για αναγνώριση

(ερωτηματικές προτάσεις, προσωπικές, ερωτηματικές, δεικτικές αντων., ουσ. + ρήμα)

1.4.6 προσώπων

Πώς σε λένε;

Ποιος είναι αυτός;

Εσείς είστε ο κύριος Βελής;

Εκείνη είναι η αδελφή του Γιάννη;

1.4.7 πραγμάτων

(ερωτηματικές προτάσεις, ερωτηματικές, δεικτικές αντωνυμίες)

Τι είναι αυτό;

Αυτό είναι το λεωφορείο μας;

γ) για επιβεβαίωση

Εντάξει;

Ναι;

Αυτό το Σάββατο είναι; (με επιτονισμό)

1.5 απαντώντας σε ερωτήσεις

α) για επιβεβαίωση

1.5.1 θετικά

Ναι.

Ναι, εγώ είμαι.

1.5.2 αρνητικά

Όχι.

Όχι, δεν είναι.

Δε μιλώ ούτε ελληνικά ούτε ιταλικά.

β) για πληροφορίες

1.5.3 για το χρόνο

(χρονικά επιρρήμ., αιτιατική του χρόνου, σε + αιτ.)

Αύριο.

Στις 10 το πρωί.

Την Παρασκευή.

1.5.4 για τον τόπο

(τοπικά επιρρήμ., προθέσεις + αιτ., τοπωνύμια)

Είναι από την Ελβετία.

Μένω μακριά από το κέντρο.

Στην Αθήνα.

1.5.5 για τον τρόπο

(τροπικά επιρρήμ., με+αιτ.)

Ωραία.

Έτσι.

Πάω με τα πόδια.

1.5.6 για το ποσό/ το βαθμό

(ποσοτικά επιρρήμ., περιφραστικά παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων)

Είναι πολύ όμορφη!

Αυτή η τσάντα είναι πιο φτηνή από την άλλη.

Θά 'ρθει πιο αργά.

1.5.7 για την αιτία

(αιτιολογικές προτάσεις με το σύνδεσμο *γιατί*)

Μαθαίνω ελληνικά γιατί μου αρέσει η γλώσσα.

γ) για αναγνώριση (όπως 1.1)

1.5.8 για πρόσωπα, πράγματα

(καταφατικές, αρνητικές προτάσεις, προσωπικές, δεικτικές, αντων., ουσ. + ρήμα)

Αυτός είναι ο Γιάννης.

Ο κύριος Βελής δουλεύει εδώ.

Όχι, εγώ δεν είμαι ιταλίδα.

Να το λεωφορείο μας.

2 Κοινωνικές επαφές

Ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ να κάνει κοινωνικές επαφές:

2.1 χαιρετώντας

2.1.1 κατά την άφιξη σ' ένα μέρος

Καλημέρα/Καλησπέρα.

Γεια σας/σου.

Χαίρετε.

2.1.2 κατά την αναχώρηση από ένα μέρος

Αντίο/Χαίρετε.

Καληνύχτα.

Γεια σας/σου.

2.1.3 φίλο/γνωστό στο δρόμο

Γεια σου, Άννα. Τι κάνεις;

2.2 απαντώντας σε χαιρετισμό φίλου/γνωστού

Καλά, ευχαριστώ. Κι εσύ;

Ωραία. Εσύ;

Έτσι κι έτσι.

2.3 απευθυνόμενος σε ανθρώπους

2.3.1 σε φίλο/γνωστό

2.3.1.1 με οικειότητα

(όνομα + 2^ο πρόσωπο ενικού αριθμού)

Νίκο, πού πας;

2.3.1.2 με τυπική οικειότητα

(κύριε/κυρία+όνομα/επώνυμο+2^ο πρόσωπο πληθυντικού)

Κυρία Μακρή, τι κάνετε;

Κύριε Νίκο, καλημέρα.

2.3.2 σε άγνωστο (με ή χωρίς προσφώνηση)

2.3.2.1 τυπικά

(β' πληθυντικό πρόσωπο ρημάτων)

Γεια σας. Τι θέλετε;

Κύριε/Κυρία! Τα κλειδιά σας.

Δεσποινίς! Το διαβατήριό σας.

2.3.2.2 με οικειότητα

(β' ενικό πρόσωπο ρημάτων)

Τι ώρα έχεις;

2.3.3 σε υπάλληλο

Ένα γάλα!

Θέλω ένα κιλό ντομάτες.

Σας παρακαλώ, τον κατάλογο.

2.3.4 σε πελάτη

*Ορίστε!
Τι θέλετε;
Παρακαλώ;*

2.4 συστήνοντας

2.4.1 τον εαυτό του

*Με λένε Αντρέα.
Είμαι η Άννα Μακρή.*

2.4.2 κάποιον σε άλλους

*Αυτή είναι η φίλη μου η Ελένη Μακρή.
Από δω ο αδελφός μου.*

2.4.3 απαντώντας σε συστάσεις

*Χαίρω πολύ.
Γεια σας, Ορέστης Μελίδης.
Αλεξάνδρα. Χαίρω πολύ.*

2.5 εκφράζοντας ευχές

2.5.1 σε γιορτή, γενέθλια, Χριστούγεννα,
Πάσχα

Χρόνια πολλά!

2.6 κάνοντας πρόποση

*Στην υγεία σας!
Γεια σας!*

2.7 ζητώντας συγγνώμη

*Συγγνώμη!
Με συγχωρείτε!*

2.8 τραβώντας την προσοχή

*Συγγνώμη!
Παρακαλώ!
Σας παρακαλώ!*

2.9 επικοινωνώντας τηλεφωνικά

2.9.1 απαντώντας στο τηλέφωνο

*Ναι!
Ορίστε!
Παρακαλώ!*

2.9.2 αρχίζοντας την τηλεφωνική
επικοινωνία

*Γεια σας.
Γεια σας, είμαι η Τερέζα.*

2.9.3 ζητώντας/δίνοντας κάποιον στο
τηλέφωνο

*Ο Αντρέας είναι εκεί παρακαλώ;
Μήπως είναι εκεί ο Αντρέας;*

*Ένα λεπτό, παρακαλώ!
Ναι, περιμένετε!*

2.9.4 ζητώντας/κάνοντας σύνδεση με
άλλη γραμμή

*Το δωμάτιο 104.
Το 149 παρακαλώ!*

Ναι, ένα λεπτό... περιμένετε.

2.9.5 ρωτώντας/απαντώντας σε λάθος
κλήση

*Ο κύριος Βελής;
Μάρθα;*

*Λάθος κάνετε.
Συγγνώμη.*

2.9.6 τελειώνοντας την τηλεφωνική
επικοινωνία

*Ευχαριστώ πολύ, γεια σας.
Θα σου τηλεφωνήσω πάλι.*

2.10 αλληλογραφώντας

2.10.1 Αρχίζοντας ένα γράμμα/μια κάρτα
σε συγγενείς ή φίλους

*Αγαπημένη μου μαμά/φίλη/αδελφή/θεία,
Γιώργο μου,
Ελένη, γεια σου,
Αγαπητέ κύριε Πετρίδη,*

2.10.2 τελειώνοντας ένα γράμμα/μια
κάρτα σε συγγενείς ή φίλους

*Σε φιλώ/φιλιά.
Με αγάπη.*

3 Απόψεις και κρίσεις

Ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ:

**3.1 να πει τι ξέρει ή δεν ξέρει για
πρόσωπα, πράγματα ή γεγονότα**

*Η Ρενάτα είναι από την Ιταλία.
Ξέρω ότι μένει στο κέντρο.
Εγώ ξέρω πού είναι.*

- 3.2 να ρωτήσει τι ξέρει ο συνομιλητής για πρόσωπα, πράγματα ή γεγονότα**
(βλ. και 1.4)
- Ξέρεις την Κατερίνα;
Ξέρεις ότι ο Γιάννης έφυγε;
Πού μένει ο Τάσος;*
- 3.3 να εκφράσει αναγκαιότητα**
- Πρέπει να διαβάσω.*
- 3.4 να ρωτήσει αν υπάρχει αναγκαιότητα**
- Πρέπει να φύγεις τώρα;*
- 3.5 να εκφράσει βεβαιότητα**
- Ναι. Βέβαια
Είμαι βέβαιος/σίγουρος.*
- 3.6 να ρωτήσει για τη βεβαιότητα**
- Είσαι σίγουρος-η;/Είσαι βέβαιος-η;*
- 3.7 να εκφράσει μια υπόθεση του πραγματικού**
- Αν βρέξει, θα μείνω στο σπίτι.*
- 3.8 να εκφράσει ικανότητα**
- Μπορώ να το κάνω.*
- 3.9 να εκφράσει ανικανότητα**
- Δεν μπορώ να μάθω ξένες γλώσσες.*
- 3.10 να ρωτήσει για ικανότητα ή ανικανότητα**
- Μπορείς να σηκώσεις αυτό το δέμα;*
- 3.11 να εκφράσει μια γνώμη**
- Νομίζω ότι είναι καλός άνθρωπος.*

4 Συναισθήματα

4.1 Ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ να εκφράσει συναισθήματα όπως:

4.1.1 χαρά, ευχαρίστηση

*Χαίρομαι πολύ!
Ωραίος καιρός!
Είναι πολύ ωραία!
Είμαι πολύ χαρούμενος.*

4.1.2 συμπάθεια

*Ο αδελφός σου είναι πολύ συμπαθητικός.
Τη συμπαθώ την Ελένη.*

	<i>Μου αρέσει η δασκάλα μου.</i>
4.1.3 προτίμηση	<i>Μου αρέσει πιο πολύ ο καφές. Προτιμώ το κόκκινο.</i>
4.1.4 ικανοποίηση	<i>Ωραία! Μου αρέσει η δουλειά μου. Είμαι ευχαριστημένη.</i>
4.1.5 επιδοκιμασία	<i>Μπράβο! Πολύ ωραία!</i>
4.1.6 θαυμασμό	<i>Ααα! Ωωωω! Ποπό!</i>
4.1.7 ελπίδα	<i>Ελπίζω. Όλα θα πάνε καλά!</i>
4.1.8 ευγνωμοσύνη	<i>Ευχαριστώ πολύ!</i>
4.1.8.1 απάντηση σε έκφραση ευγνωμοσύνης	<i>Παρακαλώ. Τίποτα.</i>
4.1.9 αγάπη	<i>Σ' αγαπώ πολύ. Αγάπη μου! Ψυχή μου! Μάτια μου!</i>
4.1.10 επιθυμία	<i>Θέλω έναν καλό φίλο. Θέλω να τραγουδήσω.</i>
4.1.11 δυσαρέσκεια	<i>Όχι, δεν είναι καλό. Δε μου αρέσει.</i>

4.1.12 αντιπάθεια

*Δε μου αρέσει η Ελένη.
Δεν τον συμπαθώ*

4.1.13 απογοήτευση

*Κρίμα!
Είμαι στενοχωρημένη.*

4.1.14 μη ικανοποίηση

Δεν είναι καλό το σπίτι.

4.1.15 αποδοκιμασία

*Όχι έτσι!
Λάθος!*

4.1.16 ανοχή, αδιαφορία

Δεν πειράζει.

4.2 Ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ να ρωτήσει το συνομιλητή για συναισθήματα, όπως:

4.2.1 χαρά, ευχαρίστηση

*Σου αρέσει εδώ;
Χαίρεσαι;*

4.2.2 συμπάθεια

Σου αρέσει ο Πέτρος;

4.2.3 προτίμηση

*Θέλεις το κόκκινο ή το μπλε;
Κρασί ή ρετσίνα;
Σου αρέσει η Όλγα ή η Νάντια;*

4.2.4 ικανοποίηση

Εντάξει;

4.2.5 επιδοκιμασία

Είναι καλό;

4.2.6 ελπίδα

Ελπίζεις να έρθει;

4.2.7 αγάπη

Μ' αγαπάς;

4.2.8 επιθυμία

*Θέλετε ένα ποτό;
Θέλεις να χορέψεις;
Τι θέλεις/-ετε;*

4.2.9 δυσαρέσκεια

Δε σου αρέσει το σπίτι;

4.2.10 ανοχή, αδιαφορία

*Σε πειράζει το τσιγάρο;
Πειράζει;*

5 Προθέσεις, υποχρεώσεις, δεσμεύσεις

5.1 Ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ:

5.1.1 να εκφράσει την επιθυμία να κάνει κάτι (βλ. 4.1.9)

Θέλω να πιω πορτοκαλάδα.

5.1.1.1 να εκφράσει την επιθυμία να μην κάνει κάτι

Δε θέλω να φύγω.

5.1.2 να εκφράσει σχέδια ή προθέσεις

Θα κόψω το τσιγάρο.

5.1.3 να εκφράσει την απόφαση να κάνει κάτι

*Φεύγω τώρα.
Αλλάζω δουλειά.*

5.1.3.1 να εκφράσει την απόφαση να μην κάνει κάτι

Δεν φεύγω σήμερα.

5.1.4 να εκφράσει υποχρέωση να κάνει κάτι

Πρέπει να πάω στο γιατρό.

5.1.5 να εκφράσει ικανότητα να κάνει κάτι (βλ.3.9)

Μπορώ να χορέψω ελληνικούς χορούς.

5.1.5.1 να εκφράσει ανικανότητα να κάνει κάτι (βλ.3.10)

Δεν μπορώ να τραγουδήσω.

5.1.6 να ζητήσει βοήθεια

*Βοήθεια!
Με βοηθήστε, σας παρακαλώ;*

5.1.7 να ζητήσει από τον άλλον να κάνει κάτι

*Ελάτε μέσα.
Μου δίνετε το νερό;*

5.1.8 να ζητήσει άδεια να κάνει κάτι

Μπορώ να περάσω;

5.1.9 να κάνει μια πρόσκληση
(βλ. 5.2.2)

*Έλα μέσα.
Θα έρθεις στο πάρτι μου;
Θέλω να έρθεις στη γιορτή μου.*

5.1.9.1 να δεχτεί μια πρόσκληση

*Ναι!
Ναι, γιατί όχι;
Εντάξει!*

5.1.9.2 να αρνηθεί μια πρόσκληση

*Όχι, δεν μπορώ.
Δεν μπορώ. Ευχαριστώ.*

5.1.10 να απολογηθεί

*Με συγχωρείτε.
Συγγνώμη.*

5.2 Προς τους άλλους ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ:

5.2.1 να δώσει συμβουλές

*Πάρε μια ασπρίνη.
Να μην πας στο γυμναστήριο.*

5.2.2 να κάνει μια πρόσκληση (βλ. 5.1.9)

*Σε καλώ στα γενέθλιά μου, το Σάββατο.
Ελάτε το βράδυ στο σπίτι μας.*

5.2.3 να δώσει οδηγίες

*Πηγαίνεις ίσια και μετά δεξιά.
Πλύνε τις πατάτες και μετά....
Βάζεις πρώτα το λάδι, ρίχνεις τη ντομάτα..*

5.2.4 να δώσει άδεια

*Ναι, ελάτε.
Ναι, μπορείς.
Ναι, βέβαια.*

5.2.5 να μη δώσει άδεια

*Όχι, δεν μπορείς.
Μην κάθεστε εδώ.*

5.2.6 να δώσει εντολές, διαταγές

*Κλείστε την τηλεόραση.
Να φύγετε αμέσως.
Μη μιλάς!*

5.2.7 να προσφέρει βοήθεια

*Θέλετε βοήθεια;
Μπορώ να σας βοηθήσω;*

5.2.8 να προειδοποιήσει

*Πρόσεξε!
Προσοχή!*

5.2.9 να προτείνει να κάνουν κάτι μαζί

Πάμε για (έναν) καφέ;

6 Τεχνικές λόγου

6.1 Ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ να κάνει συζήτηση

6.1.1 ανοίγοντας μια συνομιλία

*Γεια σας.
Λοιπόν...*

6.1.2 εκφράζοντας δισταγμό, ψάχνοντας
για λέξεις

*...εε...
...εε...πώς λένε...εε...*

6.1.3 διορθώνοντας τον εαυτό του

(λάθος τύπος) όχι, συγγνώμη ... + σωστός τύπος

6.1.4 απαριθμώντας, βάζοντας τα
πράγματα στη σειρά

Πρώτα, ... μετά ...

6.1.5 κλείνοντας τη συνομιλία

*Αυτά.
Γεια σας.*

6.2 Γραπτός λόγος

Ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ να χρησιμοποιήσει κατάλληλα:

6.2.1 τα σημεία στίξης

τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, θαυμαστικό

7 Προβλήματα στην επικοινωνία

7.1 Ο ομιλητής ΜΠΟΡΕΙ:

7.1.1 να δηλώσει αδυναμία να πει κάτι

Δεν μπορώ.

7.1.2 να δηλώσει ότι δε γνωρίζει μια λέξη ή φράση

Δεν ξέρω τη λέξη.

Δεν ξέρω τις λέξεις.

7.1.3 να ζητήσει βοήθεια

Πώς το λέτε αυτό στα ελληνικά;

Πώς λέτε τη λέξη 'room' στα ελληνικά;

7.2 Ως ακροατής ΜΠΟΡΕΙ:

7.2.1 να δείξει ότι δεν καταλαβαίνει

Συγγνώμη, δεν καταλαβαίνω.

Δεν καταλαβαίνω.

7.2.2 να ζητήσει από το συνομιλητή του να επαναλάβει

Ορίστε;

7.2.3 να ζητήσει την επανάληψη μιας λέξης ή πρότασης

Σας παρακαλώ, λέτε πάλι τη διεύθυνση;

Πάλι, παρακαλώ.

7.2.4 να ζητήσει από το συνομιλητή του να μιλάει πιο αργά

Πιο αργά, παρακαλώ.

7.2.5 να ζητήσει διευκρινίσεις

Τι σημαίνει 'γραμματέας';

7.2.6 να ζητήσει να του πουν πώς γράφεται μια λέξη

Πώς το γράφετε αυτό σας παρακαλώ;

Πώς γράφετε τη λέξη "ήλιος";

"ήλιος" με "ι" ή με "η";

7.2.7 να ζητήσει κάτι γραπτά

Μπορείτε να μου γράψετε το τηλέφωνο σας;

Γράψε μου τη διεύθυνσή σου.

Κεφάλαιο 4

Γενικές έννοιες

Οι έννοιες στις οποίες αναφέρεται ο ομιλητής μέσω της γλώσσας εκπληρώνοντας τις καθημερινές του επικοινωνιακές ανάγκες μπορούν να χαρακτηριστούν ως γενικές και ειδικές. Οι γενικές έννοιες μπορούν να ενυπάρχουν σε όλες τις επικοινωνιακές καταστάσεις και για ένα μεγάλο αριθμό θεμάτων, όπως π.χ. η έννοια της ύπαρξης, του χώρου ή του χρόνου (ώρα, μέρα, εβδομάδα, μήνας, χρόνος). Αντίθετα οι ειδικές έννοιες καθορίζονται άμεσα από την επιλογή ενός θέματος και χρησιμοποιούνται μόνο σε ειδικές καταστάσεις επικοινωνίας. Υπάρχει διαφορά ως προς το λεξιλόγιο ανάλογα με το θέμα, αν π.χ. ο ομιλητής θα χειριστεί ένα θέμα σχετικό με τα μεταφορικά μέσα (ειδικό λεξιλόγιο: αυτοκίνητο, τρένο, αεροπλάνο, δρομολόγιο) ή ένα θέμα υγείας ή ατυχήματος (ειδικό λεξιλόγιο: άρρωστος, γιατρός, φάρμακο, νοσοκομείο, ασθενοφόρο). Η διάκριση αυτή σε γενικές και ειδικές έννοιες δεν είναι σε όλες τις περιπτώσεις απόλυτα ακριβής (π.χ. η έννοια 'θερμοκρασία' ως γενική έννοια στις ιδιότητες που χαρακτηρίζουν την ποιότητα, αλλά και ως ειδική έννοια όσον αφορά την υγεία ή το κλίμα).

Οι γενικές και ειδικές έννοιες μπορούν να εκφραστούν με ποικίλους τρόπους, όπως π.χ. η έννοια της κτήσης με ένα ρήμα (*έχω*), με ένα ουσιαστικό σε γενική, με μια κτητική αντωνυμία, ή η έννοια διεύθυνση με ένα ρήμα (*μένω, κατοικώ*), ή με ένα ουσιαστικό (διεύθυνση κατοικίας), η έννοια μήκος με ένα ρήμα (*μετρώ*), αλλά και ουσιαστικά (*εκατοστό, μέτρο*) ή επίθετα (*μακρύς, κοντός* κτλ.). Η επιλογή των γλωσσικών τύπων για την έκφραση μιας έννοιας σχετίζεται άμεσα με τις επικοινωνιακές ανάγκες των ομιλητών της ελληνικής, όπως αυτές έχουν οριστεί.

Σ' αυτό το κεφάλαιο γίνεται καταγραφή των εννοιών τις οποίες πρέπει ο μεν ενήλικος ομιλητής αυτού του επιπέδου να αναγνωρίζει και να χρησιμοποιεί, όπου χρειάζεται, με τη βοήθεια του συνομιλητή του, ο δε ανήλικος να καταλαβαίνει και να χρησιμοποιεί ένα μέρος από αυτά που αναφέρονται λεπτομερώς σε κάθε ενότητα. Η καταγραφή αυτή δεν έχει εξαντλητικό χαρακτήρα, γιατί εκτός από ειδικές περιπτώσεις δεν μπορούμε να προκαθορίσουμε με βεβαιότητα και ακρίβεια τι θα επιδιώξει να κάνει ο ομιλητής με τη γλώσσα. Ορίζοντας όμως τους στόχους εκμάθησης της ελληνικής, τις καταστάσεις επικοινωνίας στις οποίες πιθανόν να βρεθεί και να χρησιμοποιήσει τη γλώσσα, τους ρόλους τους οποίους θα παίζει π.χ. πελάτης ή υπάλληλος, τα θέματα με τα οποία θα ασχοληθεί, καθώς και τι πρόκειται να κάνει αναφορικά με το κάθε θέμα και τις γλωσσικές δραστηριότητες που πρέπει να είναι σε θέση να επιτελεί⁴, ορίζουμε, ως ένα σημείο, και ποιες έννοιες πρέπει να είναι σε θέση να καταλαβαίνει και να χειρίζεται, καθώς και τα γλωσσικά σχήματα που τις εκφράζουν.

Ο πίνακας των γενικών εννοιών που ακολουθεί συντάχθηκε με βάση τις έννοιες στις οποίες αναφέρεται ένας ομιλητής άσχετα με το θέμα το οποίο αναπτύσσει ή την επικοινωνιακή κατάσταση στην οποία εμπλέκεται.

Οι γενικές έννοιες παρουσιάζονται χωρισμένες στις εξής οκτώ ομάδες:

1. Η έννοια της ύπαρξης
2. Η έννοια του χώρου
3. Η έννοια του χρόνου
4. Η έννοια της ποσότητας
5. Η έννοια της ποιότητας
6. Έννοιες νοητικές

⁴ (βλ. Στόχοι στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας)

7. Έννοιες συσχετισμού
8. Δείξη και αναφορά

Για την όσο το δυνατόν πιο λεπτομερή παρουσίαση της κάθε έννοιας, αυτή παρουσιάζεται σε διάφορες επιμέρους εξειδικεύσεις, π.χ. στην έννοια του χρόνου, προτερόχρονο, υστερόχρονο, ταυτόχρονο (3.4.1, 3.4.2, 3.4.4), παρόν, μέλλον, παρελθόν (3.5.1, 3.5.2, 3.5.3).

Στους πίνακες που ακολουθούν, στην αριστερή στήλη αναφέρονται οι ιδιαίτερες περιπτώσεις στις οποίες ενυπάρχει η γενική έννοια και στη δεξιά στήλη μερικά από τα γλωσσικά στοιχεία με τα οποία εκφράζεται η έννοια αυτή, όπως ρήματα, ουσιαστικά, επίθετα, αντωνυμίες, προθέσεις ή οι χρόνοι με τους οποίους μπορεί να εκφραστεί. Για ορισμένα από τα λεξιλογικά αυτά στοιχεία κρίθηκε απαραίτητο να δοθούν παραδείγματα για να γίνει απόλυτα κατανοητή η χρήση τους σε σχέση με τη συγκεκριμένη έννοια.

1 Η έννοια της ύπαρξης

- 1.1 ύπαρξη
  - 1.1.2 ανυπαρξία
- 1.2 παρουσία, απουσία
- 1.3 κατάσταση
- 1.4 γεγονός, συμβάν

2 Η έννοια του χώρου

- 2.1 θέση μέσα στο χώρο
- 2.2 θέση σε σχέση με άλλο σημείο αναφοράς
- 2.3 απόσταση
- 2.4 μετακίνηση μέσα στο χώρο
  - 2.4.1 κίνηση
    - 2.4.1.1 ακινησία
  - 2.4.2 ταχύτητα
  - 2.4.3 κατεύθυνση
  - 2.4.4 προέλευση
- 2.5 διαστάσεις
  - 2.5.1 μήκος
  - 2.5.2 πλάτος
  - 2.5.3 ύψος, βάθος
  - 2.5.4 μέγεθος
  - 2.5.5 βάρος
  - 2.5.6 χωρητικότητα, όγκος

3 Η έννοια του χρόνου

- 3.1 διαίρεση του χρόνου
- 3.2 χρονικές ενδείξεις
- 3.3 διάρκεια
- 3.4 συσχετισμοί μέσα στο χρόνο
  - 3.4.1 προτερόχρονο
  - 3.4.2 υστερόχρονο

- 3.4.3 αλληλουχία
- 3.4.4 ταυτόχρονο
- 3.4.5 εγκαирότητα
- 3.4.6 αργοπορία
- 3.5 αναφορά στο χρόνο
  - 3.5.1 παρόν
  - 3.5.2 μέλλον
  - 3.5.3 παρελθόν
  - 3.5.4 χωρίς αναφορά σε συγκεκριμένο χρόνο
- 3.6 συχνότητα
  - 3.6.1 σπανιότητα
- 3.7 συνέχεια
  - 3.7.1 ασυνέχεια
- 3.8 επανάληψη
- 3.9 μονιμότητα, προσωρινότητα
- 3.10 μοναδικότητα
- 3.11 έναρξη, παύση
- 3.12 σταθερότητα, αλλαγή

4 Η έννοια της ποσότητας

- 4.1 αριθμοί
- 4.2 ποσότητα
- 4.3 επάρκεια
- 4.4 έλλειψη
- 4.5 πληρότητα

5 Η έννοια της ποιότητας

- 5.1 φυσικά γνωρίσματα της ποιότητας
  - 5.1.1 ύλη
  - 5.1.2 χαρακτηριστικά της ύλης
  - 5.1.3 σχήμα
  - 5.1.4 διαστάσεις
  - 5.1.5 χρώμα
- 5.2 ιδιότητες της ύλης
  - 5.2.1 ακουστική
  - 5.2.2 γεύση, οσμή
  - 5.2.3 παλαιότητα
  - 5.2.4 καθαριότητα
  - 5.2.5 υγρασία
  - 5.2.6 ορατότητα
  - 5.2.7 διαφάνεια
  - 5.2.8 θερμοκρασία
- 5.3 εκτίμηση της ποιότητας
  - 5.3.1 αξία, τιμή
  - 5.3.2 αποδοχή

- 5.3.2.1 απόρριψη
- 5.3.3 ορθότητα, σωστό
  - 5.3.3.1 ανακρίβεια, λάθος
- 5.3.4 ικανότητα, ανικανότητα
- 5.3.5 σπουδαιότητα, έλλειψη σπουδαιότητας
- 5.3.6 μη συνηθισμένη κατάσταση
- 5.3.7 ευκολία, δυσκολία

6 Έννοιες νοητικές

- 6.1 σκέψη
- 6.2 έκφραση
- 6.3 κρίση
- 6.4 συναισθήματα

7 Έννοιες συσχετισμού

- 7.1 σύγκριση
  - 7.1.1 ομοιότητα, αναλογία
  - 7.1.2 διαφορά
- 7.2 κτήση
- 7.3 σύνδεση
  - 7.3.1 διάζευξη
- 7.4 συνυπολογισμός
- 7.5 αποκλεισμός
- 7.6 αιτία, αίτιο
- 7.7 τρόπος
- 7.8 προϋπόθεση
- 7.9 επικέντρωση

8 Δείξη και αναφορά

- 8.1 δείξη
  - 8.1.1 ορισμένο
  - 8.1.2 αόριστο
- 8.2 αναφορά

Πίνακας γενικών εννοιών

1 Η έννοια της ύπαρξης

1.1	ύπαρξη	άνθρωπος είμαι, υπάρχει/υπάρχουν
1.1.2	ανυπαρξία	δεν είμαι, δεν υπάρχει/υπάρχουν
1.2	παρουσία, απουσία	είμαι, δεν είμαι
1.3	κατάσταση	είμαι, υπάρχει/υπάρχουν
1.4	γεγονός, συμβάν	γίνομαι (<i>Τι έγινε, Μαρία;</i>)

2 Η έννοια του χώρου

2.1	θέση μέσα στο χώρο	είμαι, μένω πού; εδώ, εκεί σε + αιτ.
2.2	θέση σε σχέση με άλλο σημείο αναφοράς	μπροστά, πίσω, κοντά, μακριά, πάνω, κάτω, δεξιά, αριστερά, μέσα, έξω
2.3	απόσταση	πόσο μακριά; κοντά, μακριά
2.4	μετακίνηση μέσα στο χώρο	
2.4.1	κίνηση	πηγαίνω, έρχομαι, μπαίνω, βγαίνω, ανεβαίνω, κατεβαίνω, περπατώ, τρέχω, σηκώνομαι, ξαπλώνω, φεύγω
2.4.1.1	ακινησία	κάθομαι, σταματώ
2.4.2	ταχύτητα	χιλιόμετρα/μίλια/μέτρα την ώρα τρέχω, γρήγορος σιγά σιγά, αργά, γρήγορα
2.4.3	κατεύθυνση	πηγαίνω, στέλνω, φέρνω, παίρνω κοντά, μακριά, μπροστά, πίσω, πάνω, κάτω, μέσα, έξω, δεξιά, αριστερά σε + αιτ., από + αιτ.
2.4.4	προέλευση	είμαι από πού;
2.5	διαστάσεις	
2.5.1	μήκος	εκατοστό, μέτρο, χιλιόμετρο, μίλι μακρύς, κοντός μετρώ
2.5.2	πλάτος	φαρδύς, στενός

2.5.3	ύψος, βάθος	μετρώ ψηλός, κοντός, χαμηλός, βαθύς μετρώ
2.5.4	μέγεθος	νούμερο μεγάλος, μικρός μετρώ
2.5.5	βάρος	γραμμάριο, κιλό βαρύς, ελαφρύς πόσο βαρύς;
2.5.6	χωρητικότητα, όγκος	λίτρο πολύς, λίγος

3 Η έννοια του χρόνου

3.1	διαίρεση του χρόνου	δευτερόλεπτο, λεπτό, τέταρτο, μισή ώρα, ώρα, μέρα, εβδομάδα, μήνας, χρόνος, καιρός (<i>Πόσο καιρό είσαι στην Ελλάδα;</i>), εποχή πρωί, μεσημέρι, απόγευμα, βράδυ, νύχτα Δευτέρα, Τρίτη κτλ., σαββατοκύριακο Ιανουάριος, Φεβρουάριος κτλ. άνοιξη, καλοκαίρι κτλ.
3.2	χρονικές ενδείξεις	τώρα, σήμερα, απόψε, χθες, αύριο, μεθαύριο, φέτος, πέρσι, του χρόνου, την περασμένη εβδομάδα, τον περασμένο μήνα, την άλλη εβδομάδα, τον άλλο μήνα πότε; πριν από, σε + αιτ. (ημερομηνία, ώρα) (<i>Φεύγω στις 12 Μαΐου, στις 10 το πρωί.</i>) χρονολογία (<i>Το 2000 δεν ήμουν εδώ.</i>) την Κυριακή, τη Δευτέρα κτλ. το καλοκαίρι, την άνοιξη κτλ. τα Χριστούγεννα, το Πάσχα
3.3	διάρκεια	λίγος (<i>Θα φτάσουμε σε λίγες ώρες.</i>), πολύς από ... μέχρι (<i>Δουλεύω από τη Δευτέρα μέχρι την Παρασκευή.</i>), από (<i>Είμαι στην Ελλάδα από το καλοκαίρι.</i>), για (<i>Θα είμαι εδώ για δύο μήνες.</i>), ακόμη (<i>Δεν ήρθε ακόμη.</i>)
3.4	συσχετισμοί μέσα στο χρόνο	
3.4.1	προτερόχρονο	πριν, πρώτα (<i>Πρώτα διάβασε και μετά πήγε σινεμά.</i>)

3.4.2	υστερόχρονο	μετά
3.4.3	αλληλουχία	πρώτα ... μετά (<i>Πρώτα θα φάω και μετά θα πάω.</i>)
3.4.4	ταυτόχρονο	όταν + Ενεστώτας (<i>Όταν διαβάζω, ακούω μουσική.</i>)
3.4.5	εγκαιρότητα	νωρίς
3.4.6	αργοπορία	αργώ (πολύ) αργά
3.5	αναφορά στο χρόνο	
3.4.6	αργοπορία	αργώ (πολύ) αργά
3.5.1	παρόν	τώρα, σήμερα, φέτος, απόψε Ενεστώτας
3.5.2	μέλλον	αύριο, μεθαύριο, σε λίγο, απόψε, την άλλη εβδομάδα, τον άλλο μήνα, την άλλη Δευτέρα/Τρίτη κτλ., του χρόνου Μέλλοντας συνοπτικός
3.5.3	παρελθόν	χθες, πέρσι, πριν, την περασμένη εβδομάδα, τον περασμένο μήνα, την περασμένη Δευτέρα/Τρίτη κτλ. Αόριστος
3.5.4	χωρίς αναφορά σε συγκεκριμένο χρόνο	Ενεστώτας (<i>Η Αθήνα είναι στην Ελλάδα.</i>)
3.6	συχνότητα	κάθε πότε; πάντα, συχνά, συνήθως, μερικές φορές, κάθε μέρα/μήνα/εβδομάδα/ χρόνο, κάθε Δευτέρα/Τρίτη κτλ., κάθε καλοκαίρι/ χειμώνα κτλ. ... φορά/φορές την εβδομάδα/το μήνα/ το χρόνο Ενεστώτας
3.6.1	σπανιότητα	ποτέ, πότε πότε
3.7	συνέχεια	πάντα, για ... ώρες/ μήνες/ χρόνια Ενεστώτας
3.7.1	ασυνέχεια	όχι πάντα, μερικές φορές, πότε πότε
3.8	επανάληψη	πολλές φορές, ξανά, μερικές φορές, κάθε μέρα/μήνα/χρόνο, κάθε Δευτέρα/Τρίτη κτλ. κάθε καλοκαίρι/ άνοιξη κτλ.

3.9	μονιμότητα, προσωρινότητα	πάντα, όχι πάντα, για...ώρες/ μήνες/ χρόνια, (για) λίγο
3.10	μοναδικότητα	(μόνο) μια φορά/μέρα/ώρα
3.11	έναρξη, παύση	αρχή, τέλος αρχίζω, σταματώ, τελειώνω
3.12	σταθερότητα, αλλαγή	δεν αλλάζω, αλλάζω, γίνομαι (<i>Τα φύλλα έγιναν κίτρινα.</i>)

4 Η έννοια της ποσότητας

4.1	αριθμοί	αριθμός, απόλυτα αριθμητικά 0-1000 τακτικά αριθμητικά 1-10 χιλιάδα, εκατομμύριο, μισός
4.2	ποσότητα	πόσοι; όλοι, πολλοί, λίγοι, μερικοί, κανείς μισός πολύ, καθόλου, λίγο ένα ποτήρι/κουτί/φλιτζάνι/μπουκάλι/πακέτο/κομμάτι + ουσ. (<i>Ένα φλιτζάνι καφέ. Ένα κομμάτι γλυκό.</i>) Πληθυντικός αριθμός ουσιαστικών και επιθέτων
4.3	επάρκεια	καλά, εντάξει
4.4	έλλειψη	λίγος δεν υπάρχει/υπάρχουν, δεν έχω
4.5	πληρότητα	γεμάτος, άδειος γεμίζω, αδειάζω

5 Η έννοια της ποιότητας

5.1	φυσικά γνωρίσματα της ποιότητας	
5.1.1	ύλη	βαμβάκι , μαλλί , πλαστικό , ξύλο, νάυλον, δέρμα, χαρτί από τι είναι;
5.1.2	χαρακτηριστικά της ύλης	σκληρός, μαλακός
5.1.3	σχήμα	στρόγγυλος, τετράγωνος
5.1.4	διαστάσεις	βλ. 2.5 γενικές έννοιες
5.1.5	χρώμα	χρώμα

άσπρος, μαύρος, πράσινος, μπλε, γαλάζιος, κόκκινος, κίτρινος κτλ.

5.2	ιδιότητες της ύλης	
5.2.1	ακουστική	θόρυβος, ησυχία, φωνή (δεν) ακούω δυνατά, σιγά
5.2.2	γεύση, οσμή	καλός, άσχημος, νόστιμος, γλυκός, πικρός, αλμυρός, ξινός μου αρέσει, μυρίζει
5.2.3	παλαιότητα	χρόνος, μήνας, μέρα παλιός, καινούριος
5.2.4	καθαριότητα	καθαρός, βρόμικος καθαρίζω, πλένω
5.2.5	υγρασία	βρεγμένος βρέχω, σκουπίζω (Σκουπίζω τα χέρια μου στην πετσέτα.)
5.2.6	ορατότητα	σκοτάδι, φως (δε) βλέπω
5.2.7	διαφάνεια	καθαρός (Το νερό είναι πολύ καθαρό.) βλέπω μέσα από
5.2.8	θερμοκρασία	ζέστη, κρύο, βαθμός ζεστός, κρύος ζεσταίνω,-ομαι, κρυώνω
5.3	εκτίμηση της ποιότητας	
5.3.1	αξία, τιμή	τιμή, έκπτωση φτηνός, ακριβός πόσο κάνει;
5.3.2	αποδοχή	καλός, μου αρέσει καλά, εντάξει (Να έρθεις νωρίς. Καλά, εντάξει.)
5.3.2.1	απόρριψη	κακός, άσχημος δε μου αρέσει
5.3.3	ορθότητα, σωστό	αλήθεια σωστός εντάξει
5.3.3.1	ανακρίβεια, λάθος	λάθος, ψέμα κάνω λάθος

5.3.4	ικανότητα, ανικανότητα	μπορώ, δεν μπορώ
5.3.5	σπουδαιότητα, έλλειψη σπουδαιότητας	σπουδαίος, μεγάλος, μικρός (<i>Έκανα ένα μικρό λάθος.</i>)
5.3.6	μη συνηθισμένη κατάσταση	παράξενος
5.3.7	ευκολία, δυσκολία	εύκολος, δύσκολος

6 Έννοιες νοητικές

6.1	σκέψη	σκέφτομαι, ξέρω, νομίζω
6.2	έκφραση	ερώτηση, απάντηση μιλώ, λέω, γράφω, ρωτώ, απαντώ
6.3	κρίση	βέβαια, ίσως, μήπως βλ. και 5.3
6.4	συναίσθημα	αγάπη, χαρά, γέλιο ευχαριστημένος, χαρούμενος, στεναχωρημένος αγαπώ, χαίρομαι, γελώ, ευχαριστώ – παρακαλώ συγνώμη

7 Έννοιες συσχετισμού

7.1	σύγκριση	συγκριτικός βαθμός επιθέτων και επιρρημάτων (<i>περιφραστικά</i>)
	7.1.1 ομοιότητα, αναλογία	ίδιος, μοιάζω (<i>Μοιάζει την αδελφή του.</i>), σαν (<i>Θέλω μια μπλούζα σαν αυτή.</i>)
	7.1.2 διαφορά	όχι ίδιος, άλλος (<i>Δώσε μου ένα άλλο ποτήρι.</i>)
7.2	κτήση	έχω, παίρνω με, χωρίς (<i>Έμειναν χωρίς λεφτά.</i>) κτητικές αντωνυμίες/επίθετα (<i>μου, σου, του κτλ., δικός μου/σου κτλ.</i>)
7.3	σύνδεση	και, αλλά, με, μαζί ούτε ... ούτε, λοιπόν
	7.3.1 διάζευξη	ή
7.4	συνυπολογισμός	με, μαζί
7.5	αποκλεισμός	χωρίς
7.6	αιτία, αίτιο	γιατί; γιατί, επειδή

7.7	τρόπος	πώς; έτσι, γρήγορα, σιγά, καλά
7.8	προϋπόθεση	αν
7.9	επικέντρωση	για, μόνο (<i>Μόνο φρούτο θα φάω.</i>)

8 Δείξη και αναφορά

Εκτός από τις γενικές έννοιες που περιγράψαμε παραπάνω υπάρχουν λεξιλογικές κατηγορίες με τις οποίες ο ομιλητής μπορεί να κάνει εξωγλωσσικούς και ενδογλωσσικούς συσχετισμούς. Ακολουθώντας την άποψη του J. Lyons (βλ. *Lyons J. 1975 : Deixis as the source of reference, στον τόμο Formal Semantics of Natural Language, E.L. Keenan, Cambridge University Press*) διακρίνονται δύο μεγάλες κατηγορίες, η δείξη και η αναφορά. Στη δείξη συμπεριλαμβάνονται οι λεξιλογικές κατηγορίες που παραπέμπουν στην εξωγλωσσική πραγματικότητα και όχι σε ενδογλωσσικά στοιχεία. Στην αναφορά συμπεριλαμβάνονται οι λεξιλογικές κατηγορίες που εντοπίζουν κάτι σε σχέση με το κείμενο. Σημειώνεται ότι εδώ δεν αναφέρονται οι μορφολογικές κατηγορίες της δείξης, π.χ. ρηματικοί χρόνοι.

8.1 δείξη

8.1.1 ορισμένο

οριστικό άρθρο (ο, η, το)
προσωπικές αντωνυμίες
(εγώ, εσύ, αυτός, αυτή, αυτό,
εμείς εσείς, αυτοί, αυτές, αυτά)
δεικτικές αντωνυμίες
(αυτός, αυτή, αυτό
εκείνος, εκείνη, εκείνο)
ερωτηματικές αντωνυμίες
(ποιος, ποια, ποιο
πόσος, πόση, πόσο
τίνος, τι)
κτητικές αντωνυμίες
(μου, σου, του, της, του, μας, σας, τους)
κτητικά επίθετα
(δικός / δικιά, δική / δικό + μου / σου ...)
δεικτικό μόριο
(να)
χρονικά επιρρήματα
(πότε;
χθες, προχθές, σήμερα, απόψε, αύριο, μεθαύριο,
πέρσι, φέτος, του χρόνου, τώρα, αμέσως, πάντα,
ποτέ, ζανά, μετά, πριν, πρώτα, νωρίς, αργά,
πάντα)

τοπικά επιρρήματα

(πού;

εδώ, εκεί, πάνω, κάτω, μέσα, έξω, μπροστά,

πίσω, δεξιά, αριστερά,

κοντά, μακριά)

8.1.2 αόριστο

αόριστο άρθρο

(ένας, μια/μία, ένα)

αόριστες αντωνυμίες

(ένας, μια, ένα

κανένας/ κανείς, καμιά, κανένα

μερικοί, μερικές, μερικά

κάτι, τίποτε

κάθε,

άλλος, άλλη, άλλο)

αόριστα χρονικά επιρρήματα

(πότε πότε)

αόριστα τοπικά επιρρήματα

(πουθενά, παντού)

8.2 αναφορά

αναφορικές αντωνυμίες

(που)

Κεφάλαιο 5

Θεματικές περιοχές και ειδικές έννοιες

Οι ενήλικοι ομιλητές που μπορούν να φέρουν σε πέρας τις γλωσσικές λειτουργίες που περιγράφονται στο ανάλογο κεφάλαιο, πρέπει να είναι σε θέση να καταλαβαίνουν και να χρησιμοποιούν, με κάποια βοήθεια από τους συνομιλητές τους, εκτός από τις βασικές έννοιες που περιγράφονται στο προηγούμενο κεφάλαιο και κάποιες ειδικές έννοιες που σχετίζονται με θεματικές περιοχές με τις οποίες θα έρθουν σε επαφή. Θα πρέπει και πάλι να σημειωθεί ότι η καταγραφή αυτή των ειδικών εννοιών δεν έχει εξαντλητικό χαρακτήρα.

Οι ειδικές έννοιες παρουσιάζονται χωρισμένες σε τέσσερις μεγάλες ομάδες ανάλογα με το χώρο με τον οποίο σχετίζονται. Έτσι έχουμε έννοιες που καταγράφονται στον: Α. Προσωπικό χώρο, Β. Δημόσιο χώρο, Γ. Επαγγελματικό χώρο, Δ. Εκπαιδευτικό χώρο. Αυτό γίνεται, για να καταγραφούν όσο είναι δυνατόν ακριβέστερα, οι ειδικές έννοιες τις οποίες πρέπει να καταλαβαίνει και να χειρίζεται ο κάθε ομιλητής ανάλογα με τις καταστάσεις στις οποίες θα εμπλακεί και οι οποίες έχουν σχέση με το στόχο για τον οποίο μαθαίνει τη γλώσσα. Οι έννοιες που καταγράφονται σε κάθε θεματικό περιβάλλον υποδιαιρούνται σε επιμέρους θεματικές περιοχές και έτσι οι ειδικές έννοιες παρουσιάζονται με την εξής διάταξη:

Α Προσωπικός χώρος

- A. 1 Αναγνώριση ταυτότητας
- A. 2 Κατοικία και περιβάλλον
- A. 3 Καθημερινή ζωή
- A. 4 Ελεύθερος χρόνος, διασκέδαση
- A. 5 Σχέσεις με τους άλλους
- A. 6 Υγεία, κατάσταση του οργανισμού

Β Δημόσιος χώρος

- B. 1 Δημόσιοι χώροι διασκέδασης
- B. 2 Ταξίδια
- B. 3 Αγορά
- B. 4 Τρόφιμα και ποτά
- B. 5 Δημόσιες υπηρεσίες

Γ Επαγγελματικός χώρος

Δ Εκπαίδευση

Πριν από τη λεπτομερή παρουσίαση της κάθε ομάδας εννοιών, δηλώνεται τι ακριβώς πρέπει να είναι σε θέση να κάνει ένας ομιλητής της ελληνικής γλώσσας, όσον αφορά τις ειδικές έννοιες, που παρατίθενται κάτω από κάθε τίτλο.

Στους πίνακες που ακολουθούν, όπως και στις γενικές έννοιες, στην αριστερή στήλη αναφέρονται οι ειδικές έννοιες και στη δεξιά στήλη δίνεται το λεξιλόγιο με το οποίο μπορεί να εκφραστεί η ειδική έννοια. Η επιλογή της κατάλληλης λέξης σχετίζεται άμεσα με τις επικοινωνιακές ιδιαιτερότητες, υποχρεώσεις και ικανότητες του ομιλητή. Σε μερικές περιπτώσεις κρίθηκε αναγκαίο να δοθούν παραδείγματα, στα οποία εμπεριέχεται η λέξη που εκφράζει την ειδική έννοια. Τα παραδείγματα είναι γραμμένα με πλάγια γράμματα και βρίσκονται μέσα σε παρενθέσεις.

Σε ορισμένες περιπτώσεις θα ήταν αδύνατο να καλυφθούν λεξιλογικά όλες οι έννοιες, όπως π.χ. η έννοια επάγγελμα και χώρα. Σ' αυτές τις περιπτώσεις αναφέρονται ενδεικτικά ορισμένα επαγγέλματα ή χώρες και ακολουθεί η ένδειξη 'κτλ.', που σημαίνει ότι ο κατάλογος είναι ανοιχτός και μπορεί να συμπληρωθεί ανάλογα με την περίπτωση, τα ενδιαφέροντα, το χρόνο, τον τόπο και την επικοινωνιακή κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο ομιλητής.

A Προσωπικός χώρος

A.1 Αναγνώριση ταυτότητας

- A.1.1 όνομα
- A.1.2 διεύθυνση
- A.1.3 αριθμός τηλεφώνου
- A.1.4 ημερομηνία και τόπος γέννησης
- A.1.5 ηλικία
- A.1.6 φύλο
- A.1.7 οικογενειακή κατάσταση
- A.1.8 εθνικότητα
- A.1.9 καταγωγή
- A.1.10 επάγγελμα
  - A.1.10.1 χώροι δουλειάς
- A.1.11 εκπαίδευση
- A.1.12 οικογένεια, συγγενείς
- A.1.13 θρήσκευμα
- A.1.14 ενδιαφέροντα, αντιπάθειες
- A.1.15 χαρακτήρας και εξωτερική εμφάνιση

A.2 Κατοικία και περιβάλλον

- A.2.1 σπίτι
- A.2.2 χώροι του σπιτιού
- A.2.3 υπηρεσίες
- A.2.4 οικιακός εξοπλισμός
  - A.2.4.1 έπιπλα, ρουχισμός
  - A.2.4.2 οικιακές συσκευές
  - A.2.4.3 μαγειρικά σκεύη
- A.2.5 τοποθεσία, περιβάλλον
- A.2.6 χλωρίδα, πανίδα
- A.2.7 κλίμα
  - A.2.7.1 καιρικές συνθήκες

A.3 Καθημερινή ζωή

- A.3.1 δραστηριότητες μέσα στο σπίτι
- A.3.2 γιορτές, επέτειοι

A.4 Ελεύθερος χρόνος, διασκέδαση

- A.4.1 ελεύθερος χρόνος

- A.4.2 ευχάριστη απασχόληση, ενδιαφέροντα
- A.4.3 διασκέδαση
- A.4.4 θεάματα
- A.4.5 αθλητισμός
- A.4.6 μέσα ενημέρωσης

A.5 Σχέσεις με τους άλλους

- A.5.1 κοινωνικές σχέσεις
- A.5.2 αλληλογραφία

A.6 Υγεία, κατάσταση του οργανισμού

- A.6.1 μέρη του σώματος
- A.6.2 αισθήσεις
- A.6.3 ευεξία και σωματικές ανάγκες
- A.6.4 υγιεινή, προσωπική περιποίηση
- A.6.5 αρρώστιες, ατυχήματα
- A.6.6 ιατρικές υπηρεσίες

B Δημόσιος χώρος

B.1 Δημόσιοι χώροι διασκέδασης

- B.1.1 δημόσια θεάματα

B.2 Ταξίδια

- B.2.1 μεταφορικά μέσα
  - B.2.1.1 δημόσιας χρήσης
  - B.2.1.2 ιδιωτικής χρήσης
- B.2.2 Δρόμοι, σηματοδότηση
- B.2.3 συνεργεία αυτοκινήτων, πρατήρια βενζίνης
- B.2.4 διακοπές
- B.2.5 τόποι, μέρη
- B.2.6 έγγραφα ταξιδιού
- B.2.7 καταλύματα
- B.2.8 αποσκευές

B.3 Αγορά

- B.3.1 μαγαζιά
- B.3.2 τρόφιμα
- B.3.3 ρουχισμός
- B.3.4 τιμή, αξία
- B.3.5 μέτρα και σταθμά

B.4 Τρόφιμα και ποτά

- B.4.1 τρόφιμα, φαγητά
- B.4.2 ποτά

- B.4.3 γλυκά, φρούτα
- B.4.4 γεύματα
- B.4.5 γεύμα, ποτό εκτός σπιτιού

B.5 Δημόσιες υπηρεσίες

- B.5.1 ηλεκτρισμός
- B.5.2 ύδρευση
- B.5.3 ταχυδρομείο
- B.5.4 τηλέφωνο, e-mail, fax
- B.5.5 τράπεζα
- B.5.6 υπηρεσίες άμεσης ανάγκης
  - B.5.6.1 αστυνομία, άμεση επέμβαση, τροχαία
  - B.5.6.2 πρώτες βοήθειες
  - B.5.6.3 πυροσβεστική

Γ Επαγγελματικός χώρος

- Γ.1 επαγγέλματα**
- Γ.2 χώροι δουλειάς**
- Γ.3 εργαλεία, μηχανήματα**
- Γ.4 εισοδήματα**
- Γ.5 συνθήκες δουλειάς, βαθμίδες**

Δ Εκπαίδευση

Δ.1 εκπαιδευτικά ιδρύματα

- Δ.1.1 γνωστικά αντικείμενα
- Δ.1.2 εκπαιδευτικό/διδακτικό προσωπικό
- Δ.1.3 σχολικό περιβάλλον
- Δ.1.4 σχολικός εξοπλισμός
- Δ.1.5 μαθητικός/φοιτητικός εξοπλισμός

Δ.2 εκμάθηση

Πίνακας ειδικών εννοιών

A Προσωπικός χώρος

A.1 Αναγνώριση ταυτότητας

Ο ενήλικος ομιλητής πρέπει να είναι σε θέση να δίνει και να παίρνει προφορικά και γραπτά πληροφορίες σχετικές με το άτομό του ή το συνομιλητή του, όπως: να λέει το όνομα και το επίθετό του, να δίνει τη διεύθυνσή του και τον αριθμό του τηλεφώνου του ή την ηλεκτρονική του διεύθυνση, να λέει το χρόνο και τον τόπο γέννησής του, την ηλικία του, το φύλο του και την οικογενειακή του κατάσταση, να δηλώνει την εθνικότητά του και την καταγωγή του, να δίνει πληροφορίες για το επάγγελμά του, να μιλά για την οικογένειά του, να μιλά για τον εαυτό του, τα ενδιαφέροντά του, να δίνει στοιχεία για την εξωτερική του εμφάνιση.

Ο ανήλικος ομιλητής πρέπει να μπορεί να δίνει και να παίρνει πληροφορίες, αν χρειάζεται, με τη βοήθεια κάποιου άλλου σχετικά με τον εαυτό του, το όνομά του, τη διεύθυνσή του, την οικογένεια του, τους φίλους του, το σχολείο του, το κατοικίδιο ζώο, αν έχει, και όποια άλλη σχετική πληροφορία σχετικά με τον εαυτό του.

A.1.1	όνομα	όνομα, επίθετο, κύριος, κυρία, δεσποινίς με λένε, είμαι
A.1.2	διεύθυνση	οδός, αριθμός, ταχυδρομικός κώδικας/ Τ.Κ., πόλη, χωριό, Ευρώπη, Αμερική, Αυστραλία, Ασία, Αφρική κτλ. Ελλάδα, Ιταλία κτλ. Αθήνα, Ρώμη κτλ. μένω
A.1.3	αριθμός τηλεφώνου, φαξ, e-mail	τηλέφωνο, κινητό, αριθμός . , / , @ τηλεφωνώ
A.1.4	ημερομηνία και τόπος γέννησης	ημερομηνία, γενέθλια, ονόματα μηνών, χρονολογίες γεννιέμαι (<i>Γεννήθηκα στην Ιταλία.</i>)
A.1.5	ηλικία	πόσω χρονών είσαι; είμαι ... χρονών νέος, γέρος, μεγάλος, μικρός, παιδί
A.1.6	φύλο	άντρας, γυναίκα, αγόρι, κορίτσι
A.1.7	οικογενειακή κατάσταση	οικογένεια, άντρας, γυναίκα, παιδί, παντρεμένος, ελεύθερος
A.1.8	εθνικότητα	ξένος, διαβατήριο, Έλληνας, Γάλλος, Ιταλός, Άγγλος κτλ.
A.1.9	καταγωγή	από πού είσαι; είμαι από ..., είμαι Ιταλός/ Έλληνας/ Αθηναίος κτλ.

A.1.10	επάγγελμα	δουλειά (<i>Τι δουλειά κάνεις;</i>), υπάλληλος, γιατρός, νοσοκόμος, δικηγόρος, δάσκαλος, καθηγητής, έμπορος, ψαράς, μανάβης, κρεοπώλης/ χασάπης, φούρναρης, μπακάλης, εργάτης, αστυνομικός, γραμματέας, τραγουδιστής, έμπορος κτλ. είμαι
	A.1.10.1	χώροι δουλειάς γραφείο, νοσοκομείο, σχολείο, μαγαζί, εργοστάσιο κτλ. δουλεύω
A.1.11	εκπαίδευση	σχολείο, πανεπιστήμιο, μαθητής, σπουδαστής, φοιτητής, μάθημα, διάλειμμα, τάξη, ιατρική, φιλολογία, πολυτεχνείο κτλ. πηγαίνω, σπουδάζω
		βλ. Δ Εκπαίδευση , ειδικές έννοιες
A.1.12	οικογένεια, συγγενείς	οικογένεια , γονείς, πατέρας, μητέρα, παιδί, κόρη, γιος, αδελφός, αδέλφια, παππούς, γιαγιά, εγγονός, εγγόνια, άντρας, γυναίκα, θείος, (ε)ξάδελφος, (ε)ξαδέλφια
A.1.13	θρήσκευμα	θρησκεία, θεός, εκκλησία, παπάς, χριστιανός ορθόδοξος/καθολικός, μουσουλμάνος κτλ., άθεος πιστεύω
A.1.14	ενδιαφέροντα, αντιπάθειες	θέατρο, κινηματογράφος, σπορ, αθλητισμός, μουσική, τηλεόραση, διάβασμα, (δε) μου αρέσει
A.1.15	χαρακτήρας και εξωτερική εμφάνιση	έξυπνος, κουτός, ευγενικός, ευχάριστος, καλός, κακός, ψηλός, κοντός, χοντρός, αδύνατος, ωραίος, όμορφος, άσχημος, ξανθός, μελαχρινός, καστανός, είμαι

A.2 Κατοικία και περιβάλλον

Ο ενήλικος ομιλητής πρέπει να μπορεί να δίνει πληροφορίες προφορικά ή γραπτά σχετικά με τα ακόλουθα: σε ποια περιοχή μένει, πώς είναι το σπίτι του, να μιλά για τους χώρους του σπιτιού του, τα έπιπλα, το ρουχισμό, τις οικιακές συσκευές και τα μαγειρικά σκεύη που χρησιμοποιούνται στο σπίτι. Να μπορεί να δίνει μια γενική περιγραφή του περιβάλλοντος, να μιλά για τη χλωρίδα και την πανίδα της περιοχής του. Τις ίδιες πληροφορίες πρέπει να είναι σε θέση να ζητά και να καταλαβαίνει, όταν δίνονται από τους άλλους.

Ο ανήλικος ομιλητής πρέπει να είναι σε θέση να ονομάζει πολλά από τα γνωστά κατοικίδια και άγρια ζώα. Να μπορεί να μιλά για το αγαπημένο του κατοικίδιο ζώο, αν έχει, να μπορεί να ακούει

και να καταλαβαίνει μικρές απλές ιστορίες για ζώα, να μπορεί να διαβάζει απλές εικονογραφημένες παιδικές ιστορίες για ζώα, να βλέπει και να καταλαβαίνει παιδικά τηλεοπτικά προγράμματα για ζώα.

A.2.1	σπίτι	σπίτι, διαμέρισμα, μένω, νοικιάζω, αγοράζω, πουλώ
A.2.2	χώροι του σπιτιού	δωμάτιο, σαλόνι, τραπεζαρία, γραφείο, κρεβατοκάμαρα, χολ, κουζίνα, μπάνιο, τουαλέτα, πόρτα, κλειδί, παράθυρο, μπαλκόνι, πάτωμα (Σε ποιο πάτωμα είναι το σπίτι σου;), όροφος, ταβάνι, τοίχος, σκάλα, κουδούνι, ασανσέρ, κήπος, αυλή
A.2.3	υπηρεσίες	φως, νερό, τηλέφωνο, καλοριφέρ, ασανσέρ διακόπτης, βρύση, λειτουργεί
A.2.4	οικιακός εξοπλισμός	
A.2.4.1	έπιπλα, ρουχισμός	έπιπλα, τραπέζι, καρέκλα, πολυθρόνα, κρεβάτι, ντιβάνι, ντουλάπα, ντουλάπι, γραφείο, βιβλιοθήκη, λάμπα κτλ. τραπεζομάντιλο, πετσέτα, σεντόνι, κουρτίνες μαξιλάρι, κουβέρτα κτλ., πλένω, σιδερώνω, καθαρίζω
A.2.4.2	οικιακές συσκευές	τηλεόραση, ραδιόφωνο, ψυγείο, (ηλεκτρική) κουζίνα, τηλέφωνο, κομπιούτερ, πλυντήριο ρούχων/ πιάτων κτλ., ανάβω, σβήνω, κλείνω, ανοίγω, χτυπά, (δε) λειτουργεί, (δε) δουλεύει, διορθώνω
A.2.4.3	μαγειρικά σκεύη	κατσαρόλα, τηγάνι, ταψί, κουτάλι, πιρούνι, μαχαίρι, πιάτο, ποτήρι, φλιτζάνι, μπουκάλι κτλ.
A.2.5	τοποθεσία, περιβάλλον	πόλη, χωριό, κέντρο (Μένω στο κέντρο.), γειτονιά, πάρκο, βουνό, δάσος, ποτάμι, λίμνη, παραλία, θάλασσα, νησί
A.2.6	χλωρίδα, πανίδα	δέντρο, λουλούδι, ζώο, σκύλος, γάτα, άλογο κτλ., λιοντάρι κτλ., πουλί, μύγα, κουνούπι, μέλισσα, ψάρι
A.2.7	κλίμα	
A.2.7.1	καιρικές συνθήκες	καιρός, καλός/ωραίος/άσχημος/κρύος/ζεστός καιρός, ήλιος, βροχή, χιόνι, πάγος, ομίχλη, κρύο, ζέστη, αέρας, συννεφιά, έχει/ κάνει κρύο/ζέστη, βρέχει, χιονίζει, φυσά, κρυώνω, ζεσταίνομαι

A.3 Καθημερινή ζωή

Ο ομιλητής πρέπει να μπορεί να περιγράψει αλλά και να καταλαβαίνει τις πληροφορίες που δίνονται από το συνομιλητή του σχετικά με τις καθημερινές του δραστηριότητες μέσα στο σπίτι, να μπορεί να μιλά για τις μεγάλες γιορτές της πατρίδας του.

A.3.1	δραστηριότητες μέσα και έξω από το σπίτι	ξυπνώ, κοιμάμαι, σηκώνομαι, πλένω, πλένομαι, τρώω, πίνω, μιλώ, πάω για ύπνο/πάω στο κρεβάτι, ντύνομαι, ξεντύνομαι, γυρίζω (<i>Τι ώρα γύρισες χθες;</i>), μπαίνω, βγαίνω, ανεβαίνω, κατεβαίνω, τηλεφωνώ, ακούω, βλέπω (<i>Βλέπω τηλεόραση.</i>), μαγειρεύω, κάνω μπάνιο/ ντους, πηγαίνω στο σχολείο/στη δουλειά/για ψώνια κτλ.
A.3.2	γιορτές, επέτειοι	Χριστούγεννα, Πάσχα, Αποκριά, 25η Μαρτίου, 28η Οκτωβρίου, αργία

A.4 Ελεύθερος χρόνος, διασκέδαση

Ο ομιλητής πρέπει να μπορεί να μιλά για θέματα όπως ο ελεύθερος χρόνος του και πώς τον αξιοποιεί, λέγοντας πού πηγαίνει και τι κάνει, να μπορεί να μιλά για τα ενδιαφέροντά του, πώς διασκεδάζει. Πρέπει να είναι σε θέση να καταλαβαίνει πληροφορίες πάνω στα συγκεκριμένα θέματα.

A.4.1	ελεύθερος χρόνος	διακοπές, ρεπό, ελεύθερος
A.4.2	ευχάριστη απασχόληση, ενδιαφέροντα	χόμπι, παιχνίδι, αθλητισμός, βιβλίο, παίζω, μαζεύω γραμματόσημα κτλ., ζωγραφίζω, διαβάζω, μου αρέσει
A.4.3	διασκέδαση	ντίσκο, κλαμπ, ραδιόφωνο, τηλεόραση, video, τραγούδι, χορός, μουσική διασκεδάζω, χορεύω, τραγουδώ, ακούω
A.4.4	θεάματα	σινεμά, θέατρο, μουσείο, έκθεση, συναυλία, έργο, ταινία, ηθοποιός, τραγουδιστής, στάδιο, γήπεδο, εισιτήριο, πρόγραμμα, θέση πηγαίνω, βλέπω, ακούω
A.4.5	αθλητισμός	σπορ, παιχνίδι, μπάλα, ομάδα, ποδόσφαιρο, μπάσκετ, τένις, σκι, κολύμπι κτλ. παίζω, χάνω, κερδίζω, κολυμπώ, περπατώ, τρέχω
A.4.6	μέσα ενημέρωσης	εφημερίδα, ραδιόφωνο, τηλεόραση, περιοδικό, εικόνα, φωτογραφία, τα νέα, δημοσιογράφος διαβάζω, ακούω, βλέπω

A.5 Σχέσεις με τους άλλους

Ο ομιλητής πρέπει να μπορεί να μιλά για τη συμμετοχή του στην κοινωνική ζωή, συγκεκριμένα για τις προσωπικές του σχέσεις με τους άλλους, να μπορεί να αλληλογραφεί σε απλή γλώσσα με τους άλλους. Πρέπει να είναι σε θέση να δίνει και να παίρνει απλές πληροφορίες πάνω στο συγκεκριμένο θέμα.

A.5.1	κοινωνικές σχέσεις	γνωστός, φίλος, συνάδελφος, συμμαθητής, συμφοιτητής ξέρω, γνωρίζω (Χθες [τους] γνώρισε τον αδελφό της.), καλώ
A.5.2	αλληλογραφία	γράμμα, φάκελος, διεύθυνση, γραμματόσημο, κάρτα, ταχυδρομείο, e-mail, fax, χαρτί, στιλό γράφω, παίρνω/στέλνω γράμμα, απαντώ αγαπητέ ..., αγαπημένε ..., σε/ σας χαιρετώ, φιλικά, σε/ σας φιλώ, με αγάπη, φιλιά κτλ.

A.6 Υγεία, κατάσταση του οργανισμού

Ο ομιλητής πρέπει να είναι σε θέση να αναφέρεται στη σωματική του κατάσταση, να λέει πώς αισθάνεται, να μιλά για θέματα υγιεινής και να προμηθεύεται αυτά που του είναι απαραίτητα για την υγιεινή του σώματός του. Ακόμη πρέπει να είναι σε θέση να εξηγεί στο γιατρό ποιο είναι το πρόβλημά του, να μπορεί να καταλαβαίνει και να ακολουθεί οδηγίες γιατρών και νοσηλευτικού προσωπικού, να περιγράφει ένα ατύχημα, να ζητά ή να δίνει πληροφορίες για ιατρική βοήθεια και για υπηρεσίες άμεσης ανάγκης. Να μπορεί να καταλαβαίνει τις γραπτές οδηγίες που αναγράφονται πάνω σε συσκευασίες φαρμάκων.

A.6.1	μέρη του σώματος	κεφάλι, σώμα, χέρι, πόδι, στήθος, πλάτη, μαλλιά, μάτι, μύτη, στόμα, χείλια, δόντι, αυτί, στομάχι, καρδιά, λαιμός, κοιλιά κτλ.
A.6.2	αισθήσεις	βλέπω, μυρίζω, ακούω, πιάνω, νιώθω
A.6.3	ευεξία και σωματικές ανάγκες	κουρασμένος, είμαι καλά/χάλια πεινώ, διψώ, κρυώνω, ζεσταίνομαι, κουράζομαι, ξεκουράζομαι, νυστάζω, ξυπνώ, κοιμάμαι
A.6.4	υγιεινή, προσωπική περιποίηση	σαπούνι, νερό, σαμπουάν, οδοντόκρεμα, οδοντόβουρτσα, χτένα, πετσέτα, πλένω, λούζω, χτενίζω, σκουπίζω, καθαρίζω, κάνω μπάνιο κτλ
A.6.5	αρρώστιες, ατυχήματα	πόνος, πονοκέφαλος, πυρετός, γρίπη, κρύωμα, βήχας, εγχείριση, δίαιτα, ατύχημα, άρρωστος, τραυματίας, αίμα, βοήθεια, ζω, πεθαίνω, αρρωσταίνω, πονώ, χτυπώ, πέφτω,

σπάζω, καίω, κόβω

A.6.6 ιατρικές υπηρεσίες γιατρός, οδοντίατρος, νοσοκομείο, ασθενοφόρο, νοσοκόμα, ιατρείο, κλινική, άρρωστος, εξετάσεις, φάρμακο, φαρμακείο, γυαλιά, εξετάζω

βλ. B.5.4.2 ειδικές έννοιες

B Δημόσιος χώρος

B.1 Δημόσιοι χώροι διασκέδασης

Ο ενήλικος ομιλητής πρέπει να είναι σε θέση να παίρνει μέρος σε δημόσιες εκδηλώσεις όπως συναυλίες, αθλητικούς αγώνες κτλ. και να μπορεί να ενημερώνεται από δημόσιες ανακοινώσεις για τις διάφορες εκδηλώσεις. Να μπορεί να αγοράζει εισιτήρια, προγράμματα, να βρίσκει τη θέση του κτλ. και να μπορεί να μιλήσει για την εμπειρία του.

Ο ανήλικος ομιλητής πρέπει να μπορεί να μιλάει για τα έργα που του αρέσουν, που είδε ή που θέλει να δει.

B.1.1 δημόσια θεάματα βλ. A.4.4 ειδικές έννοιες

B.2 Ταξίδια

Ο ενήλικος ομιλητής πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιεί τα δημόσια μέσα συγκοινωνίας, να μπορεί να ενημερώνεται από πίνακες ανακοινώσεων σχετικά με τα δρομολόγια δημόσιων μέσων μεταφοράς, να μπορεί να δίνει και να παίρνει πληροφορίες για την κατεύθυνση που πρέπει να ακολουθήσει κανείς για να φτάσει στον προορισμό του.

Ο ανήλικος ομιλητής πρέπει να μπορεί να μιλά για τα μέσα επικοινωνίας, να περιγράφει και να εκφράζει τη γνώμη του για κάποιο ταξίδι που έκανε, για τα μέρη που του αρέσουν ή που θα ήθελε να επισκεφτεί. Ακόμη να μπορεί να ακολουθεί οδηγίες, συνοδευόμενες και με τις απαιτούμενες χειρονομίες, που του δίνονται σχετικά με την κατεύθυνση που πρέπει να ακολουθήσει ή να δίνει και ο ίδιος παρόμοιες απλές οδηγίες.

B.2.1 μεταφορικά μέσα αυτοκίνητο, λεωφορείο, ταξί, μετρό, στάση, τρένο, σταθμός, αεροπλάνο, αεροδρόμιο, πλοίο, φέρι μποτ, λιμάνι, ταξίδι, εισιτήριο, πληροφορίες, καθυστέρηση, πηγαίνω, γυρίζω, φτάνω, σταματώ, ξεκινώ, ταξιδεύω, βγάζω/κόβω εισιτήριο

B.2.1.1 δημόσιας χρήσης

B.2.1.2 ιδιωτικής χρήσης αυτοκίνητο, ποδήλατο, μοτοσικλέτα, οδηγώ, νοικιάζω, παρκάρω

B.2.2 δρόμοι, σηματοδότηση δρόμος, εθνική οδός, μονόδρομος, γέφυρα,

		πεζοδρόμιο, ταχύτητα φανάρι, πράσινο/κίτρινο/κόκκινο, σήματα τροχαίας, παρκάρισμα, ατύχημα, έργα, κίνδυνος, διόδια, σταματώ, στρίβω, παρκάρω
B.2.3	συνεργεία αυτοκινήτων, πρατήρια βενζίνης	συνεργείο, βλάβη, πρόβλημα, φρένο, τιμόνι, ρόδα, σπασμένος βενζινάδικο, βενζίνη σούπερ/αμόλυβδη, πετρέλαιο, λάδια, νερό, έλεγχος κάνω έλεγχο, διορθώνω, φτιάχνω, γεμίζω
B.2.4	διακοπές	διακοπές, ταξίδι, εκδρομή, χάρτης, τουρίστας
B.2.5	τόποι, μέρη	βλ. Α.2.5 ειδικές έννοιες
B.2.6	έγγραφα ταξιδιού	διαβατήριο, ασφάλεια, άδεια οδήγησης, χάρτης, βίζα
B.2.7	καταλύματα	ξενοδοχείο, κάμπινγκ, σκηνή, τροχόσπιτο, δωμάτιο, μονόκλινο/δίκλινο/τρίκλινο, τιμή, λογαριασμός, κλειδί κλείνω δωμάτιο
B.2.8	αποσκευές	βαλίτσα, τσάντα σηκώνω, κουβαλάω

B.3 Αγορά

Ο ομιλητής πρέπει να μπορεί να κινείται στην αγορά, να καταλαβαίνει και να ακολουθεί τις οδηγίες στα πολυκαταστήματα, να αναγνωρίζει τα ονόματα των μαγαζιών, να επικοινωνεί με τους πωλητές, να είναι σε θέση να συζητά για τις τιμές των προϊόντων, να μπορεί να ενημερώνεται από τα αναγραφόμενα πάνω στα προϊόντα για το περιεχόμενο, τις τιμές, τις οδηγίες χρήσης.

B.3.1	μαγαζιά	μαγαζί, αγορά, απόδειξη, ταμείο, ταμίας, σούπερ μάρκετ, κρεοπωλείο, φούρνος, φαρμακείο, βιβλιοπωλείο, ζαχαροπλαστείο, περίπτερο κτλ. αγοράζω, πουλώ, πληρώνω, αλλάζω, ανοίγω (<i>Τι ώρα ανοίγουν τα μαγαζιά;</i>), κλείνω
B.3.2	τρόφιμα	βλ. Β.4.1, Β.4.2, Β.4.3 ειδικές έννοιες
B.3.3	ρουχισμός	ρούχα, παπούτσια, μπλούζα, φόρεμα, παντελόνι, κοστούμι, γραβάτα, πουκάμισο, εσώρουχα, πορτοφόλι, τσάντα, καπέλο, γάντια κτλ. φορώ, δοκιμάζω, βάζω, βγάζω, αλλάζω, (δε) μου πάει
		βλ. 2.5.4 , 5.1.1 , 5.1.2 , 5.1.5 γενικές έννοιες
B.3.4	τιμή, αξία	λεφτά, ψιλά, ρέστα, λογαριασμός, εκπτώσεις, ευρώ,

μάρκο, λίρα, δολάριο κτλ., πιστωτική κάρτα
πληρώνω, ξοδεύω, αλλάζω, χαλώ

βλ. 5.3.1 γενικές έννοιες

B.3.5 μέτρα και σταθμά

βλ. 2.5.1, 2.5.5, 2.5.6 γενικές έννοιες

B.4 Τρόφιμα και ποτά

Ο ομιλητής πρέπει να ξέρει τα ονόματα τροφίμων και ποτών, να μπορεί να παραγγέλνει σε ένα εστιατόριο, σε μια ταβέρνα κτλ. Ακόμη πρέπει να μπορεί να ζητά και να δίνει πληροφορίες πάνω σ' αυτό το θέμα.

B.4.1 τρόφιμα, φαγητά

ψωμί, μακαρόνια, λάδι, ξίδι, βούτυρο, κρέας,
κοτόπουλο, ψάρι, λαχανικά, ντομάτα, αγγούρι,
πατάτα κτλ., τυρί, πίτα, μέλι, μαρμελάδα, νερό, γάλα,
τσάι, ζάχαρη, πιπέρι, αλάτι, φαγητό, σαλάτα, μεζές,
σούπα κτλ.

μαγειρεύω, ψήνω, βράζω, τηγανίζω, τρώω,
τρώω έξω, πεινώ

βλ. 5.2.2 γενικές έννοιες

B.4.2 ποτά

ποτό, καφές, χυμός, μπίρα, κρασί, ούζο, ρετσίνα κτλ.
διψώ, πίνω

B.4.3 γλυκά, φρούτα

γλυκό, παγωτό, σοκολάτα, φρούτο, μήλο, πορτοκάλι,
μπαਨάνα, λεμόνι, καρπούζι, πεπόνι κτλ.
φρέσκος

B.4.4 γεύματα

πρωινό, μεσημεριανό, βραδινό

B.4.5 γεύμα, ποτό εκτός σπιτιού

εστιατόριο, ταβέρνα, ουζερί, πιτσαρία, μπαρ,
καφετέρια, σερβιτόρος, λογαριασμός, κατάλογος
παραγγέλνω

B.5 Δημόσιες υπηρεσίες

Ο ενήλικος ομιλητής πρέπει να μπορεί να ζητά, να κατανοεί, να δίνει πληροφορίες, γενικά να μπορεί να εξυπηρετείται, όταν έρχεται σε επαφή με δημόσιες υπηρεσίες, όπως ταχυδρομείο, τράπεζες, αστυνομία ή όταν είναι υποχρεωμένος να ζητά τη βοήθεια υπηρεσιών άμεσης ανάγκης, όπως αστυνομία, άμεση επέμβαση, πρώτες βοήθειες, πυροσβεστική.

Ο ανήλικος ομιλητής πρέπει να είναι σε θέση να ζητάει πληροφορίες, να καταλαβαίνει και να απαντάει, με βοήθεια, αν χρειάζεται, σε ερωτήσεις που του απευθύνουν στην επαφή του με υπηρεσίες όπως ταχυδρομείο, νοσοκομεία, αστυνομία.

B.5.1 ηλεκτρισμός

φως, λογαριασμός, ηλεκτρολόγος

B.5.2 ύδρευση

νερό, λογαριασμός

B.5.3 ταχυδρομείο

ταχυδρομείο, ταχυδρόμος, επιταγή,

		γράμμα, επείγον, συστημένο, γραμματόσημο, διεύθυνση, γραμματοκιβώτιο, δέμα, στέλνω/παίρνω γράμμα
B.5.4	τηλέφωνο, e-mail, fax	τηλέφωνο, λογαριασμός, φαξ, (τηλεφωνικός) κατάλογος τηλεφωνώ, παίρνω τηλέφωνο, χτυπά, δουλεύει, (δε) λειτουργεί, στέλνω/παίρνω e-mail/φαξ
B.5.5	τράπεζα	τράπεζα, λογαριασμός, βιβλιάριο, τόκος, επιταγή, κάρτα, συνάλλαγμα βάζω/παίρνω/αλλάζω λεφτά ανοίγω/κλείνω λογαριασμό
B.5.6	υπηρεσίες άμεσης ανάγκης	αστυνομία, τροχαία, αστυφύλακας/αστυνομικός/ 100, βοήθεια, νόμος, τροχονόμος, βοηθώ, πιάνω <i>(Η αστυνομία έπιασε τον κλέφτη.)</i>
	B.5.6.1	αστυνομία, άμεση επέμβαση, τροχαία
	B.5.6.2	πρώτες βοήθειες νοσοκομείο, κλινική, πρώτες βοήθειες, βλ. Α.6.6 ειδικές έννοιες
	B.5.6.3	πυροσβεστική φωτιά, πυροσβεστική (υπηρεσία), πιάνω/ παίρνω φωτιά, ανάβω, σβήνω

Γ Επαγγελματικός χώρος

Ο ενήλικος ομιλητής πρέπει να είναι σε θέση, με σχετική βοήθεια, αν χρειάζεται, να αναφέρεται στην επαγγελματική του απασχόληση και στις υποχρεώσεις του στο χώρο της δουλειάς του, να μπορεί να δίνει και να παίρνει πληροφορίες σχετικά με τις συνθήκες δουλειάς του ίδιου ή του συνομιλητή του. Ειδικότερα να μπορεί να αντιλαμβάνεται, μέσα στο πλαίσιο των επαγγελματικών υποχρεώσεων του, οδηγίες που του δίνονται δια ζώσης ή από τηλεφώνου, αλλά και να μεταφέρει οδηγίες που του έχουν δοθεί ή να αφήνει μηνύματα. Να μπορεί να καταλαβαίνει μια αναφορά με την προϋπόθεση ότι είναι γραμμένη σε απλή γλώσσα, για ένα γνωστό του θέμα και του δίνεται ο απαιτούμενος χρόνος. Να μπορεί να καταλαβαίνει το κεντρικό νόημα μιας παρουσίασης στο πλαίσιο μιας συνεδρίασης ή ενός σεμιναρίου, αφού έχει και τη βοήθεια οπτικού υλικού. Να μπορεί να ζητά διευκρινίσεις και να καταλαβαίνει απλές και σύντομες εξηγήσεις που του δίνονται ή γραπτές οδηγίες σε διαφημιστικά και σε οδηγίες που έχουν σχέση με τον ασφαλή τρόπο χρήσης κάποιου μηχανήματος. Ακόμη θα πρέπει να είναι σε θέση να ανταλλάσσει γνώμες και να παίρνει μέρος σε συζητήσεις με θέματα σχετικά με την επαγγελματική του ζωή ή γενικά για τα διάφορα επαγγέλματα, τους χώρους δουλειάς κτλ.

Ο ανήλικος ομιλητής θα πρέπει να μπορεί να ζητάει και να καταλαβαίνει απλές πληροφορίες σχετικές με τη μελλοντική του επαγγελματική αποκατάσταση. Να μπορεί να αντιλαμβάνεται έννοιες σχετικές με χώρους δουλειάς όπως γραφείο, νοσοκομείο, σχολείο, εργοστάσιο κτλ. ή επαγγέλματα όπως γιατρός, νοσοκόμα, αστυφύλακας, αγρότης κτλ. Ακόμη να μπορεί να αναφέρεται και να δίνει πληροφορίες σχετικά με τα επαγγέλματα που εξασκούν τα μέλη της οικογένειάς του και το χώρο εργασίας του.

Γ.1	επαγγέλματα	βλ. Α.1.10 ειδικές έννοιες
Γ.2	χώροι δουλειάς, ειδικά τμήματα	αποθήκη, λογιστήριο, γραφείο, ταμείο βλ. Α.1.10.1 ειδικές έννοιες
Γ.3	εργαλεία, μηχανήματα	κομπιούτερ, σφυρί κτλ.
Γ.4	εισοδήματα	μισθός, μεροκάματο, αποζημίωση, ασφάλεια
Γ.5	συνθήκες δουλειάς, βαθμίδες	άδεια, διακοπές, διάλειμμα απεργία, ρεπό, υπερωρίες, ανεργία, άνεργος συνάδελφος, πελάτης, προϊστάμενος, διευθυντής ασφάλεια, κίνδυνος, πρώτες βοήθειες, αναφορά συνδικάτο δουλεύω, αρχίζω, σταματώ, εκπαιδεύω

Δ Εκπαίδευση

Μέσα στους στόχους των ομιλητών αυτού του επιπέδου είναι να μπορούν να παρακολουθούν ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης με την προϋπόθεση ότι το θέμα παρουσιάζεται από τον καθηγητή καθαρά και απλά. Ειδικότερα θα πρέπει να είναι σε θέση να καταλαβαίνει προφορικές ανακοινώσεις ή γραπτές από τον πίνακα ανακοινώσεων και να κρατάει βασικές σημειώσεις σχετικά με την ώρα έναρξης ενός μαθήματος ή των εξετάσεων, την αίθουσα όπου θα γίνει το μάθημα ή οι εξετάσεις. Να μπορεί να διαβάζει και να αντιγράφει σημειώσεις των καθηγητών σχετικά με τη σωστή λειτουργία ενός εκπαιδευτικού προγράμματος όπως τις ώρες συνεργασίας των καθηγητών με τους σπουδαστές, τις λίστες εξεταστέας ύλης κτλ. Πρέπει να μπορεί να καταλαβαίνει τα βιβλία που χρησιμοποιούνται στη διδασκαλία, αλλά και απλά άρθρα που αναφέρονται στο θέμα που εξετάζεται κάθε φορά. Ακόμη να μπορεί να κρατάει σύντομες σημειώσεις κατά τη διάρκεια της παράδοσης. Να μπορεί να συμμετέχει στο μάθημα, να απαντάει σε ερωτήσεις που του απευθύνει ο δάσκαλος, να συνεργάζεται με τους συμμαθητές του στη διάρκεια του μαθήματος, να εκφράζει τη γνώμη του και να περιγράφει τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο ίδιος κατά την εκμάθηση της ξένης γλώσσας.

Ο ανήλικος ομιλητής πρέπει να καταλαβαίνει και να μπορεί να ανταποδίδει χαιρετισμό που του απευθύνει ο δάσκαλος ή κάποιος συμμαθητής του, να αναγνωρίζει το λεξιλόγιο που περιγράφει τα διάφορα αντικείμενα που βρίσκονται σε ένα σχολικό περιβάλλον. Θα πρέπει να μπορεί να κάνει απλές ερωτήσεις για να ζητήσει κάποιο αντικείμενο, χαρτί, μολύβι, ή άδεια για να πάει στην τουαλέτα, αλλά και να καταλαβαίνει τις απαντήσεις που του δίνονται. Να μπορεί να διαβάζει και να καταλαβαίνει σύντομες ανακοινώσεις σχετικές με τη λειτουργία του σχολείου, να αντιγράφει από τον πίνακα και να συμμετέχει στις δραστηριότητες κατά τη διάρκεια του διαλείμματος ακολουθώντας τις οδηγίες του δασκάλου.

Δ.1	εκπαιδευτικά ιδρύματα	σχολείο, σχολή, κολέγιο, πανεπιστήμιο, πολυτεχνείο, τμήμα κτλ.
Δ.1.1	γνωστικά αντικείμενα	γλώσσα, γραμματική, μαθηματικά, ιστορία, φιλοσοφία, χημεία, νομικά κτλ.
Δ.1.2	εκπαιδευτικό/διδασκτικό προσωπικό	δάσκαλος, καθηγητής, πρύτανης, διευθυντής κτλ.

Δ.1.3	σχολικό περιβάλλον	τάξη, αίθουσα, βιβλιοθήκη, γραφείο, εργαστήριο κτλ.
Δ.1.4	σχολικός εξοπλισμός	πίνακας, έδρα, κιμωλία, σπόγγος, θρανίο, θέση, υπολογιστής, οθόνη κτλ.
Δ.1.5	μαθητικός/φοιτητικός εξοπλισμός	τσάντα, στίλο, μολύβι, σβηστήρα, χάρακας, μιογιές, διαβήτης, μαρκαδόρος, χαρτί, τετράδιο, βιβλίο, σημειωματάριο κτλ.
Δ.2	εκμάθηση	μάθημα, τεστ, διαγώνισμα, εξετάσεις, πείραμα, εργασία/δουλειά για το σπίτι, βαθμός, περίληψη, αποτελέσματα, διάλειμμα, λάθος, ερώτηση, απάντηση μαθαίνω, μιλώ, ξέρω, καταλαβαίνω, γράφω, σβήνω, διαβάζω, ρωτώ, απαντώ, εξηγώ, αντιγράφω, ζωγραφίζω (πολύ) καλά, λίγο, καθόλου κτλ.

Κεφάλαιο 6

Επαφή με κείμενα: Δεκτικές ενέργειες, δραστηριότητες, διαδικασίες και στρατηγικές Κατανόηση προφορικού και γραπτού λόγου

Κατανόηση προφορικού λόγου

Ως ακροατές, οι ομιλητές στο *Επίπεδο Αναφοράς Α1* ΜΠΟΡΟΥΝ να αναγνωρίσουν και να διακρίνουν ακουστικά τις εκφράσεις, λέξεις και προτάσεις που περιέχονται στους εξειδικευμένους στόχους αυτού του επιπέδου. Επίσης ΜΠΟΡΟΥΝ να ξεχωρίσουν φωνημικά διακριτές λέξεις (π.χ. πήρα, μπίρα/δώρα, τώρα), κύρια ονόματα ανθρώπων, κατά το γραμματικό τους γένος, (π.χ. Δήμητρα, Δημήτρης/Γιώργος, Γιωργία, κτλ.). ΜΠΟΡΟΥΝ να αναγνωρίσουν βασικά σχήματα επιτονισμού, όπως αυτά που διακρίνουν μια ερώτηση από μια αποφατική πρόταση, π.χ. *Ο Νίκος μιλάει ελληνικά;/Ο Νίκος δε μιλάει ελληνικά*. Ωστόσο, οι ομιλητές, σ' αυτό το επίπεδο, εξαρτώνται πολύ από τις συνθήκες επικοινωνίας. Ο προφορικός λόγος πρέπει να είναι καθαρός, χωρίς μεγάλες διαλεκτικές αποκλίσεις από τις επίσημες μορφές και χωρίς υπερβολικές φωνητικές αποκοπές, συνειδητά αργός (το πολύ μέχρι 80 λέξεις το λεπτό). Στους δημόσιους χώρους, το μήνυμα πρέπει επίσης να μεταδίδεται σ' ένα επίπεδο αρκετά ψηλότερο από το επίπεδο θορύβου και χωρίς σημαντικές παρεμβάσεις από άλλες ηχητικές πηγές. Με αυτές τις συνθήκες και με αυτούς τους περιορισμούς, οι ομιλητές ΜΠΟΡΟΥΝ να κατανοήσουν την ουσία και πληροφορίες-κλειδιά από απλές δημόσιες ανακοινώσεις όπως αυτές που γίνονται σε σταθμούς, αεροδρόμια, απλές οδηγίες της αστυνομίας και της τροχαίας, κτλ. Ωστόσο, τέτοιες συνθήκες επικοινωνίας δεν είναι και τόσο συχνές.

Επίσης ΜΠΟΡΟΥΝ, με ευνοϊκές συνθήκες, να κατανοήσουν την ουσία και σχετικές εξειδικευμένες πληροφορίες από μεγαλύτερα κείμενα, όπως ειδησεογραφικά δελτία, θεατρικά έργα, ταινίες, με την προϋπόθεση ότι αυτά συνοδεύονται από μεγάλο αριθμό οπτικών βοηθημάτων. ΜΠΟΡΟΥΝ να κατανοήσουν ομιλίες, ιστορίες κτλ. με την προϋπόθεση ότι οι δομές και το λεξιλόγιο βρίσκονται μέσα στο πλαίσιο των στόχων του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* και υπάρχουν συχνές παύσεις, επαναλήψεις, επαναδιατυπώσεις, κτλ. οι οποίες επιβραδύνουν τη ροή των πληροφοριών και δίνουν στον ακροατή χρόνο για να κατανοήσει το μήνυμα.

Όταν όμως οι συνθήκες είναι αντίξοες (π.χ. δυνατός θόρυβος, παρεμβάσεις, άγχος, ενοχλήσεις, κτλ.) και/ή ο παραγόμενος λόγος είναι δομικά πιο σύνθετος, με ευρύτερο λεξιλόγιο, κτλ. η ικανότητα ενός ακροατή του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* να κατανοήσει ένα μήνυμα είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Παρ' όλα αυτά είναι ακόμη σε θέση να χρησιμοποιήσει στρατηγικές κατανόησης, οι οποίες φέρνουν άλλα στοιχεία της πολυγλωσσικής του ικανότητας στο προσκήνιο, όπως να αναγνωρίζει συγγενείς ετυμολογικά μορφές με τη μητρική του γλώσσα ή με άλλες γλώσσες που ήδη γνωρίζει, ή απλά να διακρίνει λέξεις οι οποίες μαζί με τις γενικές γνώσεις που έχει και με τη σειρά που αυτές εμφανίζονται τον οδηγούν στο να υποθέσει το θέμα και το νόημα των κειμένων. Θα πρέπει, όμως, να σημειωθεί ότι αυτού του είδους η ικανότητα ενός ακροατή του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό από την εκπαίδευση και την εμπειρία του. Απαιτεί πολύ μεγάλη προσπάθεια και ένταση που συνήθως εγκαταλείπεται, ιδιαίτερα αν ο ακροατής είναι κουρασμένος. Επιτυχημένη επικοινωνία συχνά σημαίνει έντονη προσπάθεια εκ μέρους του σπουδαστή να εκμεταλλευτεί στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό τα ανεπαρκή μέσα που διαθέτει, και θα πρέπει, από τα πρώτα κιόλας στάδια, να ενθαρρύνεται και να αναπτύσσεται η ικανότητα του σπουδαστή να μαθαίνει από την εμπειρία του.

Κατανόηση γραπτού λόγου

Οι σπουδαστές της ελληνικής γλώσσας στο *Επίπεδο Αναφοράς Α1* φυσιολογικά είναι εγγράμματοι. Στα γλωσσικά προγράμματα γι' αυτό το επίπεδο κατά κανόνα χρησιμοποιούνται γραπτά κείμενα (δηλαδή το βιβλίο διδασκαλίας, ασκήσεων) και αποτελούν μέρος των εξεταστικών δοκιμασιών και της αυτοαξιολόγησης.

Οι σπουδαστές αυτού του επιπέδου ΜΠΟΡΟΥΝ να αναγνωρίσουν τα γράμματα της αλφαβήτου, κεφαλαία και μικρά, σε έντυπη ή χειρόγραφη μορφή, με την προϋπόθεση ότι στη χειρόγραφη μορφή τα γράμματα είναι καθαρά και καλοσχηματισμένα. Επίσης ΜΠΟΡΟΥΝ να αναγνωρίσουν αριθμούς και τα πιο κοινά και βασικά σύμβολα τα οποία αντιπροσωπεύουν λέξεις μάλλον παρά ήχους, (π.χ. \$, &, +, =) καθώς επίσης και βασικούς τυπογραφικούς χαρακτήρες (πλάγια, έντονα κτλ.)

Οι σπουδαστές στο *Επίπεδο Αναφοράς Α1* ΜΠΟΡΟΥΝ να διαβάσουν δημόσια σήματα τα οποία αποτελούνται από μια ή δύο λέξεις από αυτές που δόθηκαν στα Κεφάλαια 3 – 5, για παράδειγμα:

- οδικά σήματα, πινακίδες τροχαίας (π.χ. "ΕΡΓΑ", "ΑΘΗΝΑ 458", κτλ.)
- ονόματα χωρών, πόλεων και δρόμων
- ονόματα καταστημάτων και είδος καταστήματος (π.χ. φούρνος, κρεοπωλείο, κτλ.)
- ονόματα ειδών στις βιτρίνες των καταστημάτων, στα διάφορα τμήματα των καταστημάτων και στις υπεραγορές.

Επίσης, οι ενήλικες και οι μεγαλύτεροι έφηβοι, με την προϋπόθεση ότι η πληροφορία δίνεται καθαρά και απλά και ότι υπάρχει αρκετός χρόνος στη διάθεσή τους, ΜΠΟΡΟΥΝ να κατανοήσουν την ουσία και σημαντικές πληροφορίες από:

- δρομολόγια
- δελτίο και πρόγνωση καιρού στις εφημερίδες, αθλητικούς αγώνες και αποτελέσματα, τιμές συναλλάγματος, κτλ.
- τουριστικές μπροσούρες και φυλλάδια
- οδηγούς ξενοδοχείων και τι προσφέρουν
- τηλεφωνικούς καταλόγους και τηλεφωνικές οδηγίες
- ετικέτες προϊόντων με τιμές, περιεχόμενο και οδηγίες χρήσης
- λογαριασμούς, τιμολόγια και αποδείξεις
- αφίσες με πληροφορίες για συναυλίες, παραστάσεις και δημόσιες εκδηλώσεις
- ανακοινώσεις και προειδοποιήσεις για μέτρα ασφαλείας
- οδηγίες για διάφορες μηχανές, όπως αυτόματης ανάληψης χρημάτων, αυτόματης πώλησης προϊόντων κτλ.

ΜΠΟΡΟΥΝ ακόμη να διαβάσουν σύντομα χειρόγραφα σημειώματα (π.χ. «Επιστρέφω αμέσως», «Κλειστό» κτλ.). ΜΠΟΡΟΥΝ, σε μεγαλύτερα κείμενα, όπως είναι οι ειδήσεις ή μικρές ιστορίες, να παρακολουθήσουν την ουσία, με την προϋπόθεση ότι θα έχουν χρόνο να χρησιμοποιήσουν στρατηγικές ανάγνωσης, όπως η αξιοποίηση της γνώσης που ήδη έχουν για τον κόσμο και για το συγκεκριμένο θέμα καθώς και για τη δομή του κειμένου, να αναγνωρίσουν συγγενείς λέξεις, δάνειες λέξεις από άλλη γνωστή γλώσσα, να υποθέσουν το νόημα από τα συμφραζόμενα, να κάνει χρήση δίγλωσσου λεξικού, αν υπάρχει. Θα πρέπει, όμως, όταν συμβουλευονται ένα λεξικό, να γνωρίζουν τα προβλήματα που δημιουργούνται από την πολυσημία (πολλές σημασίες για μια λέξη), τους διαφορικούς τύπους μιας λέξης, κτλ.

Η ικανότητα των σπουδαστών του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* να χειριστούν κείμενα που είναι πιο πάνω από αυτό το επίπεδο εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το τι γνωρίζουν ήδη, την εμπειρία τους στην εκμάθηση γλωσσών, τη γνώση του κόσμου, την επιδεξιότητα στη λύση προβλημάτων, κτλ. Αν και δεν είναι δυνατό να εντάξουμε αυτήν την ικανότητα μέσα στους εξειδικευμένους στόχους του

Επιπέδου Αναφοράς AI, η παρουσία της δε θα πρέπει να αγνοηθεί ή να υποτιμηθεί. Η ανάπτυξη τέτοιων δεξιοτήτων αποτελεί σημαντικό στοιχείο στη γλωσσική διδασκαλία και τη γλωσσική εκμάθηση σε όλα τα επίπεδα.

Κεφάλαιο 7

Παραγωγικές δραστηριότητες, διαδικασίες και στρατηγικές: παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου

Παραγωγή προφορικού λόγου

Οι ομιλητές στο *Επίπεδο Αναφοράς Α1* ΜΠΟΡΟΥΝ να προφέρουν κατανοητά λέξεις, εκφράσεις και προτάσεις που ανήκουν στο πλαίσιο των γνώσεών τους, ξεχωρίζοντας φωνητικά διακριτές λέξεις, ώστε να αποφεύγουν παρερμηνείες. ΜΠΟΡΟΥΝ να χρησιμοποιούν ανοδικά και καθοδικά επιτονικά σχήματα για να αποδίδουν ερωτήσεις, αποφαιτικές προτάσεις ή επιφωνηματικές (π.χ. Έρχεται;/Έρχεται!). ΜΠΟΡΟΥΝ να τονίζουν σωστά τις πολυσύλλαβες λέξεις που γνωρίζουν. Επίσης ΜΠΟΡΟΥΝ να καταλαβαίνουν τις ενδείξεις για την προφορά που υπάρχουν στο λεξικό που χρησιμοποιούν.

Οι σπουδαστές του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* μιλούν φυσιολογικά σε διαπροσωπική επικοινωνία με έναν ή περισσότερους συνομιλητές (βλ. Κεφάλαιο 8). Ωστόσο, μπορούν και να κάνουν σύντομη ηχητική εγγραφή σε κάποιο οικείο θέμα σε αυτόματο τηλεφωνητή ή άλλο σύστημα εγγραφής. ΜΠΟΡΟΥΝ να κάνουν μια σύντομη παρουσίαση (π.χ. να παρουσιάζουν έναν ομιλητή ή να κάνουν μια πρόποση), στην οποία προηγουμένως έχουν εξασκηθεί. ΜΠΟΡΟΥΝ, ακόμη, να εκφωνούν μια σύντομη ομιλία πάνω σε κάποιο οικείο θέμα και μπροστά σε φιλικό ακροατήριο, χρησιμοποιώντας τη γλώσσα που περιγράφεται στα Κεφάλαια 3 – 5, αρκεί να τους δίνεται ο απαιτούμενος χρόνος για προετοιμασία, ειδικά αν έχουν τη δυνατότητα να διαβάζουν δυνατά ένα προετοιμασμένο γραπτό κείμενο. ΜΠΟΡΟΥΝ να διαβάζουν δυνατά ένα γραμμένο κείμενο που προετοιμάστηκε γι' αυτούς από έναν ικανό ομιλητή της γλώσσας, εφόσον αυτό είναι καθαρά γραμμένο σε απλή γλώσσα μέσα στις δυνατότητές τους και τους δίνεται χρόνος για προετοιμασία.

Παραγωγή γραπτού λόγου

Οι σπουδαστές του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* ΜΠΟΡΟΥΝ να γράφουν ευανάγνωστα τα γράμματα του ελληνικού αλφάβητου και να τα συνδυάζουν, ώστε μαζί με τα σημεία στίξης και τα ενδιάμεσα κενά να σχηματίζουν λέξεις και προτάσεις. ΜΠΟΡΟΥΝ να αντιγράφουν ένα γραπτό κείμενο, να κρατούν κάποια σημείωση από ένα υπαγορευμένο ή μαγνητοφωνημένο μήνυμα, το οποίο βρίσκεται στο πλαίσιο των γνώσεών τους. ΜΠΟΡΟΥΝ να γράφουν ένα σύντομο μήνυμα σχετικό με κάποιο οικείο θέμα σε οικείο τομέα, χρησιμοποιώντας τις γλωσσικές δυνατότητες που περιγράφονται στα Κεφάλαια 3 – 5. Επίσης, ΜΠΟΡΟΥΝ να κρατούν πολύ απλές σημειώσεις για να τις συμβουλευτούν αργότερα.

Οι σπουδαστές του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* ΜΠΟΡΟΥΝ ακόμη, εφόσον έχουν το χρόνο για να προετοιμαστούν και να χρησιμοποιήσουν διάφορα βοηθήματα, να δημιουργούν μεγαλύτερα κείμενα, τα οποία αποτελούνται από σειρά απλών προτάσεων, π.χ. για να δώσουν πληροφορίες προσωπικού χαρακτήρα (βλ. Κεφάλαιο 5, τμήμα Α) ή για να δώσουν πληροφορίες ή συμβουλές σε έναν τομέα στον οποίο είναι επαγγελματικά ειδικοί (βλ. Κεφάλαιο 5, τμήμα Γ). Για να το πετύχουν, χρησιμοποιούν στρατηγικές παραγωγής γραπτού λόγου όπως οι ακόλουθες:

- ΜΠΟΡΟΥΝ να χρησιμοποιούν σχετικά κείμενα (τα οποία περιλαμβάνουν συχνά χρησιμοποιούμενες φράσεις αλλά δεν περιορίζονται σ' αυτές) γραμμένα από κάποιον ικανό ομιλητή, κάνοντας μικρές γραμματικές αλλαγές και αντικαθιστώντας λέξεις του κειμένου με άλλες κατάλληλες από το δικό τους λεξιλόγιο.

- ΜΠΟΡΟΥΝ να συμβουλευονται κάποιο δίγλωσσο λεξικό με την απαραίτητη προσοχή, ώστε να αποφεύγουν κινδύνους, όπως να διαλέξουν λάθος λέξη σε περιπτώσεις πολυσημίας, να μεταφράζουν κυριολεκτικά ιδιωματικές εκφράσεις, κτλ.

Η ικανότητα των σπουδαστών στο *Επίπεδο Αναφοράς Α1* να χρησιμοποιούν τέτοιες στρατηγικές ποικίλλει πολύ και φυσικά εξαρτάται από τη γνώση του κόσμου που έχει ο καθένας και από την προηγούμενη εμπειρία του στην εκμάθηση και χρήση της γλώσσας.

Κεφάλαιο 8

Διάδραση και Διαμεσολάβηση

1 Διάδραση

Στα κεφ. 6 & 7 αναπτύχθηκαν η κατανόηση και παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου ως ατομικές δραστηριότητες. Όσον αφορά την κατανόηση προφορικού λόγου, τέτοιες δραστηριότητες για το μαθητή του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* μπορούν να είναι π.χ. η ακρόαση μιας εκπομπής στο ραδιόφωνο, ενός προγράμματος στην τηλεόραση, ή μιας ομιλίας. Στην κατανόηση γραπτού λόγου μπορούμε να αναφέρουμε την ανάγνωση ενός απλοποιημένου βιβλίου, τίτλων εφημερίδας ή το ξεφύλλισμα ενός περιοδικού. Κατά την παραγωγή προφορικού λόγου ο ομιλητής έχει απέναντί του ακροατήριο το οποίο ακούει συνεχή λόγο χωρίς διακοπή, όπως π.χ. συμβαίνει σε μια δημόσια ομιλία. Τέλος είναι δυνατόν να έχουμε παραγωγή γραπτού λόγου με τη μορφή μιας επιστολής, ενός σημειώματος, ή συμπλήρωσης στοιχείων. Σ' όλες τις παραπάνω περιπτώσεις, δεν υπάρχει διάδραση. Δεν δίνεται δηλαδή η δυνατότητα στον ακροατή ή τον αναγνώστη να ζητήσει διευκρινίσεις, να δημοσιοποιήσει την άποψή του, να υποβάλει ερωτήσεις, να κάνει σχόλια. Δεν υπάρχει άμεση επαφή με τον ομιλητή μιας εκπομπής ραδιοφώνου ή το συγγραφέα ενός άρθρου σε μια εφημερίδα. Ακόμη και στην περίπτωση μιας δημόσιας ομιλίας, όπου ομιλητής και ακροατές μοιράζονται τον ίδιο χώρο και χρόνο, η επικοινωνία γίνεται προς μια κατεύθυνση – από τον ομιλητή προς τους ακροατές – χωρίς δυνατότητα ανταλλαγής ρόλων. Πρέπει βέβαια να επισημανθεί ότι ο μαθητής του *Επιπέδου Αναφοράς Α1*, με τις περιορισμένες γνώσεις δεύτερης γλώσσας που έχει, δεν είναι σε θέση να κατανοήσει ή να παραγάγει συνεχή λόγο μακράς διάρκειας τόσο σε προφορικό όσο και σε γραπτό επίπεδο.

Εντελώς διαφορετική από τις παραπάνω περιπτώσεις είναι η διάδραση. Η ενεργός συμμετοχή στη δραστηριότητα τουλάχιστον δύο ατόμων – ενός ομιλητή και ενός ακροατή που εναλλάσσουν συνεχώς ρόλους – είναι το απαραίτητο στοιχείο που διαφοροποιεί τη διάδραση από τις ατομικές δραστηριότητες που αναφέρθηκαν στα κεφάλαια 6 & 7. Ο λόγος που παράγεται από μια τέτοια δραστηριότητα, είτε αυτή είναι προφορική είτε είναι γραπτή, δεν είναι απλά ένα σύνολο που προέρχεται από τις ατομικές γλωσσικές συνεισφορές των συμμετεχόντων στη διάδραση αλλά αποτελεί μια μορφή λόγου που δημιουργείται και διαμορφώνεται μέσα από τις συνεχείς παρεμβάσεις, προσαρμογές και τροποποιήσεις που επιφέρουν σ' αυτόν τα μέλη της που συμμετέχουν στην επικοινωνιακή κατάσταση.

1.1 Διάδραση στον προφορικό λόγο

Για το μαθητή του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* υπάρχουν ορισμένοι περιορισμοί κατά τη διάδραση που έχουν να κάνουν με την ποσότητα και ποιότητα των γλωσσικών στοιχείων που είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει (τα γλωσσικά αυτά στοιχεία έχουν δοθεί στα κεφάλαια 3, 4 και 5).

Πρέπει να γίνει σαφές από την αρχή ότι σε μια επικοινωνιακή κατάσταση ανάμεσα σε έναν αρχάριο μαθητή μιας ξένης γλώσσας και έναν ικανό χρήστη της γλώσσας αυτής, κατά την οποία η γλωσσική κατάρτιση δεν είναι ίσομερής, η ευθύνη της επιτυχημένης συζήτησης βαρύνει τον ικανότερο ομιλητή. Αυτός πρέπει να επιδεικνύει την ανάλογη υπομονή και συνεργασιμότητα, να διορθώνει την κατάλληλη στιγμή χωρίς να επιβάλλεται, να συμπληρώνει τα κενά με διακριτικότητα, να μιλάει αργά και καθαρά ώστε να γίνεται εύκολα κατανοητός, να επαναλαμβάνει συχνά σημεία της ομιλίας του, να μη χρησιμοποιεί ιδιωτισμούς που δυσκολεύουν την κατανόηση και γενικά να

δημιουργεί ήρεμη και φιλική ατμόσφαιρα ώστε να μπορεί ο αρχάριος μαθητής να εκφρασθεί ελεύθερα και χωρίς άγχος.

Οι συζητήσεις στις οποίες μπορεί να πάρει μέρος ο μαθητής του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* δεν αφορούν ασφαλώς ειδικά θέματα αλλά γίνονται πάνω σε θέματα γενικού ενδιαφέροντος που έχουν να κάνουν με στοιχεία της καθημερινής ζωής του ατόμου. Μέσα από τέτοιες συζητήσεις μπορούν συγχρόνως να αναπτυχθούν και διάφορα κοινωνικο-πολιτιστικά θέματα που αφορούν την κοινωνία της γλώσσας-στόχου και πρέπει να γνωρίζει ακόμη και ο αρχάριος μαθητής (π.χ. το ωράριο των Τραπεζών, τι πουλάνε τα 'περίπτερα'). Οι παρεμβάσεις του μαθητή είναι σύντομες και μπορούν να έχουν τη μορφή ερωτήσεων ή απαντήσεων αλλά και σύντομων δηλώσεων της προσωπικής του άποψης πάνω στο συγκεκριμένο θέμα της συζήτησης (π.χ. πόσο εύκολη είναι η διακίνηση των πολιτών με τα μέσα μαζικής συγκοινωνίας). Μπορούν ακόμη να έχουν τη μορφή επιτέλεσης από μέρους του κάποιων οδηγιών ή εντολών (π.χ. να ακολουθήσει οδηγίες για την ανάληψη χρημάτων από ΑΤΜ ή να φέρει ένα ποτήρι νερό στο συνομιλητή του), γεγονός που επιβεβαιώνει το βαθμό κατανόησης του λόγου που του απευθύνεται και είναι το δεύτερο σκέλος μιας επιτυχημένης διάδρασης.

Ένα άλλο περιβάλλον προφορικής διάδρασης είναι η συνέντευξη και σε μια τέτοια περίπτωση ο αρχάριος μαθητής πρέπει να είναι σε θέση να κατανοεί ερωτήσεις που αναφέρονται στα προσωπικά και επαγγελματικά του στοιχεία και να απαντά με απλές, σύντομες απαντήσεις.

Πρέπει πάντως να τονίσουμε ότι κατά την προφορική διάδραση οι συνομιλητές εκφράζονται χωρίς προηγούμενη προετοιμασία, γεγονός που συνεπάγεται την εμφάνιση όλων εκείνων των χαρακτηριστικών του προφορικού λόγου, δηλαδή, λανθασμένη έναρξη ομιλίας και επαναπροσδιορισμό της σκέψης, απροσεξίες και λάθη στην επιλογή της γραμματικής δομής ή του λεξιλογίου, αδυναμία ανάκλησης της κατάλληλης λέξης ή έκφρασης, δισταγμό και διαστήματα σιωπής. Τα χαρακτηριστικά αυτά εμφανίζονται λίγο ή πολύ σε όλους τους ομιλητές, ακόμη και στους χρήστες της μητρικής γλώσσας, είναι όμως περισσότερο έντονα στους ομιλητές μιας δεύτερης γλώσσας. Συνεπώς είναι αναμενόμενο να κάνουν πιο συχνή την παρουσία τους στο λόγο του αρχάριου μαθητή της δεύτερης/ξένης γλώσσας, ο οποίος δεν έχει ακόμη τα ανάλογα γλωσσικά αποθέματα για να τα χρησιμοποιεί με ευκολία και επιτυχία όταν ομιλεί. Πρέπει επομένως να αντιμετωπίζουμε με κατανόηση το λόγο του αρχάριου που παρουσιάζει τις παραπάνω γλωσσικές αδυναμίες.

1.2 Διάδραση στο γραπτό λόγο

Αρχικά πρέπει να τονισθεί ότι κατά την επικοινωνιακή προσέγγιση εφαρμόζεται ένας συνδυασμός δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην αυθεντικότερη ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων τόσο στον προφορικό όσο και, πολύ περισσότερο, στο γραπτό λόγο. Έτσι κατά τη διάδραση στο γραπτό λόγο συχνά οι συνδιαλεγόμενοι πρέπει να συνδυάσουν πληροφορίες που έχουν συλλέξει από την ανάγνωση ενός γραπτού κειμένου ή έχουν ακούσει προφορικά πριν προχωρήσουν στην παραγωγή γραπτού κειμένου.

Με βάση τα παραπάνω, οι μαθητές του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* πρέπει να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται σε καταστάσεις διάδρασης γραπτού λόγου σε περιστάσεις που μπορούν να χωρισθούν σε γενικές και ειδικές.

α) Στις γενικές περιστάσεις γραπτής διάδρασης συγκαταλέγεται η προσωπική αλληλογραφία που μπορεί να αναπτύξει ο μαθητής του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* με κάποιο φίλο/γνωστό που δεν ομιλεί τη μητρική του γλώσσα και με τον οποίο επιθυμεί να ανταλλάσσει σύντομες πληροφορίες. Εδώ μπορούμε να συμπεριλάβουμε τα γραπτά μηνύματα μέσω κινητών τηλεφώνων ή ηλεκτρονικού

ταχυδρομείου και την ανταλλαγή ευχετήριων καρτών. Για τη συγγραφή σύντομων επιστολών ο μαθητής μπορεί να βοηθηθεί ακολουθώντας αρχικά ένα πρότυπο το οποίο σταδιακά μπορεί να τροποποιεί ώστε να αποκτήσει μεγαλύτερη αυτονόμηση. Η ανταλλαγή πληροφοριών προϋποθέτει βέβαια και ικανότητα κατανόησης των απαντήσεων που δέχεται ο μαθητής ώστε να είναι σε θέση να συνεχίσει τη διάδραση. Κατά τη διαδικασία αυτή ο μαθητής ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της περίπτωσης με τις γλωσσικές γνώσεις που έχουμε περιγράψει στα κεφάλαια 3-5.

β) Στις ειδικές περιστάσεις ο μαθητής ασχολείται με την διάδραση σε καταστάσεις επικοινωνίας που απαιτούν ανταλλαγή πληροφοριών για συγκεκριμένο λόγο. Παραδείγματα τέτοιου είδους διάδρασης είναι τα εξής: έντυπα που πρέπει να συμπληρώσουν με τα προσωπικά τους στοιχεία πριν εισέλθουν σε χώρες εκτός Ε.Ε., έντυπα του ξενοδοχείου που πρόκειται να διαμείνουν όταν βρίσκονται σε διακοπές, έντυπα της Τράπεζας από την οποία θέλουν να κάνουν ανάληψη/κατάθεση χρημάτων, κ.λπ. Επίσης εδώ μπορούμε να προσθέσουμε και περιστάσεις κατά τις οποίες ο μαθητής ζητά το λογαριασμό από το σερβιτόρο του εστιατορίου ή τον υπάλληλο της ρεσεψιόν του ξενοδοχείου, τον διαβάξει και τον κατανοεί και είναι σε θέση να ζητήσει διευκρινίσεις όπου διαφωνεί πριν πληρώσει και αποχωρήσει.

Στις προαναφερθείσες δραστηριότητες διάδρασης γραπτού λόγου οι μαθητές του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* συμμετέχουν ανάλογα με την ηλικία τους. Έτσι ενώ π.χ. και οι μικροί μαθητές μπορούν να δραστηριοποιούνται στις γενικές περιστάσεις γραπτής διάδρασης – να αλληλογραφούν με φίλους ανταλλάσσοντας πληροφορίες για τα αγαπημένα τους ζώα, τα χόμπυ τους ή τις σπουδές τους, να στέλνουν μηνύματα και ευχετήριες κάρτες – δεν υπάρχει απαίτηση για τις ειδικές περιστάσεις διάδρασης αφού, λόγω του νεαρού της ηλικίας τους, τέτοιες περιστάσεις δεν αποτελούν άμεση επικοινωνιακή ανάγκη.

1.3 Διαδραστικές στρατηγικές

Οι διαδραστικές στρατηγικές είναι απαραίτητο εργαλείο σε όλες τις περιστάσεις διάδρασης κυρίως όμως κατά την προφορική διάδραση όπου απαιτείται άμεση ανταπόκριση από τα συνδιαλεγόμενα μέλη. Εκείνο που προέχει για το μαθητή του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* είναι να είναι σε θέση να παραμείνει στη συνομιλία έστω και με μικρότερη συμμετοχή από αυτήν ενός πιο ικανού συνομιλητή. Διαδραστικές στρατηγικές που μπορούν να τον βοηθήσουν στην επίτευξη αυτού του στόχου είναι:

- χρήση εκφράσεων που έχουν απομνημονευθεί για συγκεκριμένες περιστάσεις, π.χ. χαιρετισμοί, ευχές
- λέξεις/φράσεις-ενδείξεις ότι ο μαθητής παρακολουθεί το νόημα της διάδρασης, π.χ. «ναι», «μπράβο», «μη μου το λές», «καταλαβαίνω», «τι λες», «έτσι είναι», «συμφωνώ», κτλ.
- επανάληψη της έκφρασης που χρησιμοποίησε ο συνομιλητής, π.χ. Συνομιλητής: «Είναι πολύ ακριβό αυτό το πουκάμισο!»
Μαθητής: «Ναι, είναι. Πολύ ακριβό»
- χρήση χειρονομιών και μίμησης ως συμπλήρωμα των λεγομένων του μαθητή για καλύτερη απόδοση του μηνύματος.

2. Διαμεσολάβηση

Η διαμεσολάβηση στην εποχή της εύκολης διακίνησης ατόμων, ιδεών, προϊόντων παίζει πρωτεύοντα ρόλο στην επικοινωνία. Ο διαμεσολαβητής ενεργεί ως ενδιάμεσος παράγοντας ανάμεσα σε άτομα που θέλουν να επικοινωνήσουν μεταξύ τους αλλά δεν μπορούν γιατί δεν γνωρίζουν ο ένας τη γλώσσα του άλλου. Ο κάθε χρήστης δύο γλωσσών, ακόμη και ο μαθητής μιας δεύτερης/ξένης γλώσσας σε *Επίπεδο Αναφοράς Α1*, μπορεί και συχνά καλείται να εξυπηρετήσει μια τέτοια ανάγκη

επικοινωνίας μεταφέροντας τα μηνύματα των συνδιαλεγόμενων από τη μια γλώσσα στην άλλη. Φυσικά σε τέτοιες περιπτώσεις δεν περιμένει κανείς να ανταποκριθεί ο απλός διαμεσολαβητής στις απαιτήσεις της περίπτωσης αναπτύσσοντας τις δεξιότητες ενός επίσημου μεταφραστή ή διερμηνέα πολύ δε περισσότερο όταν ο διαμεσολαβητής βρίσκεται στο *Επίπεδο Αναφοράς A1* γλωσσικής ικανότητας, μπορεί όμως να βοηθήσει ως ένα βαθμό στην επικοινωνία.

2.1 Προφορική διαμεσολάβηση: ανεπίσημη διερμηνεία

Η προφορική διαμεσολάβηση είναι ο πιο συχνός τρόπος διαμεσολάβησης και αυτός με τον οποίο καλείται ο μαθητής του *Επιπέδου Αναφοράς A1* να βοηθήσει συνομιλητές που δεν γνωρίζουν ο ένας τη γλώσσα του άλλου. Η χρήση της διαμεσολάβησης γίνεται πιο επιτακτική όταν ο μαθητής είναι χρήστης μιας από τις λιγότερο ομιλούμενες γλώσσες, όπως π.χ. της ελληνικής. Με την προϋπόθεση ότι μπορεί να ανταποκριθεί γλωσσικά με επιτυχία στις περιοχές που έχουν οριστεί στο κεφάλαιο 5, ενότητα A, ο μαθητής είναι σε θέση να διαμεσολαβήσει σε ποικίλες περιστάσεις που απαιτούν π.χ. αγορά εισιτηρίων (μέσων συγκοινωνίας, θεαμάτων), αγορά τροφίμων και καταναλωτικών ειδών, παραγγελία και πληρωμή φαγητού σε εστιατόριο, κατανόηση οδικών πινακίδων που είναι γραμμένες με ξένο γι' αυτόν αλφάβητο, διαφημίσεων και αφισών για ενημέρωση. Με τον τρόπο αυτό ο μαθητής εξυπηρετεί τις ανάγκες για συναλλαγές και ανταλλαγή πληροφοριών των συγγενών και φίλων του όταν κάνουν διακοπές στο εξωτερικό ή όταν φιλοξενούν αλλοδαπούς φίλους στην πατρίδα τους. Οι παραπάνω δραστηριότητες είναι εφικτές και για τους ενήλικες και για τους μικρούς διαμεσολαβητές, επιδέχονται όμως κάποια διαβάθμιση ως προς την επίτευξη των στόχων λόγω ηλικίας.

Εκτός από τις περιπτώσεις διαμεσολάβησης του μαθητή σε προσωπικό επίπεδο που περιγράψαμε παραπάνω, οι ενήλικες μαθητές συχνά καλούνται να κάνουν το διαμεσολαβητή στον επαγγελματικό τους τομέα ιδιαίτερα όταν εργάζονται σε εταιρίες που συνδιαλέγονται με το εξωτερικό. Βέβαια ο μαθητής του *Επιπέδου Αναφοράς A1* δεν είναι σε θέση να κάνει το διαμεσολαβητή σε συζητήσεις που αφορούν επαγγελματικές συμφωνίες, υπογραφή συμβολαίων ή άλλων εξειδικευμένων συζητήσεων, μπορεί όμως σε πιο ανεπίσημο επίπεδο να καλωσορίσει τους ξένους αγοραστές/διαπραγματευτές, να αναλάβει την ξενάγησή τους στους χώρους της επιχείρησης, να τους βοηθήσει να παραγγείλουν καφέ ή αναψυκτικό από το κυλικείο, να τηλεφωνήσει στο ξενοδοχείο ή στο ταξιδιωτικό γραφείο για εξυπηρέτηση.

2.2 Γραπτή διαμεσολάβηση

Οι δυνατότητες γραπτής διαμεσολάβησης είναι πιο περιορισμένες για το μαθητή του *Επιπέδου Αναφοράς A1*. Σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να αναλάβει να κάνει επίσημη μετάφραση κάποιου νομικού ή επιχειρηματικού εγγράφου γιατί αυτό είναι δουλειά εξειδικευμένου μεταφραστή. Μπορεί όμως να διαμεσολαβήσει σε λιγότερο απαιτητικές περιστάσεις κάνοντας γραπτή χρήση της γλώσσας που μαθαίνει, π.χ. στη συμπλήρωση εντύπων για φίλους ή συγγενείς (όνομα, διεύθυνση, επάγγελμα, καταγωγή, οικογενειακή κατάσταση) ή κάνοντας γραπτή χρήση της μητρικής του γλώσσας για να αποδώσει π.χ. το νόημα ενός ρεπορτάζ που άκουσε ή διάβασε στη γλώσσα που μαθαίνει, συμβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο, ανάλογα με την περίπτωση, στην ενημέρωση των συγγενών, των φίλων ή των συναδέλφων του.

Κεφάλαιο 9

Γενικές και γλωσσικές ικανότητες

Για να αντεπεξέλθουν επιτυχώς στη διεξαγωγή των ποικίλων επικοινωνιακών έργων και δραστηριοτήτων τους, τα υποκείμενα επιστρατεύουν μια σειρά από *ικανότητες* οι οποίες έχουν ήδη αποκτηθεί κατά τον πρότερο βίο τους. Η συμμετοχή τους σε επικοινωνιακά περιστατικά, όπως συμβαίνει και στην περίπτωση της εκμάθησης μιας δεύτερης/ξένης γλώσσας, έχει με τη σειρά της ως αποτέλεσμα τον εμπλουτισμό και την περαιτέρω βελτίωση των ικανοτήτων τους, με άμεσα αλλά και μακροπρόθεσμα οφέλη. Έτσι, όλες οι *γενικές* ικανότητες που αποκτούν τα ανθρώπινα όντα συνεισφέρουν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο στην ικανότητα της επικοινωνίας και μπορούν στην ουσία να θεωρηθούν *επικοινωνιακές* ικανότητες.

Είναι προφανές ότι τα υποκείμενα προσέρχονται στην εκμάθηση μιας νέας γλώσσας εφοδιασμένα με τις ικανότητες που έχουν ήδη αποκτήσει ανάλογα με την ηλικία, την εμπειρία και τη μόρφωσή τους. Οι συγκεκριμένες παράμετροι αποτελούν τμήμα του συνόλου των παραγόντων οι οποίοι επηρεάζουν όχι μόνον τον ρυθμό και τον βαθμό της εκμάθησης, αλλά και τη γενικότερη χρήση των διαθέσιμων γλωσσικών μέσων των μαθητών, ανεξάρτητα από το επίπεδο εκμάθησης το οποίο διανύουν.

Αν θελήσουμε να κατηγοριοποιήσουμε τις ανθρώπινες ικανότητες, θα μπορούσαμε να τις κατατάξουμε σε *γενικές* και *γλωσσικές*, ή ακριβέστερα *γλωσσικά προσανατολισμένες*, αφού η λειτουργία τους δεν είναι αυστηρά και αποκλειστικά γλωσσική. Άλλωστε, όπως επισημάνθηκε προηγουμένως, όλες οι ανθρώπινες ικανότητες είναι εν τέλει επικοινωνιακές ικανότητες.

9.1 Γενικές ικανότητες

Με τον όρο *γενικές ικανότητες* εννοούμε όλες εκείνες τις ικανότητες οι οποίες ενεργοποιούνται κάθε φορά που το υποκείμενο πρόκειται να προβεί στην επιτέλεση κάποιου έργου, γλωσσικού ή οποιοδήποτε άλλου είδους, επειδή η δράση τους δεν περιορίζεται ούτε εξαντλείται στη γλωσσική τους λειτουργία.

9.1.1 Η γνώση του περιβάλλοντος κόσμου

Τα ανθρώπινα όντα προσεγγίζουν και γνωρίζουν τον κόσμο και τις λειτουργίες του μέσω της συγκεκριμένης γλώσσας την οποία αποκτούν ως μέλη διαφορετικών κοινωνικών σχηματισμών. Η γλώσσα διαμεσολαβεί κωδικοποιώντας την ανθρώπινη πραγματικότητα και εμπειρία ως λεξήματα και γραμματικές κατηγορίες, με τις ανάλογες κανονιστικές ρυθμίσεις και περιορισμούς. Η εκάστοτε κωδικοποίηση, η οποία μπορεί να ονομάζεται ελληνική γλώσσα, αγγλική γλώσσα, αραβική γλώσσα, κτλ., αναδύεται μέσα από τη συγκεκριμένη κοινότητα από την οποία διαμορφώνεται, αλλά και την οποία διαμορφώνει μέσα από μια διαλεκτική αλληλοεπίδραση. Για τον λόγο αυτό δεν υπάρχει απόλυτη αντιστοιχία ανάμεσα στα γραμματικά συστήματα των διαφόρων γλωσσών, π.χ. το γραμματικό γένος και η ρηματική όψη δεν εμφανίζονται σε όλες, ούτε ανάμεσα στα πολιτισμικά τους συστήματα· οι μεσογειακοί πολιτισμοί λόγου χάριν χαρακτηρίζονται από το δίπολο *τιμήντροπή*, ενώ για τις φυλές των κανιβάλων η βρώση ανθρώπινου κρέατος θεωρούνταν απόλυτα φυσική.

Η απόκτηση της γλώσσας, και επομένως και της ανάλογης γνώσης της πραγματικότητας, συντελείται σε ένα πρώτο βασικό επίπεδο στην ηλικία των πέντε περίπου ετών, αλλά εξελίσσεται μέσω της εκπαίδευσης και της εμπειρίας στα επόμενα χρόνια μέχρι και την εφηβεία, ενώ υπάρχει πάντα η δυνατότητα περαιτέρω βελτίωσης, κυρίως στον τομέα του λεξιλογίου, κατά την ωριμότητα.

Κατά τη διδασκαλία μιας γλώσσας ως δεύτερης/ξένης, υποθέτουμε ότι τα υποκείμενα έχουν ήδη κατακτήσει την απαραίτητη γνώση του κόσμου η οποία επιτρέπει την εκμάθηση της νέας γλώσσας. Όμως η υπόθεση αυτή δεν ισχύει πάντοτε εξ ολοκλήρου για τον απλό λόγο ότι η γνώση της πραγματικότητας είναι πολυδιάστατη και εξαιρετικά πολύπλοκη, αφού περιλαμβάνει όψεις όχι μόνον του φυσικού κόσμου (π.χ. γεωφυσική διαμόρφωση), αλλά και του κοινωνικού (π.χ. συγγενικές σχέσεις, πολιτεύματα), και του ιδεατού κόσμου (π.χ. κατηγορίες, ιδιότητες και σχέσεις αφηρημένων εννοιών). Έτσι, τα υποκείμενα θα πρέπει να γνωρίζουν τουλάχιστον τα σημαντικότερα στοιχεία που αφορούν στη γεωγραφική, δημογραφική, πολιτισμική, οικονομική και πολιτική διάρθρωση της χώρας (ή των χωρών) όπου ομιλείται η υπό εκμάθηση γλώσσα, όπως: τοποθεσίες, θεσμούς και οργανισμούς, πρόσωπα, αντικείμενα, γεγονότα, διαδικασίες και τρόπους διεξαγωγής, και μάλιστα σε σχέση με τους διαφορετικούς κοινωνικούς χώρους της συγκεκριμένης κοινότητας. Για παράδειγμα, αν η υπό εκμάθηση γλώσσα είναι η ελληνική, τότε τα υποκείμενα θα πρέπει εν καιρώ να εξοικειωθούν με την ειδική σημασία της θάλασσας και των νησιών· τον αριθμό και την κατανομή των κατοίκων· τη ναυτιλία και τη μετανάστευση· την Εκκλησία και τη Βουλή· την τουρκοκρατία και την επανάσταση του '21· τον Καραμανλή και τον Παπανδρέου· το μουζούκι και το ζεϊμπέκικο· την ταβέρνα και το γλέντι· κτλ.

Το παρόν *Επίπεδο Αναφοράς Α1* αντιστοιχεί στο στοιχειώδες στάδιο εκμάθησης της δεύτερης/ξένης γλώσσας και επομένως δεν απαιτεί από τα υποκείμενα γνώση της πραγματικότητας πέραν εκείνης η οποία συνήθως, και υπό ομαλές συνθήκες, κατακτάται γύρω στα επτά χρόνια. Στην περίπτωση όμως υποκειμένων με μεγαλύτερη ηλικία (εφήβων και ενηλίκων), και επομένως με διευρυμένη και διαφοροποιημένη γνώση, είναι βέβαιο ότι η *αποδοκτική* τους ικανότητα επηρεάζεται σε σημαντικό βαθμό από τις δραστηριότητες στις οποίες εμπλέκονται κατά τον ελεύθερο χρόνο τους (π.χ. άθληση, ψυχαγωγία) ή/και το επάγγελμα που εξασκούν.

9.1.2 Κοινωνική και πολιτισμική γνώση

Κατά μίαν έννοια, η γνώση μιας κοινωνίας και του πολιτισμού της αποτελεί τμήμα της γενικότερης γνώσης του κόσμου μας. Ωστόσο, η εκμάθηση της γλώσσας (ή των γλωσσών) μιας συγκεκριμένης κοινότητας απαιτεί αυξημένη προσοχή σ' αυτήν ακριβώς την ειδική γνώση που αφορά στις εκάστοτε κοινωνικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, οι οποίες είτε βρίσκονται εκτός του γενικότερου πεδίου γνώσεων των υποκειμένων είτε υπόκεινται σε στερετυπική διαστρέβλωση.

Σε σχέση με τις Ευρωπαϊκές κοινωνίες και τον πολιτισμό τους, μπορούμε να διακρίνουμε τα εξής κοινά χαρακτηριστικά στοιχεία:

9.1.2.1 καθημερινή ζωή, π.χ.

- φαγητά και ποτά, ημερήσια γεύματα, καλοί τρόποι
- εορτές και αργίες
- ωράριο καταστημάτων και γραφείων, σχέσεις εργασίας
- δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου (χόμπι, αθλήματα, αναγνώσματα, τηλεοπτικά προγράμματα, διασκέδαση)

9.1.2.2 συνθήκες διαβίωσης, π.χ.

- βιοτικό επίπεδο (με πιθανές διαφοροποιήσεις κατά γεωγραφική περιοχή, κοινωνική τάξη, εθνότητα)
- στέγη (ενοίκιο, ιδιοκτησία, σπίτι, διαμέρισμα)
- κοινωνική μέριμνα (ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, επίδομα ανεργίας)

9.1.2.3. *διαπροσωπικές σχέσεις* (συμπεριλαμβανομένης της διάστασης, της ισχύος και της αλληλεγγύης), π.χ. σε σχέση με τα ακόλουθα:

- ταξική διάρθρωση της κοινωνίας και ταξικές σχέσεις (πάλη των τάξεων, συναίνεση)
- σχέσεις των δύο φύλων (κοινωνικό φύλο, ανισότητα, οικειότητα)
- οικογενειακές δομές και σχέσεις (πυρηνική/μονογονεϊκή οικογένεια, οικονομική εξάρτηση, φροντίδα)
- σχέσεις ανάμεσα στις γενεές (χάσμα, ασυνεννοησία)
- σχέσεις στον εργασιακό χώρο (συντροφικότητα, αντιθέσεις, σεξουαλική παρενόχληση, συνδικαλισμός)
- σχέσεις των πολιτών με το επίσημο κράτος, την αστυνομία, κτλ.
- (καχυποψία, φοροδιαφυγή, κατάχρηση εξουσίας)
- ενδοκοινοτικές και φυλετικές σχέσεις (Βορράς-Νότος, χωριό-πόλη, Ευρωπαίοι-Αφρικανοί-Ασιάτες)
- σχέσεις ανάμεσα στις διαφορετικές πολιτικές και θρησκευτικές ομάδες (αριστεροί-δεξιόι, Χριστιανοί-Μουσουλμάνοι-Μάρτυρες Ιεχωβά)

9.1.2.4 *αξίες, πεποιθήσεις και στάσεις* σε σχέση με τα ακόλουθα:

- κοινωνικές τάξεις (εργατική-μεσαία-ανώτερη)
- επαγγελματικές ομάδες (επιστήμονες, διευθυντικά στελέχη, δημόσιοι/ιδιωτικοί υπάλληλοι, ειδικευμένοι και ανειδίκευτοι εργάτες)
- εισόδημα (εξ αμοιβής και κληρονομιάς)
- γεωγραφικές πολιτισμικές διαφοροποιήσεις (κρητική λύρα, βλάχικος γάμος, ηπειρώτικα μοιρολόγια, βεντέτα)
- ασφάλεια (εγκληματικότητα, μέτρα)
- θεσμοί (κοινοβούλιο, εκκλησία, γάμος)
- παράδοση και κοινωνική αλλαγή (χειροτεχνία, συνεταιρισμοί, χειραφέτηση γυναικών)
- ιστορία, ιδίως εμβληματικά ιστορικά πρόσωπα και γεγονότα (Όμηρος, Ρήγας Φερραίος, κατοχή, μεταπολίτευση)
- μειονότητες (εθνοτικές, θρησκευτικές)
- εθνική ταυτότητα (ελληνισμός και ορθοδοξία)
- ξένες χώρες, κράτη, λαοί (Τουρκία, Γερμανία, Αμερική, Αυστραλία)
- πολιτική (κοινοβουλευτισμός, αυτοδιοίκηση, εκλογές)
- γράμματα και τέχνες (μουσική, εικαστικές τέχνες, λογοτεχνία, θέατρο, λαϊκή/δημοτική μουσική και τραγούδια)
- θρησκεία (ορθοδοξία, 'αιρέσεις', ανεξιθρησκεία, μισαλλοδοξία)
- χιούμορ (σάτιρα, ειρωνεία, ανέκδοτα)

9.1.2.5 *γλώσσα του σώματος* (πρβ. 4.5.5) Γνώση των τοπικών συμβάσεων που ρυθμίζουν τη χρήση και το νόημα των χειρονομιών, της κίνησης και διαχείρισης του σώματος, π.χ.:

- φυσική απόσταση ανάμεσα στους/στις συνομιλητές/τριες
- αφή (επιτρεπόμενα σημεία και τρόποι αφής, χειραψία, φίλημα)

- 9.1.2.6 *κοινωνικές συμβάσεις, π.χ. σε σχέση με ζητήματα φιλοξενίας όπως:*
- ώρα άφιξης (ακρίβεια, αργοπορία)
  - ανταλλαγή δώρων (λουλούδια, γλυκά, κρασί, προσωπικά είδη)
  - κατάλληλη ενδυμασία (ανεπίσημη, επίσημη, εορταστική)
  - προσφορά ελαφρών αναψυκτικών, ποτών, γευμάτων (καφές, κόκα-κόλα, πορτοκαλάδα, ούζο, ορεκτικά, σαλάτες, κυρίως πιάτο, επιδόρπιο)
  - αναμενόμενη γενική συμπεριφορά και είδη κατάλληλης συνομιλίας, αποφυγή ευαίσθητων, ταμπού, θεμάτων (καιρός, ποδόσφαιρο, τηλεοπτικές σειρές, σχέσεις, κόμματα, εισόδημα)
  - διάρκεια επίσκεψης (σύντομη, 'αρμένικη')
  - χαιρετισμοί και αποχαιρετισμοί («καλώς τους», «να μη χαθούμε»)

- 9.1.2.7 *τελετουργική συμπεριφορά, π.χ.:*
- θρησκευτικά δρώμενα και τελετές (λειτουργία, αγιασμός, αναστενάρια)
  - γέννηση, γάμος, θάνατος (βάπτισμα, στέψη, κηδεία)
  - προσδοκώμενος ρόλος ακροατών και θεατών κατά τις δημόσιες παραστάσεις και τελετές (χειροκροτήματα, ανθοδέσμη, γουχαΐσμα)
  - εορτασμοί, φεστιβάλ, χορευτικές συγκεντρώσεις, συναυλίες, πανηγύρια (25η Μαρτίου, φεστιβάλ κινηματογράφου Θεσ/νίκης, προεκλογική συγκέντρωση, συναυλία Μίκη Θεοδωράκη, Δεκαπενταύγουστος)

Στο παρόν στοιχειώδες επίπεδο, οι απαιτούμενες γνώσεις σε σχέση με τα παραπάνω ανήκουν στη γενικότερη γνώση των υποκειμένων ως μελών του κοινού ευρωπαϊκού πολιτισμού.

9.1.3 Διαπολιτισμική αντίληψη και δεξιότητα

Η γνώση, η αντίληψη και εν τέλει κατανόηση των σχέσεων ομοιότητας και διαφοράς ανάμεσα στον κόσμο της κοινότητας προέλευσης των υποκειμένων και στον κόσμο της κοινότητας της υπό εκμάθησης γλώσσας συνθέτουν τη *διαπολιτισμική αντίληψη*. Μια τέτοια αντίληψη συμπεριλαμβάνει, μεταξύ άλλων, ολόκληρο το φάσμα των γεωγραφικών και κοινωνικών διαφοροποιήσεων που απαντώνται και στις δύο κοινότητες, και εμπλουτίζεται από την αντίληψη των γενικότερων πολιτισμικών διαφορών που παρατηρούνται παγκοσμίως, οι οποίες βέβαια δεν περιορίζονται μόνο σε όσες εμφανίζονται στη μητρική και στην υπό εκμάθηση γλώσσα. Αυτή ακριβώς η γενικότερη αντίληψη βοηθά στην κατάλληλη, κατά περίπτωση, τοποθέτηση των υποκειμένων απέναντι στις ομοιότητες και διαφορές των δύο συγκεκριμένων κοινοτήτων. Είναι αναμενόμενο ωστόσο τα υποκείμενα που βρίσκονται στο στοιχειώδες στάδιο εκμάθησης της δεύτερης/ξένης γλώσσας να διαφέρουν αισθητά σε σχέση με το εύρος της διαπολιτισμικής αντίληψης που διαθέτουν, ανάλογα με το βαθμό της προηγούμενης έκθεσής τους σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα ή/και σε άλλες γλώσσες. Όπως είναι φυσικό, τα υποκείμενα που έρχονται για πρώτη φορά σε επαφή με μια νέα γλώσσα, και επομένως και με ένα νέο πολιτισμό, υστερούν σε σχέση με εκείνα που ήδη ομιλούν παραπάνω από μία γλώσσα για τον επιπλέον λόγο ότι η διαπολιτισμική αντίληψη δεν καλύπτει απλά και μόνον την αντικειμενική πραγματικότητα των γλωσσών/πολιτισμών, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται και αξιολογούνται, συχνά ως εθνικά στερεότυπα, π.χ. ψυχροί και υπολογιστές Βορειοευρωπαίοι, θερμόαιμοι και αγενείς Μεσογειακοί, βάρβαροι Τούρκοι, κλέφτες Αλβανοί, ανεύθυνοι Έλληνες, μελωδική ιταλική γλώσσα, ακατάληπτη κινέζικη, ακαλαίσθητη γερμανική.

Στο στοιχειώδες επίπεδο εκμάθησης, τα υποκείμενα θα πρέπει να έχουν αντίληψη της ενδεχόμενης πολιτισμικής διαφοροποίησης και επομένως να γνωρίζουν πώς να αποφύγουν να διαπράξουν κοινωνικές απρέπειες, όπως αυτές προσδιορίζονται από την επικρατούσα πολιτισμική πρακτική στην κοινότητα στην οποία ομιλείται η υπό εκμάθηση γλώσσα. Να έχουν την ικανότητα να επανορθώσουν και να διαλύσουν τυχόν παρεξηγήσεις και να διδαχτούν από παρόμοιες καταστάσεις σε σχέση με τη μελλοντική συμπεριφορά τους. Ακόμη, να είναι ανοιχτά στους νέους τρόπους κοινωνικής οργάνωσης και στα νέα συστήματα αξιών και πεποιθήσεων που συνοδεύουν τη νέα γλώσσα, και πρόθυμα να επανεξετάσουν τις στεροτυπικές προκαταλήψεις τους συγκρίνοντάς τις με τη νέα πραγματικότητα.

9.1.4 ‘Υπαρκτική’ ικανότητα

Η επικοινωνιακή ικανότητα των υποκειμένων επηρεάζεται όχι μόνον από την πρόσληψη του γύρω κόσμου και από τις γνώσεις και τις δεξιότητες που αποκτούν, αλλά και από τις διάφορες εσωτερικές παραμέτρους που καθιστούν μοναδική την προσωπικότητά τους: τις στάσεις, τα κίνητρα, τις αξίες, τις πεποιθήσεις, τον γνωσιακό τους τύπο.

Στο παρόν επίπεδο, τα υποκείμενα θα πρέπει να διατηρούν το δικαίωμα στην πολύτιμη μοναδικότητά τους, χωρίς ωστόσο να απορρίπτουν τις νέες εμπειρίες που τους προσφέρει η εκμάθηση της δεύτερης/ξένης γλώσσας, ακόμη και κατά το αρχικό στάδιό της. Άλλωστε, καθώς η γλώσσα είναι θεμελιώδες συστατικό της ταυτότητας, η ενδεχόμενη γλωσσική εξέλιξη μέσω της νέας γλώσσας θα τροφοδοτήσει με τη σειρά της την εξέλιξη της ταυτότητας του ίδιου δηλαδή του υποκειμένου.

9.1.5 ‘Ευρετική’ ικανότητα

Με τον όρο *ευρετική* ικανότητα εννοούμε την δυνατότητα των υποκειμένων να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν τη δεξιότητα της μελέτης, και ιδίως της ανεξάρτητης μάθησης, και της ανακάλυψης νέων τρόπων εξερεύνησης της πραγματικότητας. Είναι πλέον ευρέως αποδεκτό ότι το εκπαιδευτικό σύστημα έχει την ευθύνη να καλλιεργήσει στα υποκείμενα αυτού του είδους τις δεξιότητες, ενθαρρύνοντας τη φυσική τους περιέργεια και τροφοδοτώντας τα με απαντήσεις, έτσι ώστε να τα προετοιμάσει για διά βίου μάθηση. Η αυτόνομη μάθηση προϋποθέτει καλλιέργεια της κατάλληλης στάσης που απαιτείται για την επίπονη και μακροχρόνια ανάπτυξη των δεξιοτήτων μελέτης και ανακάλυψης τρόπων εξερεύνησης.

Για τον λόγο αυτό, η αυτόνομη μάθηση είναι ένα αγαθό που δεν είναι δυνατόν να κατακτηθεί από τα πολύ νεαρά υποκείμενα, αν και υπάρχουν μελέτες για τη Σκανδιναβία που δείχνουν ότι η σωστή διδακτική προσέγγιση είναι δυνατόν να επιτύχει εντυπωσιακά αποτελέσματα ακόμη και στο επίπεδο της στοιχειώδους εκπαίδευσης. Στην περίπτωση, όμως, των υποκειμένων που διανύουν το μετεφηβικό ηλικιακό στάδιο, και έχουν επίσης περατώσει το στοιχειώδες επίπεδο εκμάθησης της δεύτερης/ξένης γλώσσας, υπάρχουν ενδείξεις ότι έχει αναπτυχθεί σε κάποιο βαθμό και η ευρετική τους ικανότητα, ανάλογα πάντοτε με το μορφωτικό τους επίπεδο και τη γενικότερη στάση τους καθώς και τη μέθοδο και την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας.

Στο παρόν επίπεδο, τα υποκείμενα θα πρέπει να μπορούν να κατανοήσουν και να εφαρμόσουν τις ανάλογες οδηγίες.

- Να εκτελούν τις εργασίες που τους αναθέτουν οι δάσκαλοί/ες τους, κατανοώντας το είδος και τον σκοπό που εξυπηρετούν αυτές οι οδηγίες.
- Να κατανοούν το είδος και τις αιτίες των λαθών τους όταν διορθώνονται από τους δασκάλους/ες τους, και στην περίπτωση που αυτό δε συμβαίνει να επιδιώκουν να αποσπάσουν

τις σχετικές πληροφορίες από τον περίγυρό τους (π.χ. τους δασκάλους/ες, συμμαθητές/τριες, φυσικούς ομιλητές/τριες).

- Να έχουν την ικανότητα απομνημόνευσης, διαλέγοντας τον καλύτερο δυνατό τρόπο.
- Να γνωρίζουν και να καταφεύγουν στη χρήση βασικών βοηθημάτων όπως είναι τα μονόγλωσσα και δίγλωσσα λεξικά.
- Να είναι σε θέση να εντοπίσουν, να μάθουν και να χρησιμοποιούν λεξήματα που ανήκουν στα σημασιολογικά πεδία τα οποία έχουν άμεση σχέση με την ταυτότητα τους, π.χ. την εθνικότητα/εθνοτήτά τους, το όνομα της χώρας και της πόλης τους, το επάγγελμα και τις ασχολίες τους, κτλ. (αναφέρονται με πλάγια γράμματα στο κεφάλαιο 5).
- Να πειραματίζονται με τη γλώσσα και να μαθαίνουν από τα λάθη τους.
- Να παρατηρούν και να επωφελούνται από τη γλωσσική συμπεριφορά επαρκέστερων ομιλητών/τριών (στον προφορικό και στον γραπτό λόγο) και να υποβάλουν ανάλογες διευκρινιστικές ερωτήσεις όταν δεν κατανοούν πλήρως κάποια γλωσσική χρήση.
- Να έχουν επίγνωση του γλωσσικού επιπέδου τους, εντοπίζοντας τις ικανότητες και τις αδυναμίες τους.
- Να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τα διαθέσιμα αυτοδιαγνωστικά μέσα (π.χ. DIALANG).
- Να κάνουν σωστή μαθησιακή στοχοθεσία σε συνάρτηση με τις επικοινωνιακές τους ανάγκες, το επίπεδο στο οποίο βρίσκονται και τα διαθέσιμα μέσα, και να επιλέγουν τις καταλληλότερες μεθόδους και υλικά.
- Τέλος, τα υποκείμενα θα πρέπει να είναι σε θέση να καταγράφουν συστηματικά την μαθησιακή τους πορεία στη δεύτερη/ξένη γλώσσα κατά το πρότυπο του European Language Portfolio.

9.2 Επικοινωνιακές ικανότητες στη γλώσσα

Οι μαθητές για να υλοποιήσουν τις επικοινωνιακές τους προθέσεις, συνδυάζουν τις γενικές τους ικανότητες, όπως παρουσιάστηκαν λεπτομερώς παραπάνω, με μια επικοινωνιακή ικανότητα ειδικά συσχετισμένη με τη γλώσσα, η οποία σύμφωνα με την προσέγγισή μας συμπεριλαμβάνει τα ακόλουθα συστατικά:

- γλωσσικές ικανότητες,
- κοινωνιογλωσσική ικανότητα,
- ικανότητα στο συνεχή λόγο.

9.2.1 Γλωσσικές ικανότητες

Ο όρος 'Γλωσσικές ικανότητες' αναφέρεται εδώ στη γνώση και στη δυνατότητα του μαθητή να χρησιμοποιεί τους τυπικούς πόρους μιας γλώσσας. Στο *Επίπεδο Αναφοράς A1 για τα Νέα Ελληνικά* οι γλωσσικές ικανότητες των μαθητών βρίσκονται σ' ένα πολύ πρώιμο στάδιο ανάπτυξης. Οι μαθητές διαθέτουν περιορισμένο λεξιλόγιο και μπορούν να σχηματίζουν μόνο μικρές προτάσεις. Η δυνατότητά τους αυτή είναι ακόμη ασταθής και εύθραυστη, καθώς συχνά παρατηρούνται δισταγμοί, λανθασμένες εκκινήσεις εκφωνημάτων, χρησιμοποίηση λανθασμένων τύπων κλπ. Είναι στην κρίση των μαθητών και των δασκάλων τους το πού θα δοθεί προτεραιότητα: στο εύρος των γλωσσικών επιλογών, στην ευχέρεια λόγου, ή στην ακρίβεια της γλωσσικής έκφρασης, δεδομένου ότι η ανάπτυξη κάθε μιας από τις τρεις αυτές δεξιότητες είναι πιθανόν να αποβεί σε βάρος των άλλων. Εδώ διακρίνουμε τις ακόλουθες ικανότητες:

- λεξική ικανότητα,
- γραμματική ικανότητα,
- φωνολογική ικανότητα,

- ορθογραφική ικανότητα και ικανότητα ορθότητας.

9.2.1.1 Λεξική ικανότητα

Ο όρος 'Λεξική ικανότητα' αναφέρεται στη γνώση και στη δυνατότητα του μαθητή να χρησιμοποιεί το λεξιλόγιο μιας γλώσσας (λέξεις και παγιωμένες εκφράσεις). Στο *Επίπεδο Αναφοράς A1 για τα Νέα Ελληνικά*, οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιούν το λεξιλόγιο που δόθηκε στα Κεφάλαια 3-5, με τις χρήσεις και τις σημασίες που δίνονται εκεί. Δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι πολλές λέξεις, συγκεκριμένα οι πιο συνήθεις, έχουν πολλές σημασίες και χρήσεις. Είναι λάθος να νομίζει κανείς ότι, όταν ο μαθητής μάθει μια λέξη με μια σημασία σ' ένα συμφραστικό πλαίσιο, 'γνωρίζει' τη λέξη αυτή όπου και όποτε εμφανίζεται. Για παράδειγμα, το λέξημα *σώνω*, -ομαι έχει, μεταξύ άλλων, τις σημασίες 'σώζω, διατηρώ', 'φθάνω', 'τελειώνω', 'μπορώ', 'καταφέρνω'. Αυτές οι σημασίες δεν είναι εμφανώς προβλέψιμες η μία από την άλλη και δεν μεταφράζονται απαραίτητα με την ίδια λέξη σε μια άλλη γλώσσα. Επιπρόσθετα, οι μαθητές στο *Επίπεδο Αναφοράς A1 για τα Νέα Ελληνικά* μπορούν να χρησιμοποιούν το λεξιλόγιο που έχουν ταυτίσει ως άμεσα σχετιζόμενο μ' αυτούς στις περιοχές που έχουν τυπωθεί με πλάγια γράμματα στο Κεφάλαιο 5. Μπορούν επίσης να αναγνωρίζουν και να καταλαβαίνουν ορισμένες λέξεις που δεν έχουν μάθει προηγουμένως, όταν αυτές είναι εμφανώς συγγενείς με ή αποτελούν σύνθετα από άλλες λέξεις που οι μαθητές γνωρίζουν, είτε από την ίδια ή από άλλη γλώσσα, και εμφανίζονται σε συμφραζόμενα όπου η σημασία τους είναι εμφανής (π.χ. *Ελληνικά θεραπεία*, *Αγγλικά therapy*, *Γαλλικά thérapie*, *Ιταλικά terapia*).

9.2.1.2 Γραμματική ικανότητα

Η γραμματική μιας γλώσσας είναι το σύνολο των αρχών που διέπουν τον τρόπο με τον οποίο συνδέονται οι λέξεις σε προτάσεις. Γραμματική ικανότητα επομένως είναι η ικανότητα που έχει κάποιος να κατανοεί και να εκφράζει νοήματα αναγνωρίζοντας και παράγοντας σωστά σχηματισμένες φράσεις και προτάσεις, σύμφωνα με αυτές τις αρχές (σε αντίθεση με την πρακτική της απομνημόνευσης στερεότυπων φράσεων). Η βασική λειτουργία της γραμματικής σε κάθε γλώσσα είναι να δίνει τη δυνατότητα σε έναν ομιλητή να χρησιμοποιεί σε απεριόριστο βαθμό το περιορισμένο γλωσσικό υλικό. Η αρχή που υιοθετήθηκε για τη δημιουργία του *Επιπέδου Αναφοράς A1* είναι να δώσει τη δυνατότητα στο σπουδαστή να εκμεταλλευτεί στο μέγιστο βαθμό το ελάχιστο γλωσσικό υλικό που κατέχει και το οποίο, στην προκειμένη περίπτωση προέρχεται, με τη μέθοδο της αφαίρεσης, από το *Αρχικό επίπεδο*.

Μια τέτοια προσέγγιση που βασίζεται στη "μέγιστη χρήση ελάχιστων μέσων", θα αναζητήσει γλωσσικά στοιχεία με «χαμηλό μαθησιακό φορτίο» (η εκμάθηση των οποίων, δηλαδή, δε δυσκολεύει ιδιαίτερα το σπουδαστή) και τα οποία είναι χρήσιμα στο μεγαλύτερο δυνατό εύρος καταστάσεων, και κυρίως στις καταστάσεις οι οποίες είναι οι πιο συνηθισμένες και οι πιο προβλέψιμες.

Η γραμματική επομένως παίζει σημαντικό ρόλο στην περιγραφή του *Επιπέδου Αναφοράς A1*, όπως και οι κλειστές κατηγορίες λέξεων, οι οποίες έχουν σημαντική γραμματική λειτουργία. Ακολουθεί μια πιθανή γραμματική περιγραφή για το *Επίπεδο Αναφοράς A1*, η οποία καλύπτει τις δυνατότητες εκφοράς των κατηγοριών που περιγράφηκαν στα Κεφάλαια 3 και 4.

9.2.1.2.1 Προτάσεις

1. Η χρήση προτάσεων περιορίζεται στις κύριες προτάσεις και σε προτάσεις που αποτελούνται από μια λέξη. π.χ. 'Ναι', 'Όχι', 'Συγγνώμη'.

2. Οι προτάσεις που χρησιμοποιούν οι ομιλητές, γενικά, αποτελούνται από μια απλή κύρια πρόταση, π.χ. *‘Ο Γιάννης είναι Έλληνας. Μένει στην Άρτα’*, η οποία αποτελείται από ονοματική φράση ή/και ρηματική φράση.
3. Οι ομιλητές ΜΠΟΡΟΥΝ να χρησιμοποιούν σύνθετες προτάσεις, οι οποίες συνδέονται με τους παρατακτικούς συνδέσμους ‘και’, ‘αλλά’, ‘ή’, π.χ. *‘Είμαι ελληνίδα, αλλά μένω στην Αγγλία’*.
4. Οι ομιλητές ΜΠΟΡΟΥΝ να χρησιμοποιούν δευτερεύουσες εξαρτημένες προτάσεις στις οποίες η υπόταξη δεν επηρεάζει τη μορφή της εξαρτημένης πρότασης, π.χ. *‘Ξέρω πού μένει’*, *‘Νομίζω ότι είναι Έλληνας’*.
5. Οι ομιλητές ΜΠΟΡΟΥΝ να χρησιμοποιούν μικρές προτάσεις, στη θέση μιας πλήρους πρότασης, π.χ. ερωτήσεις και απαντήσεις, που αποτελούνται από μια απλή λέξη ή φράση, π.χ. *‘Γιατί όχι;’*, *‘Εντάξει.’*, *‘Ευχαριστώ’*, όπου τα συμφραζόμενα καθιστούν το νόημα σαφές.

9.2.1.2.2 Φράσεις

9.2.1.2.2.1 Ονοματικές φράσεις (ΟΦ)

Η Ονοματική Φράση μπορεί να αποτελείται από:

- κύριο όνομα (π.χ. ο Γιάννης, η Κρήτη, κτλ.)
- συγκεκριμένο ή αφηρημένο ουσιαστικό (π.χ. το γάλα, η αγάπη, κτλ.)
- αντωνυμία (π.χ. εσύ, κτλ.)
- έναν ονοματικό προσδιορισμό (π.χ. δεικτική, κτητική, αόριστη, ερωτηματική αντωνυμία/επίθετο + ουσιαστικό (π.χ. αυτό το σπίτι, ποιο παιδί, το δικό μου βιβλίο, μια φορά, κτλ.)
- ουσιαστικό + κτητικό (γενική προσωπικής αντωνυμίας, π.χ. η γυναίκα μου)

9.2.1.2.2.2 Ρηματικές φράσεις (ΡΦ)

- Ρήμα αμετάβατο (π.χ. Αυτός περπατάει)
- Ρήμα μεταβατικό (π.χ. Αγαπώ την Ελένη)
- Ρήμα + επίρρημα (π.χ. Περπατάει γρήγορα)
- ‘Είναι’ + επίθετο (π.χ. Είναι φτηνό)
- ‘Είναι’ + ΟΦ (π.χ. Είναι καλός άνθρωπος)
- Δεν/Μην + ρηματικός τύπος
- Μπορεί/Πρέπει + υποτακτική του ρήματος (π.χ. πρέπει να πάω)

9.2.1.2.2.3 Επιθετικές φράσεις

- Επίθετο (π.χ. καλός, καλή, καλό)
- Βαθμός επιθέτου: πολύ, πιο + επίθετο (π.χ. πολύ ωραίο, πιο καλός)

9.2.1.2.2.4 Επιρρηματικές φράσεις

- Επίρρημα (π.χ. κοντά, έτσι, πολύ, βέβαια, κτλ.)
- Επίρρημα από επίθετο (π.χ. καλός > -ά)
- Βαθμός επιρρηματος: πολύ, πιο + επίρρημα (π.χ. πολύ ωραία, πιο καλά)

9.2.1.2.3 Τύποι της λέξης (Μορφολογία)

Οι ομιλητές ΜΠΟΡΟΥΝ να χρησιμοποιούν και να κατανοούν τους ακόλουθους μορφολογικούς τύπους:

9.2.1.2.3.1 *μορφολογικοί τύποι ονομάτων*: αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο γένος, ενικός, πληθυντικός αριθμός, ονομαστική, αιτιατική, κλητική πτώση)

9.2.1.2.3.2 *μορφολογικοί τύποι αντωνυμιών*: προσωπική αντωνυμία (ονομαστική, αιτιατική δυνατού και αδύνατου τύπου, κτητική, δεικτική, ερωτηματική, αόριστη [βλ. 9.2.1.2.3.1])

9.2.1.2.3.3 *μορφολογικοί τύποι ρημάτων*: πρόσωπο, ενικός και πληθυντικός αριθμός, καταφατικός και αρνητικός τύπος, ενεστώτας, συνοπτικός μέλλοντας, αόριστος, συνοπτική υποτακτική, συνοπτική προστακτική, απρόσωπα ρήματα.

9.2.1.2.4 Παραγωγή λέξεων

Επιθήματα:

-α: σχηματισμός επιρρημάτων από επίθετα

-ακι, -ακης, -ουλα, -ιτσα: σχηματισμός υποκοριστικών από αρσενικά, θηλυκά και ουδέτερα ουσιαστικά.

9.2.1.3 Φωνολογική ικανότητα

Η φωνολογική ικανότητα περιλαμβάνει τη γνώση καθώς και την ικανότητα αντίληψης και παραγωγής των εξής στοιχείων:

- των ήχων-μονάδων (φωνημάτων) μιας γλώσσας και των πραγματώσεών τους σε συγκεκριμένα γλωσσικά περιβάλλοντα (αλλόφωνα),
- των φωνολογικών χαρακτηριστικών τα οποία διαφοροποιούν τα φωνήματα (διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά, π.χ. ηχηρότητα, διάρκεια, ρινικότητα, αντηχητικότητα κ.ά.),
- της φωνολογικής δομής των λέξεων (π.χ. συλλαβική δομή, φωνοτακτικοί περιορισμοί και κανόνες, δυναμικός τονισμός λέξης),
- της φωνολογικής δομής της πρότασης (τονισμός πρότασης, ρυθμός και επιτονισμός),
- φωνολογικών φαινομένων, όπως:

Ανομοίωση

Αφομοίωση

Εξασθένωση

Ενίσχυση

Επένθεση

Αποκοπή

Συνάρθρωση

Ουδετέρωση

Στο Επίπεδο Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά, είναι πολύ μεγάλη η απόσταση ανάμεσα στην επιδιωκόμενη γνώση του φωνολογικού επιπέδου, και σ' αυτό που θα χαρακτηρίζαμε ως "αποτυχημένη" χρήση του από τους μαθητές.

Οι ώριμοι ομιλητές στην πλειοψηφία τους εκτελούν ασυνείδητα τις διαδικασίες που περιλαμβάνει η παραγωγή και κατανόηση της ομιλίας. Οι συνήθειες που προέρχονται από τη μητρική γλώσσα έχουν παγιωθεί, και οι παρεμβολές της μητρικής γλώσσας στην παραγωγή και κατανόηση της ξένης είναι πιο εμφανείς απ' ό,τι στα άλλα επίπεδα της γλώσσας. Μερικές φορές μάλιστα, η παρεμβολή της μητρικής γλώσσας είναι ιδιαίτερα ισχυρή, με αποτέλεσμα η ομιλία στην ξένη γλώσσα να γίνεται ακατανόητη. Μια τέτοια χρήση της ξένης γλώσσας, μόνο ως αποτυχημένη θα μπορούσε να

αξιολογηθεί, και σίγουρα κανένας δε θα αποδεχόταν ως ικανοποιητικό στόχο ένα τέτοιο επίπεδο γνώσης, ακόμα και για τα εισαγωγικά στάδια της γλωσσικής εκμάθησης.

Για να καθορίσουμε τον καταλληλότερο στόχο-επίπεδο φωνολογικής ικανότητας που θα πρέπει να κατακτήσει ο μαθητής του *Επιπέδου Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά*, θα πρέπει να έχουμε συνεχώς στο μυαλό μας την αρχή της ισορροπίας ανάμεσα στο κόστος και τα οφέλη. Δεν υπάρχει περιθώριο για ουτοπικές προσδοκίες ούτε για 'καθαρότητα'. Τόσο οι μαθητές, όσο και οι δάσκαλοι τους (όσο και οι εξεταστές, αν προσφέρεται η δυνατότητα πιστοποιητικού στο συγκεκριμένο επίπεδο) πρέπει να έχουν υπόψη τους τα παρακάτω ερωτήματα:

- Πόσο σημαντικό είναι για το μαθητή να κατανοεί με ακρίβεια αυτά που λέγονται;
- Πόσο σημαντικό είναι για το μαθητή να γίνεται κατανοητός με ακρίβεια;
- Ποιες είναι οι μελλοντικές προοπτικές του μαθητή;
- Πόσος διδακτικός χρόνος και προσπάθεια εκ μέρους του μαθητή απαιτούνται ώστε ο μαθητής να κατακτήσει ένα συγκεκριμένο επίπεδο αποτελεσματικότητας στην παραγωγή και κατανόηση;

Οι απαντήσεις στις παραπάνω ερωτήσεις κάλλιστα μπορεί να ποικίλουν, ανάλογα με τους στόχους του μαθητή του *Επιπέδου Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά*. Αν λοιπόν για το μαθητή το *Επίπεδο Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά* αποτελεί το πρώτο βήμα μιας μακράς πορείας, ίσως δώσει μεγαλύτερη έμφαση στην σωστή και ολοκληρωμένη κατάκτηση του συγκεκριμένου γλωσσικού επιπέδου στα πρώιμα στάδια της εκμάθησης της δεύτερης/ξένης γλώσσας, ώστε να μη χρειαστεί να ασχοληθεί ξανά με το συγκεκριμένο γλωσσικό επίπεδο. Αντίθετα, αν ένας μαθητής επιθυμεί να αποκτήσει όσο το δυνατό πιο σύντομα την απολύτως βασική ικανότητα επικοινωνίας σε καθημερινές περιστάσεις, ο μαθητής αυτός ίσως θεωρήσει άλλα πράγματα πιο επείγοντα και σημαντικά. Η καθαρή και ακριβής άρθρωση είναι πιο σημαντική για έναν μαθητή που σκοπεύει να εκφωνεί δημόσιες ανακοινώσεις (π.χ. σε αεροδρόμια και σε σιδηροδρομικούς σταθμούς) παρά για κάποιον που απλά θέλει να επικοινωνεί με φίλους και με την οικογένειά του. Οι νεαροί μαθητές μάλλον θα μάθουν πιο εύκολα μέσω της απλής μίμησης απ' ό,τι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, οι οποίοι μάλλον θα χρειαστεί να κατανοήσουν πρώτα το φωνολογικό και φωνητικό σύστημα της ξένης γλώσσας, ώστε να καταφέρουν να σπάσουν βαθιά ριζωμένες συνήθειες. Συνεπώς, οι παρακάτω προτάσεις θα πρέπει να εννοηθούν ως οι καταλληλότεροι στόχοι για το μέσο μαθητή – στο βαθμό που αυτός υπάρχει!

Στο *Επίπεδο Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά*, οι μαθητές :

- Μπορούν να αναγνωρίσουν τις λέξεις και τις προτάσεις που ακούν, με δεδομένο ότι αυτές έχουν λεχθεί αργά και καθαρά, με αναγνωρίσιμη (π.χ. την επίσημη) προφορά.
- Μπορούν να επαναλάβουν και να απομνημονεύσουν τις νέες λέξεις που ακούν, με δεδομένο ότι έχουν λεχθεί καθαρά και τους έχει ζητηθεί να τις επαναλάβουν.
- Μπορούν να παράγουν λέξεις και προτάσεις έτσι ώστε οι ακροατές να μπορούν να τις αναγνωρίσουν χωρίς παρανοήσεις.
- Μπορούν να κατανοούν και να τοποθετούν τον τόνο στη σωστή συλλαβή της λέξης, καθώς και να επιτυγχάνουν το σωστό ρυθμό σε μια πρόταση.
- Μπορούν να κατανοούν και να χρησιμοποιούν σωστά τις προτασιακές επιτονικές καμπύλες, ειδικότερα τις επιτονικές καμπύλες που διαφοροποιούν την ερώτηση από την κατάφαση, ακόμη κι όταν οι προτάσεις αποτελούνται από τις ίδιες λέξεις (π.χ. «*Ηρθε ο Γιάννης*» ≠ «*Ηρθε ο Γιάννης;*»).
- Μπορούν να κατανοούν και να επιλέγουν τους κατάλληλους τύπους των λέξεων που αρμόζουν σε πολύ αργή εκφορά λόγου («*κύριος*» ≠ «*κυρ*»).

9.2.1.4 Ορθογραφική ικανότητα και ικανότητα ορθοέπειας

Η ορθογραφική ικανότητα είναι η γνώση και η δυνατότητα ορθής γραφής των λέξεων. Στο *Επίπεδο Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά*, οι μαθητές μπορούν να γράφουν σωστά τις λέξεις που συγκαταλέγονται στο λεξιλόγιό τους χρησιμοποιώντας κεφαλαία και μικρά γράμματα είτε σε χειρόγραφη συνεχόμενη γραφή είτε με τυπωμένα στοιχεία. Μπορούν επίσης να κάνουν σωστή χρήση των σημείων στίξης και να αντιλαμβάνονται το διαχωριστικό διάστημα μεταξύ λέξης, πρότασης και παραγράφου.

Η ικανότητα ορθοέπειας συνίσταται στη γνώση και τη δυνατότητα ορθής προφοράς των γραπτών μορφών. Στο *Επίπεδο Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά*, οι μαθητές μπορούν να προετοιμάσουν και να διαβάσουν δυνατά ένα κείμενο με σωστή προφορά, τονισμό και επιτονισμό. Μπορούν επίσης να αντιλαμβάνονται και να ακολουθούν τα σύμβολα προφοράς σε κάθε λεξικό που συμβουλεύονται.

9.3 Κοινωνιογλωσσική ικανότητα

Η *κοινωνιογλωσσική* ικανότητα συνίσταται στη γνώση και την ικανότητα των υποκειμένων για κατάλληλη χρήση της γλώσσας σε σχέση με την εκάστοτε περίπτωση επικοινωνίας όπως προσδιορίζεται από μια σειρά κοινωνικές παραμέτρους.

Ως γνωστόν, τα γλωσσικά μέσα που διαθέτει η κάθε κοινωνία διακρίνονται στην επικρατούσα *πρότυπη ποικιλία*, η οποία διδάσκεται από το εκπαιδευτικό σύστημα και χρησιμοποιείται στη γραφή, και σε μια σειρά από μη-πρότυπες ποικιλίες οι οποίες προσδιορίζονται σε σχέση με γεωγραφικούς και κοινωνικούς χώρους και ομάδες, αλλά αξιολογούνται πάντα σε κοινωνικό επίπεδο ως περισσότερο ή λιγότερο έγκυρες και προνομιούχες. Τέτοιες είναι οι *γεωγραφικές διάλεκτοι* (π.χ. Βορειοελλαδίτικα, Ποντιακά, Κρητικά) και οι *κοινωνιόλεκτοι*, όπως π.χ. τα μάγκικα, τα καλιαρντά, η γλώσσα των νέων και των γυναικών, των μορφωμένων και των αμόρφωτων, αλλά και οι γλώσσες των διάφορων επαγγελματικών ομάδων, π.χ. η ιατρική γλώσσα. Επειδή, όμως, οι περιστάσεις επικοινωνίας στις οποίες συμμετέχουν τα υποκείμενα με τη συγκεκριμένη γεωγραφική, ταξική, έμφυλη και επαγγελματική ταυτότητα μπορούν να κυμαίνονται από οικείες και ανεπίσημες έως επίσημες και εξαιρετικά επίσημες – με ανάλογες σχέσεις ισότητας-ισχύος –, οι διαφορετικές κοινότητες αναγνωρίζουν μια σειρά από *επίπεδα ύφους* τα οποία πραγματώνονται με διαφορετικές γλωσσικές επιλογές.

Καθώς δεν υπάρχει απόλυτη αντιστοιχία και αξιολόγηση ανάμεσα στις διαθέσιμες ποικιλίες ούτε και στα επίπεδα ύφους τα οποία θεωρούνται 'φυσικά' για κάθε κοινότητα, ούτε, βέβαια, στα γλωσσικά μέσα που τα υλοποιούν, κρίνεται απαραίτητη η διαδικασία 'αποφυσικοποίησης' αυτών των φαινομένων ούτως ώστε τα υποκείμενα να καταφέρουν να προσεγγίσουν με επιτυχία τις ανάλογες κοινωνιογλωσσικές πρακτικές της κοινότητας στην οποία ομιλείται η υπό εκμάθηση γλώσσα. Για παράδειγμα, η ελληνική περίπτωση της επικοινωνίας μεταξύ οικείων προσώπων, η οποία έχει τα 'φυσικά' χαρακτηριστικά της έντονης συμβολικής διαφωνίας, της χρήσης της Προστακτικής έγκλισης με λειτουργία παράκλησης και της έλλειψης ευχαριστιών για μικροϋπηρεσίες, πολύ συχνά εκλαμβάνεται λανθασμένα ως αγενής ή/και εχθρική από τα υποκείμενα που προέρχονται από γλώσσες και πολιτισμούς με εντελώς διαφορετικές πρακτικές.

Κατά το στοιχειώδες επίπεδο εκμάθησης, δεν είναι δυνατό να αναμένουμε υψηλά επίπεδα κοινωνιογλωσσικής ικανότητας διότι η αντίστοιχη αυστηρά γλωσσική ικανότητα είναι περιορισμένη και, επομένως, οι κοινωνιογλωσσικές διαφορές που αναγκαστικά εκφέρονται ως διαφορετικές γλωσσικές επιλογές δεν είναι προσπελάσιμες από τα υποκείμενα, τα οποία κατέχουν μόνον τις απολύτως βασικές γνώσεις. Θα πρέπει, ωστόσο, να μπορούν να χρησιμοποιούν τα γειτνιαστικά ζεύγη της αυτοπαρουσίασης, του χαιρετισμού και αποχαιρετισμού, συνοδευόμενα από τις

κατάλληλες προσφωνήσεις. Να γνωρίζουν τους τυπικούς κανόνες της εναλλαγής των συνεισφορών στο λόγο και να τους τηρούν με επιτυχία, ιδίως όταν αντιμετωπίζονται με υπομονή και επιείκεια από τους συνομιλητές/τις συνομιλήτριές τους. Τέλος, να χρησιμοποιούν τις κατάλληλες βασικές φράσεις ευγενείας, όπως «ευχαριστώ», «παρακαλώ», και «συγνώμη/με συγχωρείτε», οι οποίες διασφαλίζουν την ομαλή κοινωνική διεπίδραση στη συγκεκριμένη κοινότητα.

9.4 Ικανότητα παραγωγής συνεχούς και συνομιλιακού λόγου

Σύμφωνα με τους Canale & Swain (1980)¹, μια από τις τέσσερις παραμέτρους της επικοινωνιακής ικανότητας είναι και η ικανότητα του χρήστη-μαθητή μιας γλώσσας να παράγει συνεχή κειμενικό και συνομιλιακό λόγο. Η ικανότητα αυτή συνίσταται στα εξής:

- α) να είναι σε θέση ο χρήστης/μαθητής μιας γλώσσας να παράγει συνεχή λόγο ως κείμενο, τακτοποιώντας τις σκέψεις του σε προτάσεις που ακολουθούν η μια την άλλη με λογική σειρά ούτως ώστε ο λόγος που παράγεται να έχει συνοχή και να γίνεται κατανοητός από τους άλλους, και
- β) να είναι σε θέση ο χρήστης/μαθητής να συμμετέχει σε μια καλά δομημένη διάδραση, συνομιλώντας με έναν ή περισσότερους συνομιλητές, γνωρίζοντας πότε και πώς πρέπει να πάρει το λόγο ώστε να συνεισφέρει αποτελεσματικά στην οργάνωση της συνομιλίας.

Ο χρήστης/μαθητής του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* έχει περιορισμένες γλωσσικές ικανότητες καθώς οι γνώσεις που έχει στη γλώσσα-στόχο δεν είναι σε προχωρημένο επίπεδο και, επομένως, η ικανότητά του χρήσης του λόγου περιγράφεται ως εξής:

- α) όσον αφορά την παραγωγή συνεχούς λόγου με συνοχή στη δομή του, είναι σε θέση να σχηματίζει απλές, κύριες ως επι το πλείστον, προτάσεις αλλά χωρίς να πιέζεται χρονικά, κάτι που μπορεί να γίνει ευκολότερα στο γραπτό λόγο. Στον προφορικό λόγο, οι συνομιλητές του πρέπει να δείχνουν υπομονή και καλή θέληση ώστε να έχει το χρόνο ο χρήστης/μαθητής να ολοκληρώνει τη σκέψη του με μια σειρά από απλές προτάσεις.
- β) όσον αφορά τη συνομιλία, αυτή σαφώς περιορίζεται σε απλές και σύντομες εκφράσεις από μέρους του χρήστη/μαθητή και μόνο σε γνωστές, καθημερινές καταστάσεις για τις οποίες έχει εκπαιδευτεί γλωσσικά (π.χ. «πόσο κάνει αυτό;», «θέλω ένα/δύο εισιτήριο/α για το λεωφορείο», «έχετε ρέστα από ...;», «έχετε ώρα;», «πού είναι η στάση για την Καλαμαριά;», κτλ.). Από την άλλη μεριά, οι συνομιλητές του πρέπει να μιλούν αργά και καθαρά για να μπορεί να συνεχισθεί η διάδραση και να πάρει και να δώσει ο χρήστης/μαθητής τις απαραίτητες πληροφορίες.

---

¹ Canale, M. & M. Swain (1980). "Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing". In *Applied Linguistics*, 1: 1-47.

Κεφάλαιο 10

ΠΡΟΤΥΠΑ ΠΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ²

Στον προφορικό λόγο πολύ συχνά συναντούμε γειτνιαστικά ζεύγη που αποτελούν πρωτοτυπικούς συνδυασμούς εκφωνημάτων (ερώτηση-απάντηση, χαιρετισμός-χαιρετισμός, πρόσκληση-απάντηση στην πρόσκληση κτλ). Πρόκειται για τα πρότυπα προφορικής επικοινωνίας που μπορεί να είναι προβλέψιμα λόγω της σταθερότητας που παρουσιάζουν.

1. – Τι κάνεις;
– Πολύ καλά!
2. – Γεια!
– Γεια!

Τα πρότυπα αυτά είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν σε διάφορες περιστάσεις επικοινωνίας, π.χ. σε μια τηλεφωνική επικοινωνία όπου η έναρξη και το κλείσιμό της παρουσιάζουν κανονικότητα τόσο σε επίπεδο γλωσσικών λειτουργιών όσο και σε επίπεδο γλωσσικών συνεισφορών.

Έναρξη τηλεφωνικής συνομιλίας.

3. – Γεια σου, Κατερίνα. Είμαι η Ελένη. Τί κάνεις;
– Γεια σου, Ελένη! Πολύ καλά! Εσύ;
4. – Καλημέρα. Το Νίκο, παρακαλώ!
– Μισό λεπτό!

Λήξη τηλεφωνικής συνομιλίας.

5. – Γεια σου, Μανόλη!
– Γεια!

Πρότυπα προφορικής επικοινωνίας μπορούμε επίσης να συναντήσουμε σε περιστάσεις επικοινωνίας που σχετίζονται με :

- A. Συναλλαγές
- B. Ανταλλαγές πληροφοριών
- Γ. Χαιρετισμό
- Δ. Πρόσκληση και απάντηση σε πρόσκληση.

Στο κεφάλαιο 3 αναφέρονται οι περιστάσεις επικοινωνίας στις οποίες θα πρέπει να ανταποκρίνεται ο χρήστης του συγκεκριμένου επιπέδου και οι γλωσσικές λειτουργίες τις οποίες θα πρέπει να μπορεί να επιτελεί.

10.1 Παρόλο που σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις είναι δυνατή η πρόβλεψη της σειράς των γλωσσικών λειτουργιών και του τρόπου εκφοράς και επιτέλεσής τους, δε θα πρέπει να θεωρηθεί ότι πρόκειται για πάγια γλωσσικά πρότυπα που δεν επιδέχονται καμία διαφοροποίηση. Αν λάβουμε υπόψη την παραγωγική ιδιότητα της γλώσσας που της προσδίδει ευέλικτο και πολλαπλό χαρακτήρα οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι είναι πιθανό οι τυποποιημένες γλωσσικές ανταλλαγές να παρουσιάσουν ποικιλία. Είναι δυνατό π.χ. να παραβιαστούν τα σταθερά γειτνιαστικά ζεύγη. Έτσι στο συνδυασμό ερώτηση-απάντηση, ο δεύτερος συνομιλητής μπορεί να επιλέξει ερωτηματική πρόταση για να απαντήσει.

6. – Πάμε για καφέ;
– Πού θέλεις να πάμε;

² Για τη συγγραφή αυτού του κεφαλαίου χρησιμοποιήθηκαν ως πηγές τα:
van Ek, J.A. & J.L.M. Trim, (1991). *Waystage 1990*. Strasbourg: Council of Europe Press.
Levinson, S., (1995). *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Στο συγκεκριμένο διάλογο ο δεύτερος ομιλητής δέχεται την πρόταση του συνομιλητή του και επιλέγει να εκφράσει την αποδοχή του με ερωτηματική πρόταση χωρίς να χρησιμοποιήσει τα καθιερωμένα εκφωνήματα αποδοχής μιας πρότασης, όπως π.χ. «Ναι!», «Φυσικά!», «Πάμε!» κτλ.

10.2 Αν και σε κάποιο βαθμό είναι δυνατό να προβλεφτούν τα σταθερά, πρότυπα στάδια γλωσσικών ανταλλαγών, είναι πολύ πιθανό απρόβλεπτα στοιχεία που προκύπτουν κατά τη συνομιλία να αλλάξουν τη μορφή της. Ο χρήστης της γλώσσας θα πρέπει να είναι σε θέση να διακρίνει τέτοια στοιχεία και να προσαρμόζεται σε αυτά έτσι ώστε να επιτελείται επιτυχημένη επικοινωνία.

Επιπλέον, κυρίως στην κατηγορία των συναλλαγών τα προβλεπόμενα στάδια της επικοινωνίας είναι δυνατό να παραβιαστούν ή ακόμα και να εκλείψουν. Έτσι μια ολοκληρωμένη συνομιλία μπορεί να είναι η ακόλουθη:

- Καλημέρα
- Καλημέρα. Τι θα θέλατε παρακαλώ;
- Μια σοκολάτα.
- Ορίστε.
- Πόσο κάνει;
- 1 ευρώ.
- Ορίστε.
- Ευχαριστώ. Γεια σας.
- Γεια σας

Σε γενικές γραμμές μπορούμε να ορίσουμε ότι τα στάδια μιας επικοινωνίας η οποία επιτελείται σε μια συναλλαγματική περίπτωση είναι:

- A: Χαιρετισμός
- B: Επιλογή προϊόντος
- Γ: Αγορά
- Δ: Αποχαιρετισμός

10.3 Στο παραπάνω σχήμα, ωστόσο, μπορεί να σημειωθούν διάφορες αλλαγές οι οποίες σε μεγάλο βαθμό καθορίζονται από το χώρο όπου υλοποιείται η περίπτωση. Έτσι π.χ. σε ένα περίπτερο ή σε ένα σούπερ μάρκετ ο πελάτης είναι συνηθέστερο να παίρνει το προϊόν που επιθυμεί και αφού δει την αναγραφόμενη τιμή στο προϊόν που επέλεξε να δώσει τα χρήματα στον πωλητή. Ο πωλητής με τη σειρά του, αν είναι απαραίτητο, θα του δώσει τα ρέστα. Σε αυτήν την περίπτωση ο σκοπός έχει επιτελεστεί χωρίς κανένα διάλογο μεταξύ των συμμετεχόντων στην περίπτωση, επειδή κάτι τέτοιο επιτρέπεται από το συγκεκριμένο χώρο. Σε ένα ζαχαροπλαστείο, αντίθετα, δεν είναι δυνατό να εξυπηρετηθεί ο πελάτης χωρίς να εκφράσει την επιθυμία του.

Μια επιπλέον διαφοροποίηση που μπορεί να προκύψει είναι η σειρά με την οποία εκφράζονται οι διαφορετικές γλωσσικές λειτουργίες, προκειμένου να ολοκληρωθεί η περίπτωση επικοινωνίας. Έτσι στο παραπάνω παράδειγμα ο πελάτης μπορεί πρώτα να ρωτήσει πόσο κοστίζει η σοκολάτα και στη συνέχεια να εκφράσει την επιθυμία να την αγοράσει.

10.4 Τα πρότυπα προφορικής επικοινωνίας μπορούν να υπάρξουν και σε μια μόνο γλωσσική συνεισφορά, όταν π.χ. ένας από τους συνομιλητές μιας συζήτησης θέλει να αρνηθεί μια πρόσκληση, ευχαριστεί το συνομιλητή του και δικαιολογεί την άρνησή του. Έτσι το πιθανό εκφώνημα «Ευχαριστώ, όμως δε μπορώ γιατί έχω δουλειά», συνδυάζει τρεις γλωσσικές λειτουργίες ευχαριστία, άρνηση, αιτιολόγηση. Μάλιστα σε τέτοιες περιπτώσεις είναι πιο πιθανό ο συνομιλητής να

χρησιμοποιήσει στο λόγο του περισσότερες από μια γλωσσικές λειτουργίες παρά απλά να αρνηθεί την πρόσκληση που του έγινε εκφέροντας απλά μια αρνητική πρόταση, π.χ. «όχι, δε θα έρθω».

Το ίδιο συμβαίνει στο παράδειγμα (3) όπου παρατηρούμε ότι σε κάθε γλωσσική συνεισφορά οι συνομιλητές επιτελούν περισσότερες από μια γλωσσικές λειτουργίες. Έτσι η πρώτη ομιλήτρια χαιρετάει τη συνομιλήτριά της, στη συνέχεια αναφέρει την ταυτότητά της, παρόλο που πρόκειται για γνωστά άτομα, και τέλος τη ρωτάει τι κάνει. Οι πολλαπλές γλωσσικές λειτουργίες σε μια συνεισφορά είναι απαραίτητες στην τηλεφωνική συνομιλία αφού οι δύο συνομιλητές δεν έχουν οπτική επαφή μεταξύ τους και έτσι στην έναρξη της επικοινωνίας είναι σκόπιμο να δηλώσουν την ταυτότητά τους στον συνομιλητή τους.

Τα σχήματα αυτά είναι πολύ συχνά κοινά σε όλες τις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Οι πιθανές ιδιαιτερότητες που παρουσιάζονται κατά την επικοινωνία από χώρα σε χώρα αποτελούν μέρος των πολιτιστικών στοιχείων και διαφορών που θα πρέπει ο χρήστης της γλώσσας να γνωρίζει.

Από την παραπάνω ανάλυση προκύπτει ότι τα πρότυπα σχήματα που απαντώνται στις προφορικές συνομιλίες, ενώ μπορούν να προβλεφτούν σε κάποιο βαθμό, είναι δυνατό να παρουσιάσουν ποικίλες διαφοροποιήσεις οι οποίες, σε πολλές περιπτώσεις, εξαρτώνται ή ακόμα και επιβάλλονται από τις κοινωνικές συνθήκες στις οποίες πραγματοποιείται κάθε φορά η συνθήκη επικοινωνίας.

Γι' αυτούς τους λόγους δεν είναι δυνατή η εξαντλητική περιγραφή των πρότυπων μοντέλων προφορικής επικοινωνίας. Ο υποψήφιος θα πρέπει να γνωρίζει τα στάδια που συνήθως ακολουθούνται και ταυτόχρονα θα πρέπει να μπορεί να προσαρμόζεται σε οποιεσδήποτε διαφοροποιήσεις προκύπτουν κατά την εξέλιξη της επικοινωνίας.

Κεφάλαιο 11

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ³

Ο όρος «στρατηγικές μάθησης» αναφέρεται στις συμπεριφορές γλωσσικής εκμάθησης στις οποίες εμπλέκονται οι μαθητές και μαθήτριες για να μάθουν και για να συστηματοποιήσουν τη διαδικασία κατάκτησης μιας ξένης γλώσσας. Αφορούν συγκεκριμένες ενέργειες ή τεχνικές (π.χ. σύγκριση κανόνων στη μητρική και στην ξένη γλώσσα, επανάληψη μιας φράσης για την απομνημόνευσή της) και δεν αποτελούν χαρακτηριστικά που περιγράφουν τη γενική προσέγγιση που υιοθετεί το άτομο απέναντι στη γλωσσική εκμάθηση.

Οι στρατηγικές είναι προσανατολισμένες στο εκάστοτε πρόβλημα. Οι μαθητές και οι μαθήτριες τις χρησιμοποιούν για να ανταποκριθούν σε συγκεκριμένες ανάγκες, για να διευκολύνουν δηλαδή την πρόσληψη, αποθήκευση, ανάκληση και χρήση των πληροφοριών που χρειάζονται. Συμβάλλουν στη μάθηση και άμεσα και έμμεσα. Η άμεση συμβολή των στρατηγικών συνίσταται, για παράδειγμα, στον έλεγχο ή/και το μετασχηματισμό των πληροφοριών που προσλαμβάνουν οι σπουδαστές, στην ανάκληση και χρήση των νέων γνώσεων και στη γενικότερη ρύθμιση της γλωσσικής εκμάθησης. Η έμμεση συμβολή των στρατηγικών συνίσταται, για παράδειγμα, στον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές χρησιμοποιούν το περιορισμένο γλωσσικό ρεπερτόριο στην ξένη γλώσσα για να επικοινωνήσουν ή στο πώς δημιουργούν οι ίδιοι ευκαιρίες για να μάθουν καλύτερα και για να χρησιμοποιήσουν τη γλώσσα.

Η ανάπτυξη των στρατηγικών μάθησης αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά στάδια στην διαδικασία μάθησης οποιουδήποτε αντικειμένου και θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται μεταξύ των πρωταρχικών στόχων του ξενόγλωσσου μαθήματος. Ωστόσο, είναι απαραίτητο ο δάσκαλος να γνωρίζει πολύ καλά τον τρόπο που θα επιλέξει και θα εφαρμόσει τις στρατηγικές μέσα στην τάξη. Πολύτιμα στοιχεία για την επιλογή των στρατηγικών μπορεί να συγκεντρώσει με τη συλλογή δεδομένων σχετικών με τον τρόπο που μαθαίνουν οι μαθητές του. Είναι σημαντικό να κατανοήσει ο εκπαιδευτικός ότι οι στρατηγικές που θα καλλιεργήσει στους μαθητές του δεν απέχουν από τον προσωπικό τρόπο μάθησης του καθενός. Συνεπώς, το κύριο μέλημά του θα πρέπει να είναι, πριν την επιλογή οποιωνδήποτε μεθόδων, να εντοπίσει ποιες από τις στρατηγικές είναι οι καταλληλότερες για τον κάθε μαθητή του.

11.1 Παρακάτω αναφέρονται οι δυνατότητες του ομιλητή του *Επιπέδου Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά* με σκοπό να εντοπιστούν και να αναφερθούν τρόποι για την ανάπτυξη στρατηγικών που θα βοηθήσουν τους σπουδαστές να αναπτύξουν αυτονομία κατά την επικοινωνία τους στην Ελληνική γλώσσα.

Στην κατανόηση προφορικού λόγου ο σπουδαστής θα πρέπει να είναι σε θέση να παρακολουθήσει αργό προφορικό λόγο, με μεγάλες παύσεις, να καταλαβαίνει οδηγίες, να απαντάει σε απλές ερωτήσεις.

Στην κατανόηση γραπτού λόγου ο σπουδαστής θα πρέπει να κατανοεί μικρά κείμενα, μηνύματα και κάρτες, να αναγνωρίζει καθημερινά ονόματα, λέξεις και πολύ βασικές φράσεις για καθημερινά

³ Για τη συγγραφή του κεφαλαίου χρησιμοποιήθηκαν ως πηγές τα:

Harmer, J. (2001). *The practice of English language teaching*. Longman

Mc Donough, S. (1995). *Strategy and skill in learning a foreign language*. Edward Arnold. London, New York, Sydney, Auckland

van EK, J. A. & J, Trim, L. M. (1990). *Waystage*: University Press: Cambridge.

Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. University Press. Cambridge.

θέματα, να κατανοεί απλές περιγραφές κυρίως αν έχει οπτικά ερεθίσματα, να ακολουθεί απλές σύντομες οδηγίες.

Στην παραγωγή προφορικού λόγου ο σπουδαστής αυτού του επιπέδου θα πρέπει να μπορεί να παράγει μεμονωμένες προτάσεις για πρόσωπα, να περιγράφει τον εαυτό του, το επάγγελμά του και τον τόπο διαμονής του, μπορεί να παρουσιάζει έναν ομιλητή, να κάνει απλές ερωτήσεις για το χρόνο και τον τόπο.

Στην παραγωγή γραπτού λόγου ο σπουδαστής θα πρέπει να μπορεί να γράφει απλές προτάσεις, να περιγράφει τον εαυτό του, τον τόπο διαμονής του, το επάγγελμά του, να γράφει μια κάρτα, να συμπληρώνει τα στοιχεία του σε απλές αιτήσεις.

Για να ανταποκριθεί σε αυτές τις καταστάσεις ο σπουδαστής του *Επιπέδου Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά* θα πρέπει να μην απογοητεύεται με την ύπαρξη άγνωστων γλωσσικών στοιχείων όταν διαβάζει ή όταν ακούει ένα κείμενο, να είναι σε ετοιμότητα να αντιμετωπίσει πιθανή δυσκολία στην παραγωγή λόγου (προφορικού ή γραπτού) και να μην αισθάνεται αμηχανία όταν δεν είναι βέβαιος για την επιλογή κατάλληλων λεξιλογικών και υφολογικών μέσων σε κάθε περίπτωση επικοινωνίας.

Παρακάτω αναφέρονται αναλυτικότερα κάποιες στρατηγικές που μπορούν να βοηθήσουν ουσιαστικά τους σπουδαστές της ελληνικής γλώσσας να αναπτύξουν τη μαθησιακή και την επικοινωνιακή τους επάρκεια.

11.2 Κατανόηση προφορικού λόγου

Η κύρια δυσκολία του προφορικού λόγου πηγάζει από το γεγονός της συνεχούς ροής του. Ο ακροατής δεν έχει την ευκαιρία, όπως συμβαίνει με τα γραπτά κείμενα, να ανατρέξει σε προηγούμενες πληροφορίες για να πάρει στοιχεία που θα τον βοηθήσουν στις πιθανές δυσκολίες που θα αντιμετωπίσει. Έτσι στους στόχους του ξενόγλωσσου μαθήματος θα πρέπει να συμπεριληφθεί και η απόκτηση στρατηγικών που θα διευκολύνουν την κατανόηση του προφορικού λόγου ακόμη και σε περιπτώσεις που πρόκειται για κείμενο με δυσκολίες. Οι σπουδαστές στο μάθημα της ξένης γλώσσας θα πρέπει να μάθουν πώς να αντιδρούν σε περιπτώσεις που θα χρειάζεται να κατανοήσουν μια δύσκολη προφορική συζήτηση, σε περιστάσεις επικοινωνίας όπου δεν θα έχουν τη βοήθεια του καθηγητή ή κάποιου που γνωρίζει την ξένη γλώσσα.

Οι σπουδαστές οδηγούνται στην αυτονομία κατά την κατανόηση του προφορικού λόγου κάνοντας προβλέψεις για το περιεχόμενο του προφορικού μηνύματος, δίνοντας έμφαση σε παραγλωσσικά στοιχεία των ομιλητών, κάνοντας χρήση των συμφραζομένων για την κατανόηση του μηνύματος.

11.3 Κατανόηση γραπτού λόγου

Για την κατανόηση οποιασδήποτε νέας πληροφορίας, προφορικής ή γραπτής, χρησιμοποιούμε κάθε παλαιότερη γνώση που έχουμε και αναπτύσσουμε έτσι δεξιότητες κατανόησης. Η κατανόηση του γραπτού λόγου απαιτεί πολλά περισσότερα από την απλή γνώση μιας γλώσσας. Όταν βλέπουμε ένα γραμμένο κείμενο, η σχηματική γνώση που κατέχουμε για τον κόσμο μπορεί να μας οδηγήσει σε ασφαλή συμπεράσματα για το είδος του συγκεκριμένου κειμένου και να καθορίσει τις προσδοκίες μας από αυτό.

Μεταξύ των τεχνικών που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο μη φυσικός ομιλητής μιας γλώσσας για την κατανόηση ενός κειμένου είναι ο χαρακτηρισμός του κειμένου (επιστολή, δοκίμιο κτλ), η χρήση λεξικού, η αναγνώριση συγγενικών λέξεων, η εξέταση των επεξηγήσεων και παραδειγμάτων, η χρήση των συμφραζομένων για την κατανόηση λέξεων. Επίσης η συντακτική απλοποίηση, η παραγωγή συνωνύμων και περιφράσεων, η χρήση παραφράσεων, η αναγνώριση της γραμματικής κατηγορίας των λέξεων. Επιπλέον η χρήση γενικών γνώσεων για το θέμα του κειμένου, οι υποθέσεις

για το περιεχόμενο. Τέλος, ο αναγνώστης μπορεί να πάρει πολύ ουσιαστικές πληροφορίες για τα νοήματα του κειμένου από εξωγλωσσικά στοιχεία που πολύ συχνά το συνοδεύουν (π.χ. εικόνες).

11.4 Παραγωγή προφορικού λόγου

Οι μαθητές θα πρέπει να είναι σε θέση να αλλάζουν το ύψος και τον τόνο της φωνής και του εκφωνήματος τους· επίσης να χρησιμοποιούν διάφορα παραγλωσσικά στοιχεία προκειμένου να αποδώσουν το ακριβές νόημα που επιθυμούν.

Επιπλέον, θα πρέπει να γνωρίζουν το απαραίτητο λεξιλόγιο για κάθε περίπτωση επικοινωνίας στην οποία καλούνται να συμμετάσχουν και σε περίπτωση που αγνοούν μια λέξη να καταφεύγουν στην περιφραστική διατύπωση του νοήματος που θέλουν να εκφράσουν.

Τέλος, πέρα από τις γλωσσικές και γραμματικές γνώσεις που οφείλουν να έχουν οι σπουδαστές για να παράγουν σωστό προφορικό λόγο είναι απαραίτητο να είναι σε θέση να οργανώνουν τη σκέψη τους και τα νοήματα που θέλουν να εκφράσουν, να κατανοούν τα εκφωνήματα των συνομιλητών τους, να μπορούν να αντιδρούν άμεσα στα ερεθίσματα που δέχονται από τους συνομιλητές τους.

11.5 Παραγωγή γραπτού λόγου

Οι σπουδαστές, στην προσπάθειά τους να αποκτήσουν ανεξαρτησία στον τρόπο που εκφράζονται γραπτά στην ξένη γλώσσα, κερδίζουν πολλά από τη συστηματική εξέταση του γραπτού τους. Με ερωτήσεις που θέτουν στον εαυτό τους μπορούν να ελέγχουν τι γράφουν, για ποιο σκοπό, και τι σχέση έχει με το θέμα το κάθε στοιχείο που αναφέρουν. Με την αυτό-αξιολόγηση μπορούν να εντοπίσουν μόνοι τα λάθη που έκαναν, να τα κατανοήσουν καλύτερα και να τα αποφύγουν στο μέλλον.

Συγκρίνοντας δομές ή ακόμη και εκφράσεις που χρησιμοποιούνται στην ξένη και στη μητρική τους γλώσσα, οι σπουδαστές μπορούν να κατανοήσουν σε μεγαλύτερο βαθμό το σύστημα της γλώσσας που διδάσκονται και να το χρησιμοποιήσουν πιο γρήγορα και πιο αποτελεσματικά.

Οι σπουδαστές θα πρέπει να μάθουν να τολμούν να παράγουν λόγο ακόμη και όταν δεν είναι βέβαιο ότι τα αποτελέσματα θα συγκροτούν επιτυχημένη επικοινωνία. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η συμμετοχή τους και η επαφή τους με την ξένη γλώσσα, η οποία επαφή οδηγεί στην επιτυχημένη εκμάθησή της.

Τέλος, η οργάνωση στην παραγωγή γραπτού λόγου έχει πολύ βασικό ρόλο και γι' αυτό το λόγο πρέπει να διδάσκονται οι τρόποι με τους οποίους μπορούμε να οργανώσουμε την εκφορά ενός κειμένου.

11.6 Η παραπάνω καταγραφή δεν είναι εξαντλητική ούτε λειτουργεί ρυθμιστικά. Τονίζεται άλλη μια φορά ότι οι στρατηγικές που χρησιμοποιούν οι μαθητές είναι συνάρτηση του προσωπικού τρόπου με τον οποίο κατακτούν νέες γνώσεις κι επομένως διαφέρουν από περίπτωση σε περίπτωση. Ο καθηγητής της ελληνικής, ωστόσο, έχει ευθύνη να υποδείξει στον κάθε μαθητή του τους κατάλληλους τρόπους για να ανταποκριθεί στις διάφορες συνθήκες επικοινωνίας και να τον στηρίξει στην προσπάθειά του να αναπτύξει τις δικές του στρατηγικές μάθησης.

Κεφάλαιο 12

ΜΑΘΑΙΝΟΝΤΑΣ ΠΩΣ ΝΑ ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ⁴

Το *Επίπεδο Αναφοράς A1 για τα Νέα Ελληνικά* περιγράφει τις πρώτες, βασικές ανάγκες που θεωρήθηκε ότι θα έχει ο ομιλητής μιας ξένης γλώσσας στις πρώτες του επαφές με ομιλητές (φυσικούς ή μη) στη γλώσσα που μαθαίνει. Πρόκειται για απλές καθημερινές περιστάσεις επικοινωνίας στις οποίες για να αντεπεξέλθουν επιτυχώς οι νέοι ομιλητές της ελληνικής γλώσσας πρέπει να γνωρίζουν απλά γλωσσικά στοιχεία, όλων των επιπέδων γλωσσικής ανάλυσης (φωνητική, φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη, σημασιολογία, πραγματολογία, κοινωνιογλωσσολογία) καθώς και βασικό λεξιλόγιο που θα τους επιτρέψει να εκφράσουν τη σκέψη τους.

Συνεπώς, ένα διδακτικό πρόγραμμα που απευθύνεται σε αρχάριους σπουδαστές της ελληνικής γλώσσας πρέπει καταρχήν να καλύπτει τις ανάγκες που περιγράφονται σε αυτό το επίπεδο, χωρίς να παραβλέπεται το γεγονός ότι η διδακτική διαδικασία είναι από τη φύση της ευέλικτη και προσαρμόζεται κάθε φορά στο κοινό στο οποίο απευθύνεται.

Επιπλέον, η διδασκαλία δεν περιορίζεται απλά στην κάλυψη των αναγκών του διδασκόμενου αντικειμένου, στη συγκεκριμένη περίπτωση δε περιορίζεται στην κάλυψη των άμεσων γλωσσικών αναγκών των σπουδαστών. Από την εμπειρία εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας οι μαθητές μπορούν να κερδίσουν, πέρα από την κατάκτηση ενός νέου γλωσσικού συστήματος, τη γνώση της διαδικασίας κατάκτησής του και του τρόπου της επιτυχούς έκβασης αυτής της προσπάθειας, στοιχεία που θα συντελέσουν στην ανάπτυξη της μαθησιακής τους ικανότητας. Ειδικότερα η πρώτη επαφή των σπουδαστών με μια ξένη γλώσσα (τα ελληνικά στην προκειμένη περίπτωση) αποτελεί την πιο σημαντική φάση κατά την εκμάθησή της, αφού κατά τη διάρκειά της οι σπουδαστές θα συνειδητοποιήσουν κατά πόσο πραγματικά ενδιαφέρονται για την εκμάθηση του αντικειμένου που επέλεξαν. Είναι αυτονόητο, επομένως, ότι, ειδικά σε αυτή την πρώτη επαφή με το άγνωστο αντικείμενο, ο δάσκαλος οφείλει να υιοθετήσει και να εφαρμόσει εκείνες τις τακτικές που θα αυξήσουν το ενδιαφέρον των νέων μελών της ελληνικής γλωσσικής κοινότητας.

12.1 Ένας τρόπος που οδηγεί στην κινητοποίηση του ενδιαφέροντος των μαθητών, είναι η ανάπτυξη της συνειδητοποίησης της διαδικασίας εκμάθησης του αντικειμένου. Πρόκειται για τη διαδικασία του «να μαθαίνουμε πώς να μαθαίνουμε», δηλαδή την ανάπτυξη της ικανότητας εκμάθησης η οποία κινητοποιεί ένα σύνολο υπαρκτών ικανοτήτων, γνώσεων και δεξιοτήτων του σπουδαστή και αποτελεί σημαντικό παράγοντα στη διαδικασία εκμάθησης κάθε νέου αντικειμένου. Η καλλιέργεια της μαθησιακής ικανότητας παρόλο που δεν αναφέρεται στην καταγραφή των στόχων αυτού του επιπέδου, και δεν αποτελεί γλωσσική ανάγκη των μαθητών, είναι πολύ ουσιαστική και ο δάσκαλος της ξένης γλώσσας οφείλει να την εντάξει στις επιδιώξεις του. Η ανάπτυξη της συγκεκριμένης δεξιότητας στο μαθητή προάγει την αυτονομία του, αφού ο μαθητής συνειδητοποιεί τη διαδικασία που ακολουθεί για την εκμάθηση του αντικειμένου με το οποίο ασχολείται και τον τρόπο με τον οποίο πετυχαίνει τον επιδιωκόμενο στόχο. Έτσι δεν αποτελεί παθητικό δέκτη της καθοδήγησης του δασκάλου του, αλλά είναι ενεργό μέλος της διδακτικής διαδικασίας που αποκτά την ικανότητα να εντοπίζει και να εκμεταλλεύεται τις ευκαιρίες για μάθηση οι οποίες επεκτείνονται πέρα από τη

---

⁴ Για τη συγγραφή αυτού του κεφαλαίου χρησιμοποιήθηκαν ως πηγές τα: van EK, J. A. & J, Trim, L. M. (1990). *Waystage*: University Press: Cambridge. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. University Press. Cambridge.

διδασκτική ώρα. Αποκτά δηλαδή σε κάποιο βαθμό την ευθύνη για τα αποτελέσματα της προσπάθειάς του και γίνεται πιο συνειδητοποιημένος σπουδαστής.

Επιπλέον είναι πολύ σημαντικό ο νέος σπουδαστής μιας ξένης γλώσσας να ορίσει και να συνειδητοποιήσει τους λόγους για τους οποίους μπαίνει στη διαδικασία εκμάθησής της. Αν ο αρχάριος σπουδαστής συνειδητοποιήσει τη χρησιμότητα της γνώσης που έχει αποφασίσει να αποκτήσει αυξάνεται το ενδιαφέρον του γι' αυτή κι επομένως και η προσπάθειά του για επιτυχή εκμάθησή της.

Τέλος, είναι πολύ σημαντικό η κατάκτηση της νέας γλώσσας να επιτευχθεί με τη χρήση υλικού που σχετίζεται με τα ενδιαφέροντα του μαθητή, έτσι ώστε ο σπουδαστής να έχει κίνητρο να ασχοληθεί με το διδασκτικό υλικό. Η ευχάριστη ατμόσφαιρα κατά τη διδασκτική διαδικασία είναι ένας παράγοντας που διατηρεί το ενδιαφέρον του μαθητή και συχνά συνεπάγεται την συνέχιση της ενασχόλησής του με τη γλώσσα και την πρόοδό του σε επόμενα στάδια/επίπεδα γλωσσικής επάρκειας.

12.2 Από την παραπάνω ανάλυση επιβεβαιώνεται η ουσιαστική συμβολή της δεξιότητας του «να μαθαίνουμε τον τρόπο που μαθαίνουμε», κυρίως από το πρώτο επίπεδο, αφού αυτό είναι το πιο καθοριστικό για τη συνέχιση της ενασχόλησής με το νέο αντικείμενο. Έτσι από το *Επίπεδο Αναφοράς A1 για τα Νέα Ελληνικά* οι σπουδαστές συνειδητοποιούν και μπορούν να εκφράσουν τις ανάγκες τους, τους στόχους τους και είναι σε θέση να αναγνωρίσουν το βαθμό στον οποίο το πρόγραμμα που τους προσφέρεται τους καλύπτει.

12.3 Σχετικά με τη διαδικασία της μάθησης και δομή της γνώσης οι σπουδαστές αυτού του επιπέδου γνωρίζουν ότι η εκμάθηση της γλώσσας δεν περιορίζεται μόνο σε γραμματικά στοιχεία αλλά επεκτείνεται σε όλα τα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης. Επιπλέον, μπορούν να χρησιμοποιήσουν διάφορα βοηθήματα (λεξικά, γραμματικές κτλ. ανάλογα και αντίστοιχα με το επίπεδό τους) για να βρουν πληροφορίες που θα τους διευκολύνουν στην προσπάθειά τους, ενώ αναζητούν τρόπους κωδικοποίησης της εισερχόμενης γνώσης με στόχο την εύκολη ανάκληση κι εφαρμογή της.

Σε ό,τι αφορά την κατανόηση και παραγωγή λόγου συνειδητοποιούν ότι υπάρχουν ποικίλοι τρόποι συμμετοχής τους σε επιτυχή επικοινωνία ακόμα και όταν υπάρχουν άγνωστα γλωσσικά στοιχεία τα οποία οφείλουν να κατανοήσουν ή να παραγάγουν. Ιδιαίτερα σε σχέση με την παραγωγή λόγου απενοχοποιούν τις λανθασμένες επιλογές που μπορεί να κάνουν, απομυθοποιούν τη συμμετοχή τους σε μια επικοινωνία και συνειδητοποιούν ότι η επαφή με τη γλώσσα-στόχο μπορεί να τους οδηγήσει γρήγορα σε ανάπτυξη της επικοινωνιακής τους δεξιότητας. Μέσα από την επαφή με την ξένη γλώσσα πειραματίζονται με τύπους και εκφράσεις, αντιλαμβάνονται την αποδοχή ή την απόρριψή τους και, αν χρειαστεί, προσαρμόζουν το λόγο τους στις απαιτήσεις της περίπτωσης με στόχο την επιτυχημένη επικοινωνία.

Για την καλλιέργεια των τεσσάρων δεξιοτήτων (κατανόηση και παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου) είναι πολύ σημαντικό οι σπουδαστές να χρησιμοποιούν στρατηγικές μάθησης, για τις οποίες έγινε εκτενής περιγραφή (βλ. κεφ. 10), έτσι ώστε να αποφεύγουν τις δυσκολίες που είναι βέβαιο ότι θα συναντούν στις πρώτες τους επαφές στη γλώσσα-στόχο.

12.4 Επιπλέον είναι απαραίτητο οι σπουδαστές να μάθουν να αξιολογούν την πορεία διδασκαλίας τους, να εντοπίζουν μόνοι τους πιθανές αδυναμίες τους και να προσπαθούν να τις καλύψουν με διαδικασίες που ταιριάζουν στο προσωπικό μαθησιακό τους στυλ.

Για να βρουν επιτυχείς τρόπους που θα διευκολύνουν τη διαδικασία εκμάθησης και να αυξήσουν τη μαθησιακή τους ικανότητα, οι σπουδαστές από την πρώτη τους επαφή με το γνωστικό

αντικείμενο είναι χρήσιμο να παρακολουθούν οι ίδιοι τον τρόπο με τον οποίο μαθαίνουν. Σε πολλές περιπτώσεις η τήρηση ημερολογίου με απλές σημειώσεις για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν μπορεί να φανεί ιδιαίτερα χρήσιμη ακόμη και σε αυτό το πρώιμο στάδιο εκμάθησης. Σε αυτή την πρώτη φάση, βέβαια, είναι ευνόητο ότι οι σπουδαστές θα χρησιμοποιούν πολύ συχνά τη μητρική τους γλώσσα.

Επιπλέον, από την πρώτη τους επαφή με τη ξένη γλώσσα οι σπουδαστές είναι δυνατό να μάθουν να συγκρίνουν τα νέα γλωσσικά στοιχεία με τα οποία έρχονται σε επαφή με εκείνα της γλώσσας που ήδη γνωρίζουν, να συγκρίνουν τις δομές των δύο γλωσσικών συστημάτων και μέσα από αυτή τη διαδικασία να εντοπίζουν τις ομοιότητες και τις διαφορές και να μαθαίνουν τη νέα γλώσσα. Με αυτόν τον τρόπο μαθαίνουν να «σκέφτονται στην ξένη γλώσσα», που μπορεί να αποτελέσει ιδιαίτερα αποτελεσματική τακτική για την επιτυχή επικοινωνία στη γλώσσα-στόχο.

Τέλος, είναι απαραίτητο να τονιστεί ότι η έμφαση στη συνειδητοποίηση της πορείας και του τρόπου εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας δεν πρέπει να οδηγήσει σε υποβάθμιση της σημασίας των γλωσσικών στοιχείων στην επικοινωνία και να αποσπάσει την προσοχή του δασκάλου από τη διδασκαλία των στοιχείων αυτών. Η ισορροπημένη ενασχόληση του δασκάλου και των σπουδαστών με όλα τα παραπάνω αναμένεται ότι θα οδηγήσει σε μια ευχάριστη και πετυχημένη γλωσσική διδασκαλία-εκμάθηση και θα δημιουργήσει ικανούς ομιλητές της ελληνικής γλώσσας.

Κεφάλαιο 13

ΒΑΘΜΟΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑΣ⁵

Το *Επίπεδο Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά* αποτελεί μια λεπτομερή περιγραφή στόχων και δεξιοτήτων που πρέπει να αποκτήσουν οι σπουδαστές στην πρώτη τους επαφή με την ελληνική γλώσσα. Πρόκειται για ένα Αναλυτικό Πρόγραμμα που σε καμιά περίπτωση δε φιλοδοξεί και δε μπορεί να αντικαταστήσει κάποια γραμματική ή κάποια διδακτικά εγχειρίδια. Απευθύνεται κυρίως σε διδάσκοντες την ελληνική γλώσσα και συγγραφείς διδακτικών εγχειριδίων και η λεπτομερής περιγραφή του επιτρέπει το σχεδιασμό μαθημάτων ή διδακτικών εγχειριδίων που απευθύνονται σε σπουδαστές του συγκεκριμένου επιπέδου.

Παρόλο που το κοινό-στόχος, τουλάχιστο στην αρχή της φοίτησής του, είναι ομοιογενές ως προς το γλωσσικό επίπεδο, η ομοιογένεια αυτή δεν ισχύει για άλλες παραμέτρους όπως είναι η ηλικία, η καταγωγή, το πολιτιστικό υπόβαθρο των μαθητών κτλ. Πρόκειται δηλαδή στην ουσία για ένα ανομοιογενές κοινό, στο οποίο πρέπει να προσαρμόζεται κάθε φορά το πρόγραμμα και το υλικό μαθημάτων, έτσι ώστε να επιτυγχάνονται οι στόχοι στο συγκεκριμένο επίπεδο. Επιπλέον, το αποτέλεσμα που επιτυγχάνεται διαφέρει κάθε φορά, ανάλογα με τους στόχους, την ιδιοσυγκρασία και τις ανάγκες των μαθητών. Σε αυτά τα προσωπικά χαρακτηριστικά οφείλει να προσαρμόζεται ο δάσκαλος τόσο ως προς τον τρόπο διδασκαλίας όσο και ως προς το επιδιωκόμενο επίπεδο-στόχο.

13.1 Όπως είναι γνωστό κύρια επιδίωξη της επικοινωνιακής μεθόδου είναι η επιτυχής επικοινωνία μεταξύ του αποστολέα και του αποδέκτη ενός μηνύματος. Γενικά, τα κριτήρια για την επιτυχή έκβαση μιας επικοινωνίας είναι πραγματολογικά. Αν δηλαδή η πρόθεση του αποστολέα ενός μηνύματος γίνεται αντιληπτή από τον αποδέκτη, τότε η επικοινωνία θεωρείται επιτυχής.

Αν θεωρήσουμε ότι μια επιτυχημένη επικοινωνία μπορεί να στηρίζεται μόνο σε παραγλωσσικά στοιχεία (π.χ. η δυσφορία μπορεί να εκφραστεί και να κατανοηθεί με διάφορες γκριμάτσες), είναι προφανές ότι δε θα πρέπει να συμπεράνουμε πως το μόνο στόχο του γλωσσικού μαθήματος θα μπορούσε να αποτελέσει η επιτυχής επικοινωνία απλώς σε πραγματολογικό επίπεδο. Αντίθετα, στόχος της διδακτικής διαδικασίας είναι, με τη χρήση παραγλωσσικών στοιχείων, οι ομιλητές της γλώσσας σε ρόλο αποστολέα να εκφράζουν με γλωσσική επάρκεια το μήνυμα που επιθυμούν να μεταδώσουν και σε θέση αποδέκτη να κατανοούν το μήνυμα του συνομιλητή τους. Έτσι, γίνεται αντιληπτό ότι στον κορμό του γλωσσικού μαθήματος για την κατάκτηση του γλωσσικού κώδικα είναι απαραίτητο να περιλαμβάνεται η κατάκτηση των γραμματικών, λεξιλογικών, φωνολογικών στοιχείων.

Ορισμένες αδυναμίες του εμπλεκόμενου σε μια επικοινωνιακή πράξη να χρησιμοποιήσει τα γλωσσικά στοιχεία με τρόπο σύμφωνο προς τους κανόνες που διέπουν το συγκεκριμένο γλωσσικό σύστημα μπορεί να οδηγήσει σε παρερμηνείες και αποτυχία της επικοινωνίας. Είναι ωστόσο δυνατό, ανάλογα με τη σοβαρότητά τους, τέτοιες παρεκκλίσεις να μην οδηγούν σε πλήρως αποτυχημένη επικοινωνιακή πράξη, αλλά σε δυσκολία του αποδέκτη να αποκωδικοποιήσει και να κατανοήσει το μήνυμα που μεταδίδεται. Για το συγκεκριμένο επίπεδο είναι επιτρεπτό και αναμενόμενο οι μετέχοντες σε μια επικοινωνιακή διαδικασία να ζητήσουν διευκρινήσεις από το συνομιλητή τους είτε επειδή αυτός δε μπορεί να μεταδώσει επιτυχώς το μήνυμά του, είτε λόγω της δικής τους αδυναμίας να το κατανοήσουν. Τέτοιου είδους δυσκολίες, όταν επιλύονται με διευκρινιστικές επεμβάσεις των

⁵ Για τη συγγραφή αυτού του κεφαλαίου χρησιμοποιήθηκαν ως πηγές τα:
van EK, J. A. & J, Trim, L. M. (1990). *Waystage*: University Press: Cambridge.

μελών της συνομιλίας δε θεωρούνται ανεπιθύμητες σε μια προσπάθεια επικοινωνίας στην οποία ένας τουλάχιστο από τους μετέχοντες είναι αρχάριος και ανεπαρκής ομιλητής της γλώσσας.

Γενικά για το *Επίπεδο Αναφοράς Α1 για τα Νέα Ελληνικά* ο σπουδαστής θα πρέπει να είναι ικανός να εναλλάσσεται στο ρόλο του αποστολέα και του αποδέκτη χρησιμοποιώντας οποιοδήποτε διάλογο επικοινωνίας. Θα πρέπει δηλαδή να είναι σε θέση να παράγει προφορικό και γραπτό λόγο ο οποίος να είναι κατανοητός από φυσικό ή μη φυσικό ομιλητή της γλώσσας καθώς και να κατανοεί προφορικό και γραπτό λόγο φυσικών ή μη φυσικών ομιλητών. Στην προσπάθειά του αυτή μπορεί βέβαια για να διευκολυνθεί να χρησιμοποιεί παραγλωσσικά στοιχεία καθώς και ποικίλες άλλες στρατηγικές που θα τον οδηγήσουν σε επιτυχημένη ολοκλήρωση της επικοινωνίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

ΠΡΟΦΟΡΑ ΚΑΙ ΕΠΙΤΟΝΙΣΜΟΣ

Η επιτυχία της επικοινωνίας εξαρτάται από την ικανότητα να αντιλαμβάνεται κανείς τον συνομιλητή του και να γίνεται με τη σειρά του κατανοητός απ' αυτόν. Η ευκολία στην επικοινωνία μεταξύ δύο ομιλητών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το κατά πόσον αυτοί μοιράζονται μια κοινή μορφή γλώσσας: οι ομιλητές της ίδιας διαλέκτου (π.χ. της Κρητικής) δεν δυσκολεύονται να κατανοήσουν ο ένας τον άλλο, οι ομιλητές όμως διαλέκτων που διαφέρουν πολύ ή μια από την άλλη (π.χ. Επτανησιακής και Κυπριακής) μπορεί να μην καταφέρουν να συνεννοηθούν.

Στις περισσότερες χώρες υπάρχει μια οικεία σε όλους και γενικότερα αποδεκτή γλωσσική ποικιλία, η *γλωσσική νόρμα* (την οποία συνήθως αποκαλούμε *γλώσσα* ή *καθομιλουμένη*). Η νόρμα είναι η γλωσσική ποικιλία που χρησιμοποιείται στην εκπαίδευση, τη διοίκηση, τα μαζικά μέσα ενημέρωσης κτλ. Στην Ελλάδα, όπως και στις περισσότερες χώρες, η νόρμα, αυτό που ονομάζουμε *Κοινή Νέα Ελληνική*, είναι η ελληνική της μορφωμένης μέσης τάξης των μεγάλων αστικών κέντρων. Εκτός της Κοινής Νέας Ελληνικής υπάρχουν φυσικά και οι τοπικές διάλεκτοι, οι οποίες παραμένουν ζωντανές σε ολόκληρη την Ελλάδα και τον ευρύτερο ελληνόφωνο χώρο. Ο ξένος σπουδαστής ωστόσο καλείται να μάθει την Κοινή Νέα Ελληνική χωρίς διαλεκτικά στοιχεία στην προφορά.

Οι στόχοι του επιπέδου

Ως ομιλητές, οι σπουδαστές του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* θα πρέπει να προφέρουν τα ελληνικά έτσι ώστε να γίνονται κατανοητοί από τους φυσικούς ομιλητές της γλώσσας. Ως ακροατές, θα πρέπει να είναι σε θέση να κατανοούν φυσικούς ομιλητές όταν αυτοί μιλούν την Κοινή Νεοελληνική χωρίς έντονη διαλεκτική προφορά, καθαρά και όχι ιδιαίτερα γρήγορα. Πιο συγκεκριμένα, οι προσπάθειές τους θα πρέπει να εστιάζουν σε τρία επίπεδα:

- γνώση του φθογγικού συστήματος της γλώσσας,
- γνώση του τονισμού των λέξεων,
- γνώση των βασικών επιτονικών σχημάτων της γλώσσας και της χρήσης τους σε συνήθεις επικοινωνιακές περιστάσεις.

Φθόγγοι

Το φθογγικό σύστημα της ελληνικής δεν παρουσιάζει ανυπέβλητες δυσκολίες για τους ξένους σπουδαστές. Για περιγραφές, βλ. Joseph & Philippaki-Warburton (1987), Mackridge (1990), Φιλιππάκη-Warburton (1992), και Arvaniti (1999).

Τα παρακάτω είναι τα σημεία στα οποία οι σπουδαστές του *Επιπέδου Αναφοράς Α1* θα πρέπει να επικεντρώσουν την προσοχή τους όσον αφορά το φθογγικό σύστημα της ελληνικής:

- Θα πρέπει να γνωρίζουν τους φθόγγους της ελληνικής και να μπορούν να προσομοιάσουν την ποιότητά τους στη δική τους ομιλία.
- Θα πρέπει να γνωρίζουν σημεία στα οποία η προφορά της μητρικής τους γλώσσας διαφέρει απ' αυτή της ελληνικής εάν αυτά μπορεί να επιφέρουν σύγχυση όταν μεταφερθούν στα ελληνικά, όπως θα ήταν η πιθανή σύγχυση των *λ* και *ρ* από Ιάπωνες σπουδαστές.
- Θα πρέπει να γνωρίζουν τη σχέση των γραφημάτων με τους φθόγγους που αντιπροσωπεύουν, ιδιαίτερα όταν τα γραφήματα και οι φθόγγοι δεν βρίσκονται σε πλήρη αντιστοιχία. Αυτό συμβαίνει με τα γραφηματικά συμπλέγματα *αι*, *ει*, *οι*, *υι*, *ου*, *μπ*, *ντ*, *γκ/γγ*, *τσ*, *τζ* που

αντιπροσωπεύουν απλούς φθόγγους και τα “διπλά” σύμφωνα ψ και ζ που αντιπροσωπεύουν τα συμπλέγματα $\pi+\sigma$ και $\kappa+\sigma$ αντίστοιχα.

Τονισμός

Στο *Επίπεδο Αναφοράς A1* οι σπουδαστές πρέπει να εστιάσουν στην εκμάθηση του τονισμού των λέξεων, ένα θέμα που παρουσιάζει δυσκολίες για πολλούς ξένους ομιλητές επειδή ο τονισμός στη μητρική τους γλώσσα διαφέρει σημαντικά από αυτόν της ελληνικής.

Συγκεκριμένα οι σπουδαστές θα πρέπει να γνωρίζουν ότι στα ελληνικά κάθε λέξη έχει μία μόνο τονούμενη συλλαβή, ενώ οι υπόλοιπες είναι άτονες, ακόμα κι αν η λέξη είναι πολυσύλλαβη. Θα πρέπει επίσης να γνωρίζουν ότι ο τόνος πέφτει μόνο σε μία από τις τρεις τελευταίες συλλαβές μιας λέξης κι ότι η θέση του δεν μπορεί να προβλεφθεί με κανόνες. Φωνητικά, οι τονούμενες συλλαβές χαρακτηρίζονται από ελαφρώς μεγαλύτερη διάρκεια και ένταση σε σχέση με τις άτονες συλλαβές. Οι άτονες συλλαβές *συνήθως* δεν αλλοιώνονται ποιοτικά τόσο όσο σε ορισμένες άλλες γλώσσες όπως τα αγγλικά. Συμβαίνουν βέβαια κάποιες αλλαγές (π.χ. απαλοιφή άτονων φωνηέντων), αλλά η γνώση τέτοιων στοιχείων ξεπερνάει το *Επίπεδο Αναφοράς A1*.

Οι σπουδαστές μπορούν να χρησιμοποιούν τον ορθογραφικό τόνο ως βοήθημα στον τονισμό, αλλά θα πρέπει να γνωρίζουν ότι η αντιστοιχία μεταξύ γραφής και προφοράς δεν είναι πλήρης. Συγκεκριμένα, οι *γραμματικές λέξεις* (άρθρα, προθέσεις, μόρια) συνήθως δεν τονίζονται στην ομιλία παρά το ότι ορισμένες από αυτές (π.χ. *από*) γράφονται με τόνο. Αντίθετα, τονίζονται πάντα τα μονοσύλλαβα ουσιαστικά και ρήματα, που δεν τονίζονται στη γραφή. Έτσι στην πρόταση *Πέρασα από το Γιώργο σήμερα να του πω ένα γεια* τονίζονται στην ομιλία οι υπογραμμισμένες συλλαβές, ανεξάρτητα από την παρουσία ή όχι ορθογραφικού τόνου.

Σε γενικές γραμμές οι σπουδαστές θα πρέπει:

- Να γνωρίζουν ποια είναι η τονούμενη συλλαβή κάθε λέξης. Αυτό είναι σημαντικό για τις λέξεις που διαφέρουν μόνο στη θέση του τόνου και οι οποίες αφθονούν στα ελληνικά – π.χ. *χώρος* : *χορός* – αλλά και για τις λέξεις στις οποίες ο τόνος δεν παραμένει σταθερός κατά την κλίση – π.χ. *οι βιταμίνες* αλλά *των βιταμινών*.
- Να γνωρίζουν πώς να παράγουν διαφορετικά τις τονούμενες από τις άτονες συλλαβές.

Επιτονισμός

Ο επιτονισμός είναι η μελωδία της ομιλίας ή αλλιώς το *ύψος* της φωνής, το οποίο ανεβαίνει και κατεβαίνει ανάλογα με το τι μήνυμα θέλει να μεταφέρει ο ομιλητής μέσω του επιτονισμού. Οι αλλαγές στο ύψος της φωνής ονομάζονται μελωδικοί τόνοι και μπορούν να παρασταθούν ως μια καμπύλη με ανοδικά, καθοδικά και επίπεδα μέρη.

Στα ελληνικά οι περισσότερες τονούμενες συλλαβές σε μια πρόταση προφέρονται με μελωδικό τόνο. Επιπλέον, μελωδικοί τόνοι εμφανίζονται και στο τέλος επιτονικών ενοτήτων, σε *άτονες* συλλαβές, για να δηλώσουν, μεταξύ άλλων, τη συνέχεια ή το τέλος της εκφοράς (ανοδικός και καθοδικός τόνος αντίστοιχα). Παραδείγματος χάριν, στην πρόταση *Πέρασα από το Γιώργο σήμερα να του πω συγχαρητήρια*, οι συλλαβές με μονή υπογράμμιση προφέρονται με ανοδικό μελωδικό τόνο, ενώ η τελική συλλαβή της λέξης *συγχαρητήρια* προφέρεται με μελωδική κάθοδο που δηλώνει το τέλος της εκφοράς. Για περιγραφές του επιτονισμού της ελληνικής, βλ. Joseph and Fillipaki-Warburton (1987), Mackridge (1987) και Arvaniti & Baltazani (2005).

Ο σπουδαστής του *Επιπέδου Αναφοράς A1* θα πρέπει να μπορεί να αναγνωρίζει και να χρησιμοποιεί το σωστό επιτονικό σχήμα στις παρακάτω περιπτώσεις:

- σύντομες καταφατικές προτάσεις

- απλές αρνητικές προτάσεις
- ερωτηματικές προτάσεις μερικής αγνοίας
- ερωτηματικές προτάσεις ολικής αγνοίας

(α) *Σύντομες καταφατικές προτάσεις*

Στις καταφατικές προτάσεις όλοι οι μελωδικοί τόνοι εκτός του τελευταίου είναι ανοδικοί, ενώ μετά από κάθε μελωδικό τόνο ακολουθεί κάθοδος. Ο πιο δυνατός από τους μελωδικούς τόνους είναι ο *πυρήνας*, ο οποίος στις καταφατικές προτάσεις χωρίς ιδιαίτερη έμφαση εμφανίζεται στην τονούμενη συλλαβή της τελευταίας λέξης. Ένα χαρακτηριστικό του πυρήνα είναι ότι η επιτονική καμπύλη δεν κατεβαίνει μεταξύ αυτού και του προτελευταίου τόνου, με αποτέλεσμα ο πυρήνας να ξεκινά με υψηλή συχνότητα και να ακολουθεί καθοδική πορεία⁶, π.χ.

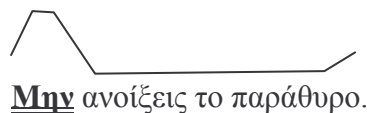
(1)

(β) *Απλές αρνητικές προτάσεις*

Στις απλές αρνητικές προτάσεις το αρνητικό μόριο φέρει τον πυρήνα και έχει ανοδικό μελωδικό τόνο. Η υπόλοιπη πρόταση έχει χαμηλό ύψος με μια (προαιρετική) μικρή άνοδο στην τελευταία συλλαβή όπως φαίνεται στο παράδειγμα (2).

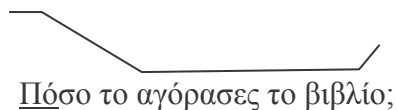
(2)

(γ) *Ερωτηματικές προτάσεις μερικής αγνοίας*

Ο επιτονισμός των ερωτήσεων μερικής αγνοίας μοιάζει με αυτόν των αρνητικών προτάσεων: ο πυρήνας είναι στην ερωτηματική λέξη, *πού, ποιός* κλπ., η οποία έχει υψηλή συχνότητα. Στη συνέχεια η επιτονική καμπύλη ακολουθεί καθοδική πορεία με μια (προαιρετική) ελαφρά άνοδο στην τελική μόνο συλλαβή, όπως στο παράδειγμα (3).

(3)

(δ) *Ερωτηματικές προτάσεις ολικής αγνοίας*

Στις ερωτήσεις ολικής αγνοίας το ακριβές επιτονικό σχήμα εξαρτάται από τη θέση της λέξης που ο ομιλητής θέλει να τονίσει περισσότερο, τη θέση δηλαδή του πυρήνα. Όταν ο πυρήνας *δεν* είναι η τελευταία λέξη, τότε η συχνότητα παραμένει χαμηλή από τον πυρήνα και μέχρι την τελευταία τονούμενη συλλαβή, με ένα τελικό ανοδικό-καθοδικό σχήμα που ξεκινά κατά την τελευταία

⁶ Στα παραδείγματα 1-5 οι υπογραμμισμένες συλλαβές είναι αυτές που φέρουν μελωδικό τόνο· η διπλή υπογράμμιση δείχνει τη συλλαβή που φέρει τον επιτονικό πυρήνα.

τονούμενη συλλαβή και επεκτείνεται μέχρι το τέλος της πρότασης. Το σχήμα αυτό φαίνεται στο παράδειγμα (4).

(4)

Το θυμήθηκες το ανέκδοτο;

Όταν ο πυρήνας και η τελευταία λέξη της πρότασης συμπίπτουν, τότε όλο το επιτονικό σχήμα (χαμηλό ύψος και τελική άνοδος-κάθοδος) συγκεντρώνεται στο κομμάτι της πρότασης από την τονούμενη συλλαβή της τελευταίας λέξης μέχρι το τέλος της πρότασης, ενώ σε προηγούμενες λέξεις έχουμε μελωδικούς τόνους σαν αυτούς που αναφέρονται στο (α), όπως φαίνεται στο παράδειγμα (5).

(5)

(στο ταξί) Είστε ελεύθερος;

(ε) Διευκρινιστικές ερωτήσεις

Οι διευκρινιστικές ερωτήσεις συχνά έχουν σταθερή συχνότητα, σε μέσο ύψος, και άνοδο στο τέλος, συνήθως από την τελευταία τονούμενη συλλαβή και έπειτα, όπως φαίνεται στο (6).

(6)

Πώς το είπατε αυτό παρακαλώ;

Παραπομπές

- Arvaniti, A. (1999) Illustrations of the IPA: Modern Greek. *Journal of the International Phonetic Association* 19: 167-172.
- Arvaniti, A. & M. Baltazani (2005) Intonational analysis and prosodic annotation of Greek spoken corpora. Στο *Prosodic Typology: The Phonology of Intonation and Phrasing* (Sun-Ah Jun, editor). Oxford University Press.
- Joseph, B.D. and I. Philippaki-Warbuton (1987) *Modern Greek*. London: Routledge, Croom Helm descriptive grammar series.
- Mackridge, P. (1987) *Η Νεοελληνική Γλώσσα* (μετάφραση Κ.Ν. Πετρόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Φιλίππáκη-Warbuton, Ειρ. (1992) *Εισαγωγή στη θεωρητική Γλωσσολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Γραμματική ανάλυση

Μορφολογία και σύνταξη

Ο ομιλητής της ελληνικής του *Εισαγωγικού επιπέδου για τα Νέα Ελληνικά* για να ικανοποιεί τις επικοινωνιακές του ανάγκες, όπως αυτές περιγράφονται στο κεφάλαιο *Γλωσσικές Λειτουργίες*, πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζει, να κατανοεί και να παράγει, ίσως και με τη βοήθεια του συνομιλητή του, εκφράσεις απλές μεν αλλά νοηματικά σωστές χρησιμοποιώντας τους κατάλληλους μορφολογικούς τύπους του λεξιλογίου, που αναφέρονται στα κεφάλαια *Γενικές και Ειδικές Έννοιες*, βάσει ορισμένων κανόνων δομής, ώστε να καθιστά επιτυχή τη γλωσσική του επικοινωνία. Η επιλογή των γλωσσικών τύπων (λέξεων και γραμματικών δομών) σχετίζεται άμεσα με τις επικοινωνιακές ιδιαιτερότητες και υποχρεώσεις των ομιλητών από τις οποίες και απορρέει. Εκείνο βέβαια που έχει σημασία στο επίπεδο αυτό είναι να κατανοεί και να ανταποκρίνεται ο ομιλητής σε αυτά που συμβαίνουν γύρω του απαντώντας και μονολεκτικά ακόμη με απαντήσεις όπως *ναι, όχι, συγγνώμη, παρακαλώ*.

Η παρουσίαση της μορφολογίας και της σύνταξης, που επιχειρείται στο κεφάλαιο αυτό δεν έχει διδακτικούς σκοπούς ούτε αποτελεί βιβλίο αναφοράς. Περιορίζεται μόνο σ' αυτά που ο ομιλητής της ελληνικής πρέπει να κατακτήσει σ' αυτό το επίπεδο γνώσης της γλώσσας που εξετάζουμε και καλύπτει τις δυνατότητες εκφοράς των γλωσσικών λειτουργιών που περιγράφονται στο αντίστοιχο κεφάλαιο. Τα γραμματικά φαινόμενα που καταγράφονται δίνουν τη δυνατότητα στον ομιλητή να χρησιμοποιεί σωστά το περιορισμένο λεξιλόγιο που έχει στη διάθεσή του, όπως αυτό περιγράφεται στα κεφάλαια 4 και 5, να επικοινωνεί και να ανταποκρίνεται σε έναν αριθμό καταστάσεων, όπως αυτές παρουσιάζονται στα κεφάλαια 1, 2 και 3. Δηλαδή να μπορεί να χρησιμοποιεί ένα περιορισμένο λεξιλόγιο σε απεριόριστους συνδυασμούς, ανάλογα πάντα με τις επικοινωνιακές ανάγκες και δυνατότητες του καθενός.

Η περιγραφική ανάλυση γίνεται σε δύο επίπεδα. Πρώτα στο επίπεδο 'λέξη' και μετά στο επίπεδο 'ομάδα λέξεων', αρχίζοντας από το ονοματικό σύνολο, προχωρώντας στην ονοματική και ρηματική φράση και τελειώνοντας με την πρόταση, τη συσχέτιση των προτάσεων μεταξύ τους, την εξωτερική και την εσωτερική σχέση τους.

Στους πίνακες που ακολουθούν στην αριστερή στήλη αναφέρεται το γραμματικό φαινόμενο και στη δεξιά στήλη δίνονται παραδείγματα. Στο τέλος της κάθε ενότητας π.χ. ονοματικό σύστημα, γένος ή ρηματικό σύστημα, χρόνοι, σημειώνεται τι πρέπει να είναι σε θέση να κάνει ο ομιλητής όσον αφορά το συγκεκριμένο θέμα.

A ΛΕΞΕΙΣ

1 Μέρη του λόγου

- 1.1 κλιτά
- 1.2 άκλιτα

2 Ονοματικό σύστημα

2.1 Παρεπόμενα

2.1.1 Κλίση

- α) ενότητα του θέματος
- β) συστηματική μεταβολή καταλήξεων

2.1.2 Γένος

2.1.2.1 Φυσικό και γραμματικό γένος

- α) ονόματα συγγενών
- β) επαγγελματικά ονόματα

2.1.2.2 Το γραμματικό γένος

- α) αρσενικό
  - 1) όντα αρσενικού φυσικού γένους
  - 2) όντα θηλυκού φυσικού γένους
- β) θηλυκό
  - 1) όντα θηλυκού φυσικού γένους
  - 2) ονόματα ζώων
  - 3) αφηρημένα ουσιαστικά
- γ) ουδέτερο
  - 1) ονόματα πραγμάτων
  - 2) έμψυχα

2.1.2.3 Τρίτο πρόσωπο της προσωπικής αντωνυμίας

2.1.2.4 Οι αριθμοί 1, 3, 4

2.1.2.5 Συμφωνία γένους

2.1.3 Αριθμός

2.1.3.1 Μόνο πληθυντικός αριθμός

- α) γιορτές
- β) γλώσσες
- γ) διπλά αντικείμενα

2.1.3.2 Πληθυντικός δάνειων λέξεων

2.1.4 Πτώσεις

2.1.4.1 Στοιχεία αναγνώρισης της πτώσης

- α) κατάληξη
- β) άρθρο
- γ) συντακτικός ρόλος της λέξης

2.1.4.2 Συχνότητα χρήσης των πτώσεων

- α) ονομαστική
- β) αιτιατική

2.1.4.3 Συμφωνία πτώσεων

- α) επίθετο + ουσιαστικό, αντωνυμία + ουσιαστικό
- β) δύο ή περισσότερα ουσιαστικά ή αντωνυμίες

2.1.5 Χρήση των πτώσεων

2.1.5.1 Ονομαστική

- α) υποκείμενο
- β) ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί υποκειμένου
- γ) κατηγορούμενο
- δ) επιφωνηματική

2.1.5.2 Αιτιατική

- α) άμεσο αντικείμενο
- β) ύστερα από προθέσεις
- γ) επιρρηματική
  - 1) χρονική (χωρίς πρόθεση)

2.1.5.3 Κλητική

2.1.6 Πρόσωπο

2.2 Μορφολογία

2.2.1 Άρθρο

2.2.1.1 Οριστικό άρθρο

- α) αρσενικό
- β) θηλυκό
- γ) ουδέτερο

- 2.2.1.1.1 Θέση του οριστικού άρθρου
- 2.2.1.1.2 Χρήση του οριστικού άρθρου
- 2.2.1.2 **Αόριστο άρθρο**
  - α) αρσενικό
  - β) θηλυκό
  - γ) ουδέτερο
  - 2.2.1.2.1 Θέση του αόριστου άρθρου
  - 2.2.1.2.2 Χρήση του αόριστου άρθρου
- 2.2.2 **Ουσιαστικό**
  - 2.2.2.1 Κύρια ονόματα
    - α) βαφτιστικά
    - β) εθνικά
    - γ) τοπωνύμια
    - δ) μέρες, μήνες, γιορτές
    - ε) δρόμοι, πλατείες
  - 2.2.2.2 Κοινά ονόματα
    - α) περιληπτικά
  - 2.2.2.3 **Κλίση ουσιαστικών**
    - α) ισοσύλλαβα
    - β) ανισοσύλλαβα
      - 2.2.2.3.1 Αρσενικά ουσιαστικά
        - α) ισοσύλλαβα σε -ας, -ης, -ος
      - 2.2.2.3.2 Θηλυκά ουσιαστικά
        - α) ισοσύλλαβα σε -α, -η
      - 2.2.2.3.3 Ουδέτερα ουσιαστικά
        - α) ισοσύλλαβα σε -ο, -ι
        - β) ανισοσύλλαβα σε -μα
      - 2.2.2.3.4 Άκλιτα ουσιαστικά
  - 2.2.3 **Επίθετα**
    - 2.2.3.1 Τύποι επιθέτων
      - α) -ος, -η, -ο / -ος, -α, -ο / -ος, -ια, -ο
    - 2.2.3.2 Ανώμαλα επίθετα
    - 2.2.3.3 Παραθετικά
      - 2.2.3.3.1 Συγκριτικός (περιφραστικά)
        - α) δεύτερος όρος σύγκρισης
    - 2.2.3.4 Τακτικά αριθμητικά
    - 2.2.3.5 Θέση επιθέτων
  - 2.2.4 **Αντωνυμίες**
    - 2.2.4.1 Προσωπικές
      - α) γένος
      - β) πρόσωπο
        - 2.2.4.1.1 Χρήση
    - 2.2.4.2 Κτητικές
      - 2.2.4.2.1 Χρήση
    - 2.2.4.3 Δεικτικές
    - 2.2.4.4 Αναφορικές
    - 2.2.4.5 Ερωτηματικές
    - 2.2.4.6 Αόριστες

3 Ρηματικό σύστημα

3.1 Παρεπόμενα

3.2 Φωνή

- 1) ενεργητική φωνή : -ω, -ώ
- 3.3 **Συζυγία**
- 3.3.1 α' συζυγία
- 3.3.2 β' συζυγία
- 3.4 **Διάθεση**
- 1) ενεργητική
- 2) μέση
- 3.5 **Έγκλιση**
- 3.6 **Τρόπος ενέργειας του ρήματος (aspect)**
- 1) εξακολουθητικός
- 2) συνοπτικός
- 3.7 **Χρόνοι**
- 3.7.1 Χρήση των χρόνων της οριστικής
- 3.7.1.1 ενεστώτας
- 3.7.1.2 αόριστος ενεργητικής
- 3.7.1.3 μέλλοντας ενεργητικής
- 3.8 **Μορφολογία**
- 3.8.1 Θέμα
- 3.8.2 Χαρακτήρας
- 3.8.3 Κατάληξη
- 3.8.4 Απαιτούμενα δεδομένα του ρήματος
- 3.8.5 Αύξηση
- 3.8.6 Βοηθητικά στοιχεία σχηματισμού των χρόνων
- 3.8.7 Αριθμός
- 3.8.8 Πρόσωπο
- 3.8.9 Άρνηση
- 3.8.10 Τόνος
- 3.8.11 Ανώμαλος σχηματισμός χρόνων
- 3.9 **Είδη ρημάτων**
- 3.9.1 Βοηθητικά
- 3.9.2 Απρόσωπα

4 **Επιρρήματα**

- 4.1 Είδη επιρρημάτων ως προς τη σημασία
- α) τοπικά
- β) χρονικά
- γ) τροπικά
- δ) ποσοτικά
- ε) βεβαιωτικά, δισταχτικά, αρνητικά
- 4.2 **Μορφολογία**
- 4.2.1 Καταλήξεις
- 4.2.2 Σχηματισμός επιρρημάτων
- 4.3 **Παραθετικά**
- 4.3.1 Συγκριτικός
- α) περιφραστικά
- β) δεύτερος όρος σύγκρισης
- 4.4 *Επιρρηματικοί προσδιορισμοί*
- 4.5 *Θέση επιρρηματικών προσδιορισμών*

5 **Προθέσεις**

- 5.1 *Μονοσύλλαβες*

- 5.2 Δισύλλαβες
- 5.3 Σύνταξη των προθέσεων
- 5.4 Πάθη προθέσεων
  - 5.4.1 Έκθλιψη
  - 5.4.2 Αποκοπή

6 Σύνδεσμοι

7 Μόρια

8 Επιφωνήματα

9 Σχηματισμός λέξεων

9.1 Παραγωγή

- 9.1.1 Παράγωγα ουσιαστικά
  - 9.1.1.1 από ουσιαστικά
    - α) υποκοριστικά
- 9.1.2 Παράγωγα επιρρήματα
  - 9.1.2.1 από επίθετα

B ΟΜΑΔΕΣ ΛΕΞΕΩΝ

10 Πρόταση

- 10.1 *Είδη προτάσεων ως προς τη δομή*
  - 10.1.1 Απλή πρόταση
    - 10.1.1.1 Συμφωνία των κύριων όρων της πρότασης
  - 10.1.2 Σύνθετη και επαυξημένη πρόταση
  - 10.1.3 Ελλειπτική πρόταση
- 10.2 *Είδη προτάσεων ως προς το περιεχόμενο*
  - 10.2.1 κρίσεως
  - 10.2.2 επιθυμίας
  - 10.2.3 επιφωνηματική
  - 10.2.4 ερωτηματική
- 10.3 *Είδη προτάσεων ως προς την ποιότητα*
  - 10.3.1 καταφατική
  - 10.3.2 αρνητική
- 10.4 *Είδη προτάσεων ως προς τη σχέση τους με τις άλλες προτάσεις*
  - 10.4.1 κύρια ή ανεξάρτητη
  - 10.4.2 δευτερεύουσα ή εξαρτημένη
    - 10.4.2.1 Είδη εξαρτημένων προτάσεων
      - α) ονοματική
      - β) επιρρηματική
- 10.5 **Σύνδεση προτάσεων**
  - 10.5.1 Σχήμα ασύνδετο, παράθεση
  - 10.5.2 Εξωτερική σύνδεση, παράταξη
    - α) συμπλεκτική
    - β) αντιθετική
    - γ) διαζευκτική
  - 10.5.3 Εσωτερική σύνδεση, υπόταξη
  - 10.5.4 Πλάγιος λόγος
    - 10.5.4.1 Μετατροπή από ευθύ σε πλάγιο λόγο
    - 10.5.4.2 Οι χρόνοι του ρήματος στον πλάγιο λόγο

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΗ

A ΛΕΞΕΙΣ

1 Μέρη του λόγου

άρθρο, ουσιαστικό, επίθετο,
αντωνυμία, ρήμα, επίρρημα,
πρόθεση, σύνδεσμος, επιφώνημα

1.1 κλιτά: άρθρο, ουσιαστικό, επίθετο,
αντωνυμία, ρήμα

1.2 άκλιτα : επίρρημα, πρόθεση,
σύνδεσμος, επιφώνημα

2 Ονοματικό σύστημα

άρθρο, ουσιαστικό, επίθετο,
αντωνυμία

2.1 Παρεπόμενα
κλίση, γένος, αριθμός, πτώση, πρόσωπο

2.1.1 Η κλίση

θέμα + κατάληξη

φίλ-ος, φίλ-ο, φίλ-ε

α) ενότητα του θέματος
(εκτός από το οριστικό άρθρο και την
προσωπική αντωνυμία α' προσώπου)

ο, το(ν), οι, τους
εγώ, μου, εμένα, με

β) συστηματική μεταβολή καταλήξεων

ο γιατρ-ό, γιατρ-έ

Σημείωση

Ο ομιλητής πρέπει να γνωρίζει τη σπουδαιότητα της κλίσης και ότι με την παραλλαγή των τύπων εκφράζονται οι έννοιες του γένους, του αριθμού, της πτώσης και κάποτε και του προσώπου. Πρέπει ακόμη να μπορεί να αναγνωρίζει, αλλά και να παράγει, ίσως με κάποια βοήθεια, τους διάφορους τύπους των κλιτών λέξεων.

2.1.2 Γένος

αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο

ο άντρας, ο δρόμος, μαθητής,
η γυναίκα, η αδελφή,
το βιβλίο, το γράμμα, το κορίτσι

2.1.2.1 Φυσικό και γραμματικό γένος
Λογική ή πραγματική αξία των γενών
υπάρχει στα:

α) ονόματα συγγενών

ο πατέρας, ο παππούς, ο γιος
η μητέρα, η γιαγιά, η κόρη

β) επαγγελματικά ονόματα

ο μαθητής, η μαθήτρια

2.1.2.2	Το γραμματικό γένος α) αρσενικό 1) όντα αρσενικού φυσικού γένους	ο άντρας, ο μαθητής
	2) όντα θηλυκού φυσικού γένους	ο άνθρωπος (άντρας ή γυναίκα) <i>Ποιος είναι;</i> (άντρας ή γυναίκα)
	β) θηλυκό 1) όντα θηλυκού φυσικού γένους	η μητέρα, η γυναίκα, η αδελφή
	2) μερικά ονόματα ζώων που δηλώνουν και το αρσενικό	η γάτα
	3) πολλά αφηρημένα ουσιαστικά	η αγάπη
	γ) ουδέτερο 1) ονόματα πραγμάτων	το γράμμα, το κλειδί, το βουνό
	2) έμψυχα	το παιδί, το κορίτσι, το αγόρι
2.1.2.3	Τρίτο πρόσωπο της προσωπικής αντωνυμίας	αυτός, αυτή, αυτό, αυτοί, αυτές, αυτά
2.1.2.4	Οι αριθμοί 1, 3, 4	ένας, μια/μία, ένα τρεις, τρεις, τρία τέσσερις, τέσσερις, τέσσερα
2.1.2.5	Συμφωνία γένους άρθρο + ουσιαστικό επίθετο + ουσιαστικό αντωνυμία + ουσιαστικό	<i>Η Σοφία είναι καλή. Ο Πέτρος είναι καλός. Αυτός ο άντρας είναι ξένος.</i>

Σημείωση

Ο ενήλικος ομιλητής πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιεί το σωστό άρθρο μπροστά από τα ουσιαστικά και τα επίθετα, δηλώνοντας έτσι το γραμματικό τους γένος, καθώς και το σωστό γένος των επιθέτων, ανάλογα με το γένος των ουσιαστικών που προσδιορίζουν.

2.1.3	Αριθμός Ενικός αριθμός Πληθυντικός αριθμός (ισοσύλλαβα, ανισοσύλλαβα)	ο κύρι-ος → οι κύρι-οι η κυρί-α → οι κυρί-ες το βιβλί-ο → τα βιβλί-α το γράμ-μα → τα γράμμα-τ-α
2.1.3.1	Μόνο πληθυντικός αριθμός α) δηλωτικά γιορτών β) ονόματα γλωσσών γ) διπλά αντικείμενα	τα Χριστούγεννα, τα γενέθλια τα ελληνικά, τα αγγλικά τα γυαλιά

2.1.3.2	Πληθυντικός δάνειων λέξεων	το γκαράζ, τα γκαράζ η μπουτίκ, οι μπουτίκ το μπαρ, τα μπαρ
---------	----------------------------	---

Σημείωση

Ο ενήλικος ομιλητής πρέπει να είναι σε θέση να κάνει τη χρήση του σωστού αριθμού (ενικού ή πληθυντικού) των λέξεων, ανάλογα με την έννοια που θέλει να εκφράσει χρησιμοποιώντας την κατάλληλη κατάληξη για κάθε λέξη, ανάλογα με τον τύπο κλίσης στον οποίο ανήκει.

2.1.4	Πτώσεις Ονομαστική Αιτιατική Κλητική	
2.1.4.1	Στοιχεία αναγνώρισης της πτώσης α) κατάληξη Αν δε συμβαίνει αυτό, τότε: β) το άρθρο γ) ο συντακτικός ρόλος της λέξης	ο άντρ-ας, οι άντρ-ες η μητέρ-α, οι μητέρ-ες - πατέρα (κλητική, έλλειψη άρθρου) τον πατέρα (αιτιατική) ονομαστική, αιτιατική : το παιδί ονομαστική : <i>Το παιδί γράφει.</i> αιτιατική : <i>Βλέπω το παιδί.</i>
2.1.4.2	Συχνότητα χρήσης των πτώσεων α) ονομαστική, βασική πτώση β) αιτιατική Συχνότερη η χρήση της από τις άλλες πτώσεις.	<i>Ο αδελφός του είναι δάσκαλος.</i> <i>Ξέρω την Ελένη.</i> <i>Θα έρθει την Τρίτη.</i> <i>Δίνω λεφτά στη μητέρα.</i> <i>Δίνω λεφτά για τη μητέρα.</i> <i>Παίρνω λεφτά από τη μητέρα.</i>
2.1.4.3	Συμφωνία πτώσεων α) επίθετο + ουσιαστικό αντωνυμία + ουσιαστικό β) δύο ή περισσότερα ουσιαστικά ή αντωνυμίες με την ίδια συντακτική λειτουργία	<i>Δες εκείνον τον όμορφο άντρα.</i> <i>Τηλεφώνησα στον Πέτρο, στο Γιάννη και στην Ελένη.</i> <i>Θέλεις αυτόν ή εκείνον τον καφέ;</i>
2.1.5	Χρήση των πτώσεων	
2.1.5.1	Ονομαστική η βασική πτώση α) υποκείμενο β) ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί υποκειμένου (επιθ. προσδιορισμός, επεξήγηση, παράθεση)	<i>Η αδελφή μου έφυγε χθες.</i> <i>Τα μικρά παιδιά παίζουν.</i> <i>Ήρθε ο φίλος μου, ο Γιάννης.</i>

γ) κατηγορούμενο *Ο φίλος μου είναι πλούσιος.*

δ) επιφωνηματική *Να ο γιατρός!*

2.1.5.2

Αιτιατική

α) άμεσο αντικείμενο

Ξέρω τον αδελφό της.

β) ύστερα από προθέσεις
(έμμεσο αντικείμενο)
βλ. 5.3, α

*Για ποιον είναι ο καφές;
Είναι από την Αμερική.
Είπα στον Αλέκο για το πάρτι.*

γ) επιρρηματική

1) χρονική (χωρίς πρόθεση)

*Την Κυριακή θα πάω εκδρομή.
αλλά
Στις 15 Αυγούστου γιορτάζει η Μαρία.
Στις 8 το πρωί έχω μάθημα.*

2.1.5.3

Κλητική

Απευθυνόμαστε ή καλούμε κάποιον

Γιάννη, έλα εδώ !

Σημείωση

Ο ομιλητής πρέπει να μπορεί να αντιλαμβάνεται το συντακτικό ρόλο της κάθε πτώσης και να σχηματίζει, αν είναι δυνατόν, και να χρησιμοποιεί τις διάφορες πτώσεις, π.χ. πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιεί την έναρθη επιρρηματική αιτιατική (2.1.5.2, γ).

2.1.6

Πρόσωπο

Γνώρισμα της προσωπικής αντωνυμίας μόνο στο ονοματικό σύστημα.

πρώτο, δεύτερο, τρίτο πρόσωπο ενικού και πληθυντικού

*εγώ, εσύ, αυτός, αυτή, αυτό
εμείς, εσείς, αυτοί, αυτές, αυτά*

Δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο χρησιμοποιείται και ως τύπος ευγένειας

Εσείς, κύριε, δεν ακούτε;

Σημείωση

Βλ. τη σημείωση στις προσωπικές αντωνυμίες.

2.2

Μορφολογία

2.2.1

Άρθρο

2.2.1.1

Οριστικό άρθρο

Μπροστά από ουσιαστικά και επίθετα.

α) αρσενικό

*ο άντρας
ο ωραίος άντρας*

β) θηλυκό

*η γυναίκα
η ωραία γυναίκα*

γ) ουδέτερο

*το παιδί
το ωραίο παιδί*

2.2.1.1.1	<p>Θέση του οριστικού άρθρου</p> <p>άρθρο + ουσιαστικό άρθρο + επίθετο + ουσιαστικό</p> <p>δεικτική αντων.+άρθρο+ουσιασ.</p>	<p>ο άντρας, η γυναίκα, το παιδί ο καλός άντρας η καλή γυναίκα το καλό παιδί αυτό το βιβλίο</p>
2.2.1.1.2	<p>Χρήση του οριστικού άρθρου</p> <p>α) Χρησιμοποιείται για συγκεκριμένα πρόσωπα ή πράγματα</p> <p>1) με τα κύρια ονόματα</p> <p>2) όταν δηλώνουμε την ταυτότητά μας</p> <p>β) Δε χρησιμοποιείται το οριστικό άρθρο :</p> <p>1) με την κλητική βλ. 2.1.5.3</p>	<p><i>Πού είναι ο πατέρας σου;</i></p> <p><i>Η Ελένη έφυγε.</i></p> <p><i>Γεια σας, είμαι η Μαρία.</i></p> <p><i>Καλημέρα σας, κυρία Ιωάννα.</i> <i>Γεια σου, Νίκο.</i></p>

Σημείωση

Ο ομιλητής πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιεί το σωστό τύπο του οριστικού άρθρου μπροστά από τα ουσιαστικά και τα επίθετα, ανάλογα με το συντακτικό ρόλο που έχουν αυτά στην πρόταση.

2.2.1.2	<p>Αόριστο άρθρο Μπροστά από ουσιαστικά και επίθετα.</p> <p>α) αρσενικό</p> <p>β) θηλυκό</p> <p>γ) ουδέτερο</p>	<p>ένας άντρας ένας όμορφος άντρας</p> <p>μία/μια γυναίκα μία/μια όμορφη γυναίκα</p> <p>ένα παιδί ένα όμορφο παιδί</p>
2.2.1.2.1	<p>Θέση του αόριστου άρθρου</p> <p>αόριστο άρθρο + ουσιαστικό αόριστο άρθρο + επιθ. + ουσ.</p>	<p>ένας άνθρωπος ένας καλός άνθρωπος</p>
2.2.1.2.2	<p>Χρήση του αόριστου άρθρου</p> <p>α) Χρησιμοποιείται</p> <p>1) για πρόσωπο ή πράγμα όχι γνωστό και ορισμένο</p> <p>β) Δε χρησιμοποιείται το αόριστο άρθρο</p>	<p><i>Ένας κύριος περιμένει έξω.</i></p>

1) είμαι + επαγγελματικά ουσ.
είμαι+εθνικά

*Είναι καθηγητής.
Είμαι Ελληνίδα.*

2) με τον πληθυντικό αριθμό των
ουσιαστικών και επιθέτων

Είναι καλοί άνθρωποι.

Σημείωση

Ο ομιλητής πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιεί σωστά το αόριστο άρθρο, για να δηλώνει μια αόριστη έννοια.

2.2.2 Ουσιαστικό

2.2.2.1 Κύρια ονόματα

α) βαφτιστικά

ο Κώστας, η Μαρία

β) εθνικά

ο Έλληνας, ο Γάλλος, ο Ιταλός
η Ελληνίδα, η Γαλλίδα, η Ιταλίδα

γ) τοπωνύμια

η Ελλάδα, η Γαλλία, η Ιταλία
η Αθήνα, το Παρίσι
η Ευρώπη, η Ασία, η Αμερική
η Μεσόγειος

δ) μέρες της εβδομάδας,
μήνες, γιορτές

η Δευτέρα, η Τρίτη, η Παρασκευή
ο Απρίλιος, ο Αύγουστος
το Πάσχα, τα Χριστούγεννα

ε) ονόματα δρόμων, πλατειών

η οδός Εγνατία
η πλατεία Αριστοτέλους

2.2.2.2 Κοινά ονόματα

ο άντρας, το άλογο

α) περιληπτικά

η οικογένεια

2.2.2.3 Κλίση ουσιαστικών

α) ισοσύλλαβα

ο άντρας, οι άντρες
η γυναίκα, οι γυναίκες
το παιδί, τα παιδιά

β) ανισοσύλλαβα

το γράμμα, τα γράμματα

2.2.2.3.1 Αρσενικά ουσιαστικά

α) ισοσύλλαβα
-ας, -ης, -ος

ο ταμίας, ο μαθητής, ο δάσκαλος

2.2.2.3.2 Θηλυκά ουσιαστικά

α) ισοσύλλαβα
-α, -η

η μητέρα, η αδελφή

2.2.2.3.3	Ουδέτερα ουσιαστικά α) ισοσύλλαβα -ο, -ι	το σχολείο, το παιδί
	β) ανισοσύλλαβα -μα	το γράμμα
2.2.2.3.4	Άκλιτα ουσιαστικά δάνειες λέξεις	ο/το κομπιούτερ, η ντίσκο, το κάμπιγκ, το ασανσέρ, το μπάσκετ, το ταξί

Σημείωση

Ο ομιλητής πρέπει να μπορεί να αναγνωρίζει, να σχηματίζει και να χρησιμοποιεί σωστά τις πτώσεις των ουσιαστικών.

2.2.3	Επίθετα	
2.2.3.1	Τύποι επιθέτων α) -ος, -η, -ο -ος, -α, -ο -ος, -ια, -ο	καλός,-ή, -ό ωραίος,-α,-ο γλυκός,-ιά,-ό
2.2.3.2	Ανώμαλα επίθετα	πολύς, πολλή, πολύ
2.2.3.3	Παραθετικά συγκριτικός	
2.2.3.3.1	Συγκριτικός περιφραστικά πιο + επίθετο α) δεύτερος όρος σύγκρισης από + αιτ. ουσ. ή επιθ.	όμορφος, -η, -ο πιο όμορφος, -η, -ο <i>Η Μαρία είναι πιο όμορφη από την Ελένη.</i>
2.2.3.4	Τακτικά αριθμητικά τρία γένη, δυο αριθμοί (Δε σχηματίζουν συγκριτικό βαθμό)	πρώτος, -η, -ο πρώτοι, -ες, -α
2.2.3.5	Θέση επιθέτων α) άρθρο + επίθετο + ουσιαστικό βλ. 2.2.1.1.1 β) συνδετικό ρήμα + επίθετο (= κατηγορούμενο)	ο όμορφος άντρας <i>Ο αδελφός της είναι πλούσιος.</i>

Σημείωση

Ο ομιλητής πρέπει να ξέρει ότι τα επίθετα έχουν τρία γένη τα οποία χρησιμοποιούνται ανάλογα με το γραμματικό γένος του ουσιαστικού. Ακόμη πρέπει να είναι σε θέση να σχηματίζει περιφραστικά το συγκριτικό βαθμό των επιθέτων και να τον χρησιμοποιεί, ίσως με κάποια βοήθεια, αποδίδοντας το νόημα που θέλει.

2.2.4	Αντωνυμίες	
2.2.4.1	Προσωπικές αντωνυμίες βλ. 8.1.1 γενικές έννοιες	
	α) Γένος βλ. 2.1.2.3	
	β) Πρόσωπο βλ. 2.1.6	
2.2.4.1.1	Χρήση	
	(i) Ονομαστική	εγώ, εσύ, αυτός, αυτή, αυτό εμείς, εσείς, αυτοί, αυτές, αυτά
	1) υποκείμενο	
	α) απουσία της αντωνυμίας	<i>Μαθαίνουμε ελληνικά.</i>
	β) έμφαση	<i>Εμείς μαθαίνουμε ελληνικά.</i>
	γ) διάκριση	<i>Εμείς μαθαίνουμε ελληνικά όχι αυτοί.</i>
	δ) ελλειπτικές προτάσεις	<i>Ποιος είδε το Γιάννη; Εγώ.</i>
	2) να τος, να τη, να το	<i>Πού είναι ο Πέτρος; Να τος, έρχεται.</i>
	(ii) αιτιατική	
	1) δυνατοί τύποι	(ε)μένα, (ε)σένα, αυτόν, αυτήν, αυτό (ε)μάς, (ε)σάς, αυτούς, αυτές, αυτά
	α) άμεσο αντικείμενο	
	αα) έμφαση	<i>Εμένα ξέρει.</i>
	ββ) διάκριση	<i>Εμένα ξέρει, όχι εσένα.</i>
	γγ) ελλειπτικές προτάσεις	<i>Ποιον θέλει ο Γιάννης; Εσένα.</i>
	β) με προθέσεις βλ. 5.3	<i>Πάρε από (ε)μένα.</i>
	2) αδύνατοι τύποι	με, σε, τον, τη(ν), το μας, σας, τους, τις, τα
	α) άμεσο αντικείμενο αντων. + ρήμα (εκτός προστακτ.) ρήμα σε προστακτική+αντων.	<i>Τις ξέρεις; Θα τους δω αύριο στο γραφείο. Πες το!</i>
2.2.4.2	Κτητικές αντωνυμίες	
	α) η γενική της προσωπικής αντωνυμίας. βλ. 8.1.1 γενικές έννοιες	
	β) κτητικά επίθετα βλ. 8.1.1 γενικές έννοιες	
2.2.4.2.1	Χρήση των κτητικών αντωνυμιών	
	1) κτήση ουσιαστικό / επίθετο + κτητ. αντων	<i>Ο αδελφός μου είναι γιατρός.</i>

2) έμμεσο αντικείμενο
αντων. + ρήμα (εκτός προστακτ.)
ρήμα σε προστακτική+αντων.

*Μου είπε αντίο.
Να μην της πεις την αλήθεια.
Πες μου την αλήθεια!*

2.2.4.3 **Δεικτικές αντωνυμίες**
βλ. 8.1.1 γενικές έννοιες

α) αυτός, -ή, -ό

Αυτός είναι ξένος.

β) εκείνος, -η, -ο

Εκείνο το κορίτσι είναι από την Αθήνα.

2.2.4.4 **Αναφορικές αντωνυμίες**
βλ. 8.2 γενικές έννοιες

α) το άκλιτο 'που'
ως υποκείμενο, άμεσο αντικείμενο

*Ο κύριος που ήρθε είναι δάσκαλος.
Η γυναίκα που είδες είναι ξένη.*

2.2.4.5 **Ερωτηματικές αντωνυμίες**
βλ. 8.1.1 γενικές έννοιες

α) ποιος, ποια, ποιο

Ποιος έφυγε;

β) τι (άκλιτο)
και επιφωνηματικά

*Τι θέλετε;
Τι ωραία που είναι εδώ!*

γ) πόσος, πόση, πόσο

Πόσες μέρες θα μείνετε;

δ) τίνος
ποιανού, ποιανής, ποιανού

*Τίνος είναι αυτά τα βιβλία;
Ποιανής είναι αυτή η φούστα;*

2.2.4.6 **Αόριστες αντωνυμίες**
βλ. 8.1.2

καταφατικές
ένας, μια, ένα
μερικοί, -ές, -ά
κάθε
άλλος, -η, -ο

*Μια φορά μου είπε ένας ότι ...
Ήρθαν μερικοί φίλοι.*

Σημείωση

Ο ομιλητής πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιεί τις προσωπικές αντωνυμίες καθώς και όλες τις άλλες αντωνυμίες που αναφέρονται σ' αυτό το κεφάλαιο.

3 Ρηματικό σύστημα

3.1 Παρεπόμενα
**φωνή, συζυγία, διάθεση, έγκλιση,
τρόπος του ρήματος, χρόνος, καταλήξεις,
αριθμός, πρόσωπο**

3.2	Φωνή μορφολογική διάκριση	γράφω, έρχομαι, κοιμάμαι
	1) ενεργητική φωνή : -ω, -ώ	γράφω, αγαπώ, μπορώ
3.3	Συζυγία	
3.3.1	α' συζυγία 1) ενεργητική φωνή : -ω	γράφω
3.3.2	β' συζυγία ενεργητική φωνή : -ώ	αγαπώ, μπορώ
3.4	Διάθεση σημασιολογική διάκριση	
	1) ενεργητική διάθεση ενεργητική φωνή και ενεργητική διάθεση: - ω, -ώ	<i>Γράφω ένα γράμμα. Η Μαρία αγαπά τον Κώστα.</i>
	α) μεταβατικά	<i>Έδωσα ένα βιβλίο στο παιδί. Πήρα το βιβλίο από τον Κώστα.</i>
	β) αμετάβατα	<i>Τα παιδιά τρέχουν. Ο παππούς περπατά αργά.</i>
	2) μέση διάθεση	<i>Το παιδί πλένεται.</i>
3.5	Έγκλιση Η έννοια του ρήματος εκφράζεται	
	1) ως πραγματικό : οριστική	<i>Η Μαρία έφυγε.</i>
	2) ως επιθυμητό, προσδοκώμενο : υποτακτική	<i>Θέλω να πάω σινεμά. Θέλω να πιω μια πορτοκαλάδα.</i>
	α) ρήμα + υποτακτική	
	3) ως προσταγή : προστακτική	<i>Φύγε γρήγορα!</i>
3.6	Τρόπος ενέργειας του ρήματος (aspect) Εκφράζεται με το θέμα του ρήματος.	
	1) εξακολουθητικός	
	2) συνοπτικός	
	α) στιγμιαία πράξη	
	β) μοναδικότητα	
3.7	Χρόνοι Ανάλογα με τον τρόπο ενέργειας του ρήματος.	
	εξακολουθητικοί: ενεστώτας	<i>Κάθε μέρα διαβάζει εφημερίδα.</i>

	<p>συνοπτικοί: αόριστος, συνοπτικός μέλλοντας, συνοπτική υποτακτική, συνοπτική προστακτική</p>	<p>Διάβασες; Θα φύγει αύριο το πρωί. Θέλεις να πάμε βόλτα; Έλα εδώ!</p>
3.7.1	Χρήση των χρόνων της οριστικής	
3.7.1.1	<p>ενεστώτας ενεργητικής και μεσοπαθητικής φωνής</p> <p>α) παρόν β) διάρκεια γ) επανάληψη, συνήθεια δ) μελλοντική πράξη</p>	<p>Τι κάνεις τώρα; Ακούω μουσική. Ο ήλιος λάμπει. Τι ώρα σηκώνεσαι το πρωί; Φεύγει αύριο.</p>
3.7.1.2	αόριστος ενεργητικής φωνής στιγμιαία πράξη, μοναδικότητα	Έκλεισε την πόρτα. Βγήκε έξω.
3.7.1.3	<p>μέλλοντας ενεργητικής φωνής</p> <p>1) συνοπτικός α) στιγμιαία πράξη, μοναδικότητα</p>	Αύριο θα ζυπνήσω νωρίς.
3.8	Μορφολογία θέμα+χαρακτήρας+κατάληξη	
3.8.1	<p>Θέμα σημασιολογική και λειτουργική σημασία</p> <p>α) εξακολουθητικό</p> <p>β) συνοπτικό συνοπτικοί χρόνοι</p>	<p>διαβάζω, διαβαζ-</p> <p>διάβασα, διαβασ- θα διαβάσ-ω, να διαβάσ-ω</p>
3.8.2	<p>Χαρακτήρας σημαντικός στο σχηματισμό του συνοπτικού θέματος</p>	<p>ανοί-γ-ω, άνοι-ξ-α διαβά-ζ-ω, διάβα-σ-α</p>
3.8.3	<p>Κατάληξη δείκτης λειτουργικής σημασίας</p>	
3.8.4	<p>Απαιτούμενα δεδομένα του ρήματος</p> <p>α) κλιτικοί τύποι β) εξακολουθητικό θέμα γ) συνοπτικό θέμα</p>	-ω, -ώ (-άς), -ώ (-είς), ομαι, -αμαι
3.8.5	<p>Αύξηση αόριστος οριστικής, ενεργητική φωνή</p> <p>α) συλλαβική ε-</p>	γράφω, έ-γραψα
3.8.6	<p>Βοηθητικά στοιχεία σχηματισμού των χρόνων και των εγκλίσεων</p> <p>α) θα, να</p>	θα γράψω, να γράψω

3.8.7	Αριθμός ενικός, πληθυντικός	
	α) υποκείμενο + ρήμα συμφωνία ως προς τον αριθμό	<i>Οι φίλοι μου πήγαν εκδρομή.</i>
	β) πληθυντικός ευγένειας	<i>Από πού είστε, κύριε Πέτρο; Σας αρέσει, κυρία Μαρία;</i>
3.8.8	Πρόσωπο Ιδιαίτερες χρήσεις 1) δεύτερο πληθυντικό τύπος ευγένειας	<i>Από πού είστε, κυρία Σοφία;</i>
3.8.9	Άρνηση α) δε(ν) οριστική	<i>Δεν ξέρω πού πήγε. Δε βλέπει καλά.</i>
	β) μη(ν) υποτακτική	<i>Να μην τρως γρήγορα.</i>
	γ) ούτε αναπληρώνει ή ενισχύει το δε(ν)	<i>Δεν ήρθε ούτε ο Πέτρος ούτε η Μαρία.</i>
3.8.10	Τόνος Στοιχείο καθοριστικό και διαφοροποιητικό	διαβάζω, διάβασα γράφω, έγραψα αγαπώ, αγάπησα
3.8.11	Ανώμαλος σχηματισμός χρόνων α) αόριστος οριστικής	ανεβαίνω, βάζω, βγάζω, βγαίνω, βλέπω, βρίσκω, γίνομαι, δίνω, είμαι, έρχομαι, έχω, θέλω, κάνω, καταλαβαίνω, λέω, μαθαίνω, μένω, μπαίνω, ξέρω, παίρνω, περιμένω, πηγαίνω, πίνω, πλένω, στέλνω, τρώω, φέρνω, φεύγω
	β) συνοπτική προστακτική καταφατικός τύπος	ανεβαίνω, βάζω, βγάζω, βγαίνω, βλέπω, βρίσκω, δίνω, έρχομαι, κάθομαι, κατεβαίνω, λέω, μένω, μπαίνω, παίρνω, πηγαίνω, πίνω, τρώω, φέρνω, φεύγω
3.9	Είδη ρημάτων	
3.9.1	Βοηθητικά ρήματα	είμαι, έχω
3.9.2	Απρόσωπα ρήματα	πρέπει, βρέχει, χιονίζει, φυσά

Σημείωση

Ο ενήλικος σπουδαστής πρέπει να είναι σε θέση να κατανοεί τις σημασιολογικές διακρίσεις των χρόνων, να σχηματίζει και να χρησιμοποιεί σωστά, αν είναι απαραίτητο και με κάποια βοήθεια, τους εξής χρόνους της παραδοσιακής γραμματικής: από την ενεργητική φωνή, τον ενεστώτα, τον αόριστο και το συνοπτικό μέλλοντα καθώς και τη συνοπτική υποτακτική και προστακτική. Ακόμη πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζει τον αόριστο και τη συνοπτική προστακτική μερικών ανώμαλων ρημάτων (3.8.11, α, β). Από τη μεσοπαθητική φωνή πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιεί τον ενεστώτα της οριστικής των ρημάτων σε –ομαι και –αμαι (έρχομαι, κοιμάμαι).

4	Επιρρήματα επίρρημα + ρήμα/επίθ./επιρ.	<i>Μιλά ωραία. Είναι πολύ έξυπνος. Μένει πολύ κοντά.</i>
4.1	Είδη επιρρημάτων ως προς τη σημασία	
	α) τοπικά βλ. γενικές έννοιες 8.1.1	
	β) χρονικά βλ. γενικές έννοιες 8.1.1	
	γ) τροπικά βλ. γενικές έννοιες 7.9, γραμματική ανάλυση 9.1.4.2	<i>πώς, έτσι, μαζί, έτσι κι έτσι, ωραία, καλά, μόνο, επίσης</i>
	δ) ποσοτικά	<i>πόσο, τόσο, πολύ, λίγο, πιο, πάρα, καθόλου</i>
	ε) βεβαιωτικά, δισταχτικά, αρνητικά	<i>ναι, μάλιστα, βέβαια, αλήθεια, ίσως, όχι, δε(ν), μη(ν)</i>
4.2	Μορφολογία	
4.2.1	Καταλήξεις α) -α	<i>βέβαια</i>
4.2.2	Σχηματισμός επιρρημάτων βλ. γραμματική ανάλυση 9.1.2	
4.3	Παραθετικά επιρρημάτων συγκριτικός	
4.3.1	Συγκριτικός α) περιφραστικά πιο + επίρρημα	<i>Έφυγε πιο νωρίς σήμερα. Έφαγε πιο πολύ από όλους.</i>
	β) δεύτερος όρος σύγκρισης 1) από + αιτιατική	<i>Την αγαπάει πιο πολύ από εμένα.</i>
4.4	Επιρρηματικοί προσδιορισμοί α) απλά επιρρήματα	<i>Μιλά ωραία.</i>

β) αιτιατική (χρονική)

Τη Δευτέρα θα φύγω.

4.5 Θέση των επιρρηματικών προσδιορισμών
Δεν τηρείται αυστηρή σειρά.

*Αύριο θα φύγουν./Θα φύγουν αύριο.
Μιλάει γρήγορα.
Θα σε δω αύριο στις δέκα.
Αύριο θα σε δω στις δέκα.
Θα σε δω στις δέκα αύριο.*

Σημείωση

Ο ομιλητής πρέπει να είναι σε θέση να καταλαβαίνει και να χρησιμοποιεί σωστά τα επιρρήματα που αναφέρονται στο κεφάλαιο γενικές έννοιες, στο τμήμα 8 «Δείξη». Να μπορεί να σχηματίζει περιφραστικά και να χρησιμοποιεί σωστά το συγκριτικό βαθμό των επιρρημάτων.

5	Προθέσεις	
5.1	Μονοσύλλαβες	σε, για, με, ως
5.2	Δισύλλαβες	από, μετά, χωρίς, μέχρι
5.3	Σύνταξη των προθέσεων	
	α) Συντάσσονται με αιτιατική ονόματος και αντωνυμίας :	
	σε	
	1) έμμεσο αντικείμενο βλ. 2.1.5.3, β	<i>Το έδωσα στη Μαρία.</i>
	2) θέση σε τόπο ή χρόνο	<i>Θα είναι στο σπίτι στις δέκα.</i>
	3) πορεία σε ένα σημείο τοπικό ή χρονικό (και ελλειπτική σύνταξη)	<i>Θα πάνε στο σινεμά. Θα πάνε σινεμά.</i>
	από	
	1) απόσταση, απομάκρυνση μέσα στο χώρο ή/και στο χρόνο	<i>Πόσο απέχει η Πάτρα από την Αθήνα;</i>
	3) δεύτερος όρος σύγκρισης βλ. 2.2.3.3.1, α	<i>Είναι πιο έξυπνη από τον αδελφό της.</i>
	με	
	1) συνοδεία μαζί + με	<i>Με ποιον πήγες; (Μαζί) με τον Κώστα.</i>
	2) τρόπο μετακίνησης	<i>με τα πόδια, με το τρένο</i>
	3) κάποιος φοράει κάτι	<i>εκείνη με τα μπλε</i>
	4) χαρακτηριστικά	<i>αυτός με τα ζανθά μαλλιά</i>
	για	
	1) έμμεσο αντικείμενο	<i>Αγόρασα δώρο για τον Κώστα.</i>

2) χρονική διάρκεια *Έμεινε στην Αθήνα για λίγες μέρες.*

3) αναφορά *Μιλήσαμε για τον καιρό.*

παρά

α) πρόθεση

1) με τις εκφράσεις του χρόνου *δώδεκα παρά πέντε*

2) πάρα + πολύ *Πεινάω πάρα πολύ.*

5.4 Πάθη προθέσεων

5.4.1 Έκθλιψη

με /σε /από/για + φωνήεν

Το πήρα απ' αυτόν.

5.4.2 Αποκοπή

σε + άρθρο → στο(ν), στη(ν), στο

Το έδωσα στην αδελφή του.

6 Σύνδεσμοι

βλ. 10.4.2.1, 10.5.2

και, ούτε, ή, αλλά, μόνο, λοιπόν,
δηλαδή, πως, ότι, που, όταν, πριν,
γιατί, αν, να,
για να, μήπως

7 Μόρια

θα, να

θα + ρήμα (μέλλοντας)

Πότε θα φύγεις;

να + ρήμα (υποτακτική)

Θέλω να πάω βόλτα.

να + ουσιαστικό, αντωνυμία

Να ο Κώστας!

8 Επιφωνήματα και επιφωνηματικές εκφράσεις

αχ, ποπό, μπράβο, στην υγεία μας,
χρόνια πολλά, βοήθεια, προσοχή,
αλήθεια, ψέματα

Σημείωση

Ο ομιλητής πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιεί σωστά τις μονοσύλλαβες και δισύλλαβες προθέσεις που αναφέρονται στο κεφάλαιο αυτό. Ο ομιλητής πρέπει να μπορεί να αναγνωρίζει τα επιφωνήματα και τις επιφωνηματικές εκφράσεις που παρουσιάζονται σ' αυτό το κεφάλαιο και να είναι σε θέση να χρησιμοποιεί σωστά μερικές από αυτές (βλ. Γλωσσικές λειτουργίες)

9	Σχηματισμός λέξεων	
9.1	Παραγωγή	
9.1.1	Παράγωγα ουσιαστικά	
9.1.1.1	από ουσιαστικά α) υποκοριστικά	
	αρσενικό : -ακης	ο Γιώργος → ο Γιωργάκης
	θηλυκό : -ουλα, -ιτσα	η Άννα → η Αννούλα
	ουδέτερο : -ακι	η Ελένη → η Ελενίτσα το παιδί → το παιδάκι
9.1.2	Παράγωγα επιρρήματα	
9.1.2.1	από επίθετα	καλός,-ή,-ό → καλά

Σημείωση

Το θέμα της παραγωγής έχει σχέση με τον πλούτο του λεξιλογίου. Θα βοηθήσει τον ομιλητή να αρχίσει να βλέπει τον τρόπο με τον οποίο παράγονται οι λέξεις.

B ΟΜΑΔΕΣ ΛΕΞΕΩΝ

10	Πρόταση Κύριοι όροι της πρότασης είναι το υποκείμενο και το κατηγορημα .	<i>Ο παιδί τρέχει. Ο Νίκος διαβάζει. Η αδελφή της είναι μικρή. Η Μαρία προσέχει τον καθηγητή.</i>
	<i>Συντακτική ελευθερία.</i> Η σειρά των όρων ανεξάρτητη από τη λειτουργία τους. Η χρήση των πτώσεων δηλώνει τη συντακτική τους σημασία.	<i>Η Μαρία φωνάζει το Γιώργο. Το Γιώργο φωνάζει η Μαρία. αλλά Ο Γιώργος φωνάζει τη Μαρία.</i>
10.1	Είδη προτάσεων ως προς τη δομή	
10.1.1	Απλή πρόταση υποκείμενο + κατηγορημα	<i>Η Μαρία διαβάζει. Έλα γρήγορα. Αυτός είναι ξένος.</i>
10.1.1.1	Συμφωνία των κύριων όρων της πρότασης	
	1) το ρήμα συμφωνεί με το υποκείμενο ως προς το πρόσωπο και τον αριθμό	<i>Τα αδέρφια του πηγαίνουν σχολείο.</i>
	2) το κατηγορούμενο συμφωνεί με το υποκείμενο α) το επίθετο συμφωνεί στο γένος, αριθμό και πτώση	<i>Ο φίλος του είναι ωραίος.</i>

10.1.2	Σύνθετη και επαυξημένη πρόταση	<i>Οι φίλοι τους έφυγαν. Οι φίλοι τους έφυγαν αργά το βράδυ.</i>
10.1.3	Ελλειπτική πρόταση	<i>Τι ώρα γύρισες χθες από τη δουλειά; Αργά.</i>
10.2	Είδη προτάσεων ως προς το περιεχόμενό τους	
10.2.1	Κρίσεως	<i>Ο καιρός είναι πολύ ωραίος.</i>
10.2.2	Επιθυμίας	<i>Έλα κι εσύ.</i>
10.2.3	Επιφωνηματική	<i>Τι ωραία που είναι εδώ!</i>
10.2.4	Ερωτηματική	<i>Πότε ήρθες;</i>
10.3	Είδη προτάσεων ως προς την ποιότητα	
10.3.1	Καταφατική	<i>Ο φίλος μου ήρθε χθες.</i>
10.3.2	Αρνητική	<i>Ο φίλος μου δεν ήρθε χθες.</i>
10.4	Είδη προτάσεων ως προς τη σχέση τους με άλλες προτάσεις	
10.4.1	Κύρια ή ανεξάρτητη	<i>Εκείνος είναι καθηγητής. Πέρσι ήμουν στη πατρίδα μου.</i>
10.4.2	Δευτερεύουσα ή εξαρτημένη	<i>Θέλω να φύγω.</i>
10.4.2.1	Είδη εξαρτημένων προτάσεων α) ονοματικές	<i>Σου είπα ότι θα τηλεφωνήσω.</i>
	Εισάγονται με τους εξής συνδέσμους :	
	1) ειδικούς: ότι, πως	<i>Έμαθα ότι/πως θα φύγεις.</i>
	2) βουλητικό: να	<i>Θέλω να πάω στην Αμερική.</i>
	β) επιρρηματικές	
	Εισάγονται με τους εξής συνδέσμους:	
	1) χρονικούς: όταν	<i>Όταν ήρθε είπε καλημέρα.</i>
	2) αιτιολογικούς: γιατί	<i>Φεύγω, γιατί έχω δουλειά.</i>
	3) υποθετικούς: αν	<i>Έλα, αν θέλεις.</i>

Υποθετικές προτάσεις

α) πρώτο είδος : πραγματικό
υπόθεση : αν + οριστική οποιουδήποτε
χρόνου
απόδοση : οριστική, υποτακτική,
προστακτική, ανάλογα με το συμπέρασμα
που βγάζει κανείς από την υπόθεση

*Αν έχω λεφτά, θα πάω στο θέατρο.
Να πας στο γιατρό, αν πονάς.*

4) τελικούς : να, για να

Έμεινα για να δω τους φίλους μου.

10.5

Σύνδεση προτάσεων

α) κύριες + κύριες

Έφαγε και μετά έφυγε.

β) κύριες + δευτερεύουσες

Του είπε να πάει αύριο.

γ) κύριες + δευτερ. + δευτερ.

*Μου είπε να τηλεφωνήσω για να πάμε
σινεμά.*

10.5.1

Σχήμα ασύνδετο
κύρια, κύρια

Ήρθε, έφαγε, έφυγε.

Δεν αλλάζει η σειρά, γιατί δηλώνουν
χρονολογική σειρά.

10.5.2

Εξωτερική σύνδεση. Παράταξη.
κύρια + κύρια
δευτερεύουσα + δευτερεύουσα

Δεν αλλάζει η σειρά των προτάσεων, γιατί
αλλάζει η σημασία της φράσης.

α) συμπλεκτική
καταφατική με το σύνδεσμο και

Έφαγε και έφυγε αμέσως.

β) αντιθετική
αλλά

Ήξερε αλλά δεν είπε τίποτε.

γ) διαζευκτική
ή

Θα μείνεις ή θα φύγεις;

10.5.3

Εσωτερική σύνδεση. Υπόταξη.
κύρια + δευτερεύουσα
δευτερεύουσα + δευτερεύουσα
βλ. 10.4.2.1

Ελεύθερη η σειρά των προτάσεων μέσα στη
φράση. Η σχέση τους είναι σταθερή και
δηλώνεται με τη λέξη της υπόταξης.

Αν θέλεις, έλα.

10.5.4

Πλάγιος λόγος
ευθύς λόγος → πλάγιος λόγος

α) αυτολεξεί

"Θα φύγω" μου είπε.

β) αλλαγμένος

Εισάγεται με ρήματα που έχουν τη σημασία του λέω, ρωτώ κτλ.

Μου είπε ότι θα φύγει.

10.5.4.1

Μετατροπή από ευθύ σε πλάγιο λόγο.

1) κύριες προτάσεις κρίσεως → ειδικές

"Θα φύγει αύριο."

Μου είπε ότι θα φύγει αύριο.

2) κύριες ερωτηματικές →

πλάγιες ερωτηματικές

α) μερικής αγνοίας

με την ερωτηματική αντωνυμία ή το επίρρημα που είχε η ερωτηματική πρόταση στον ευθύ λόγο

"Πώς θα πας;"

Με ρώτησε πώς θα πάω.

Εγώ ξέρω πού μένει.

10.5.4.2

Χρόνοι του ρήματος στον πλάγιο λόγο

Το ρήμα που εισάγει τον πλάγιο λόγο ενεστώτας → καμιά αλλαγή στο χρόνο του ρήματος στον πλάγιο λόγο

"Περιμένω τη Σοφία."

Μου λέει ότι περιμένει τη Σοφία.

Σημείωση

Ο ενήλικος ομιλητής πρέπει να είναι σε θέση να κατανοεί ένα σύνθετο λόγο, προφορικό ή γραπτό, με κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις, αλλά και να χρησιμοποιεί απλές κύριες προτάσεις ή και ελλειπτικές για να εκφράζει τις σκέψεις του και να εκπληρώνει τις επικοινωνιακές του ανάγκες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

Ευρετήριο Λέξεων (κεφάλαια 3, 4, 5)

A

ααα!	3.4.1.6
αγάπη	3.4.1.8, 4.6.4, 3.2.10.2, 5.A.5.2
αγαπημένος, -η, -ο	3.2.10.1, 5.A.5.2
αγαπητός, -ή, -ό	3.2.10.1, 5.A.5.2
αγαπώ	3.4.1.8, 3.4.2.7, 4.6.4
αγγούρι	5.B.4.1
αγορά	5.B.3.1
αγοράζω	5.A.2.1, 5.B.3.1
αγόρι	5.A.1.6
άδεια	5.B.2.6, 5.Γ.5
αδειάζω	4.4.5
άδειος, -α, -ο	4.4.5
αδέλφια	5.A1.12
αδελφός	5.A1.12
αδύνατος, -η, -ο	5.A1.15
αέρας	5.A2.7.1
αεροδρόμιο	5.B.2.1.1
αεροπλάνο	5.B.2.1.1
άθεος, -η, -ο	5.A1.13
αθλητισμός	5.A1.14
αίθουσα	5.Δ.1.3
αίμα	5.A.6.5
ακόμη	4.3.3
ακούω	4.5.2.1, 5.A.3.1, 5.A.4.3, 5.A.4.6, 5.A.6.2
ακριβός, -ή, -ό	4.5.3.1
αλάτι	5.B.4.1
αλήθεια	4.5.3.3
αλλά	4.7.3
αλλάζω	4.3.12, 5.B.3.1, 5.B.3.3, 5.B.3.4, 5.B.5.5
άλλος, -η, -ο	4.3.2, 4.3.5.2, 4.7.1.2, 4.8.1.2
αλμυρός, -ή, -ό	4.5.2.2
άλογο	5.A.2.6
αμέσως	4.8.1.1
αμόλυβδος, -η, -ο	5.B.2.3
αν	3.2.8, 4.7.8
ανάβω	5.A.4.2, 5.B.5.6.3
αναφορά	5.Γ.5
ανεβαίνω	4.2.4.1, 5.A.3.1
ανεργία	5.Γ.2
άνεργος	5.Γ.5
άνθρωπος	4.1.1

ανοίγω	5.A.2.4.2, 5.B.3.1, 5.B.5.5
άνοιξη	4.3.1, 4.3.2, 4.3.6, 4.3.8
αντίο	3.2.1.2
άντρας	5.A.1.6, 5.A.1.7, 5.A.1.12
απάντηση	4.6.2
απαντώ	4.6.2, 5.A.5.2
απεργία	5.Γ.5
από	3.1.4.2, 3.1.5.3, 3.2.4.2, 4.2.4.4, 4.3.2, 4.3.3, 4.5.1.1, 4.5.2.7, 5.A.1.9
απόγευμα	4.3.1
απόδειξη	5.B.3.1
αποζημίωση	5.Γ.4
αποθήκη	5.Γ.2
Αποκριά	5.A.33.2
απόψε	4.3.2, 4.3.5.1, 4.3.5.2, 4.8.1.1
Απρίλιος	4.3.1
αργά	3.7.2.4, 4.2.4.2, 4.3.4.6, 4.8.1.1
αργία	5.A.3.2
αργώ	4.3.4.6
αρέσω	3.4.1.2, 3.4.1.3, 3.1.4.4, 3.4.1.10, 4.5.2.2, 4.5.3.2, 4.5.3.2.1, 5.A.1.14, 5.A.4.2
αριθμός	4.4.1, 5.A.1.3, 5.A.1.2
αριστερά	4.2.2, 4.2.4.3, 4.8.1.1
αρρωσταίνω	5.A.6.5
άρρωστος, -η, -ο	5.A.6.5, 5.A.6.6
άρρωστος, -η, -ο	
αρχή	4.3.11
αρχίζω	4.3.11, 5.Γ.5
ασανσέρ	5.A.2.2
ασθενοφόρο	5.A.6.6
άσπρος, -η, -ο	4.5.1.5
αστυνομία	5.B.5.6.1
αστυνομικός	5.A.1.10, 5.B.5.6.1
αστυφύλακας	5.B.5.6.1
ασφάλεια	5.B.2.6, 5.Γ.4, 5.Γ.5
άσχημος	4.5.2.2, 4.5.3.2.1, 5.A.1.15, 5A.2.7.1
ατύχημα	5.A.6.5, 5.B.2.2
Αύγουστος	4.3.1
αυλή	5.A.2.2
αύριο	3.1.4.1, 3.1.5.3, 4.3.2, 4.3.5.2, 4.8.1.1
αυτί	5.A.6.1
αυτοκίνητο	5.B.2.1.1, 5.B.2.1.2
αυτός, -ή, -ό	3.1.1.1, 3.1.4.7, 3.1.5.8, 3.2.4.2, 4.8.1.1

B

βάζω	5.B.3.3, 5.B.5.5
βαθμός	4.5.2.8

βαθύς	4.2.5.3
βαλίτσα	5.B.2.7
βαμβάκι	4.5.1.1
βαρύς	4.2.5.5
βγάζω	5.B.2.1.1, 5.B.3.3
βγαίνω	4.2.4.1, 5.A.3.1
βέβαια	3.3.6, 3.5.2.4, 4.6.3
βέβαιος, -η, -ο	3.3.6, 3.3.7
βενζινάδικο	5.B.2.3
βενζίνη	5.B.2.3
βήχας	5.A.6.5
βιβλιάριο	5.B.5.5
βιβλίο	5.Δ.1.5, 5.A.4.2
βιβλιοθήκη	5.A.2.4.1, 5.Δ.1.3
βιβλιοπωλείο	4.5.2.6, 4.5.2.7, 5.A.3.1, 5.B.3.1
βίζα	5.B.2.6
Βίντεο	5.A.4.3
βλέπω	5.A.4.6, 5.A.6.2
βοήθεια	3.5.1.6, 3.5.2.7, 5.A.6.5, 5.B.5.6.1, 5.B.5.6.2, 5.Γ.5
βοηθώ	3.5.1.6, 3.5.2.7, 5.B.5.6.1
βουνό	5.A.2.5
βούτυρο	5.B.4.1
βραδινό	5.B.4.4
βράδυ	4.3.1
βράζω	5.B.4.1
βρεγμένος, -η, -ο	4.5.2.5
βρέχει	5.A.2.7.1
βρέχω	4.5.2.5
βρόμικος, -η, -ο	4.5.2.4
βροχή	5.A.2.7.1
βρύση	5.A.2.3

Γ

γάλα	5.B.4.1
γαλάζιος, -α, -ο	4.5.1.5
γάντια	5.B.3.3
γάτα	5.A.2.6
γεια σου/σας	3.2.1.1, 3.2.1.2, 3.2.1.3, 3.2.3.2.1, 3.2.4.3, 3.2.6, 3.2.9.2, 3.2.9.6
γειτονιά	5.A.2.5
γέλιο	4.6.4
γελώ	4.6.4
γεμάτος, -η, -ο	4.4.5
γεμίζω	4.4.5
γενέθλια	3.2.5.1, 5.A.1.4
γεννιέμαι	5.A.1.4
γέρος, γριά, γέρικο	5.A.1.5

γέφυρα	5.B.2.2
γήπεδο	5.A.4.4
για	3.5.2.9, 4.7.9, 5.A.3.1, 5.A.3.1
γιαγιά	5.A.1.12
γιατί	3.1.4.5, 3.1.5.7, 3.5.1.9.1, 4.7.6, 4.7.6
γιατρός	5.A.1.10, 5.A.6.6
γίνομαι	4.1.4, 4.3.12
γιορτή	3.2.5.1
γιος	5.A.1.12
γλυκό	5.B.4.3
γλυκός, -ιά, -ό	4.5.2.2
γλώσσα	5.Δ.1.1
γνωρίζω	5.A.5.1
γνωστός, -ή, -ό	5.A.5.1
γονείς	5.A.1.12
γραβάτα	5.B.3.3
γράμμα	5.A.5.2, 5.A.5.2, 5.B.5.3, 5.B.5.3
γραμμάριο	4.2.5.5
γραμματέας	5.A.1.10
γραμματική	5.Δ.1.1
γραμματοκιβώτιο	5.B.5.3
γραμματόσημο	5.A.4.2, 5.A.5.2, 5.B.5.3
γραφείο	5.A.1.10, 5.A.2.2, 5.A.2.4.1, 5.Γ.2, 5.Δ.1.3
γράφω	3.7.2.6, 4.6.2, 5.A.5.2
γρήγορα	4.2.4.2, 4.7.7
γρήγορος	4.2.4.2
γρίπη	5.A.6.5
γυαλιά	5.A.6.6
γυναίκα	5.A.1.6, 5.A.1.7, 5.A.1.12
γυρίζω	5.A.3.1, 5.B.2.1.1

Δ

δάσκαλος	5.A.1.10, 5.Δ.1.2
δάσος	5.A.2.5
Δεκέμβριος	4.3.1
δέμα	5.B.5.3
δεν	3.1.5.2
δέντρο	5.A.2.6
δεξιά	3.5.2.3, 4.2.2, 4.2.4.3, 4.8.1.1
δέρμα	4.5.1.1
δεσποινίς	3.2.3.2.1, 5.A.1.1
Δευτέρα	4.3.1, 4.3.2, 4.3.5.2, 4.3.5.3, 4.3.6, 4.3.8
δευτερόλεπτο	4.3.1
δημοσιογράφος	5.A.4.6
διαβάζω	5.A.4.2, 5.A.4.6
διάβασμα	5.A.1.14
διαβατήριο	5.B.2.6, 5.A.1.8

διαβήτης	5.Δ.1.5
δίαιτα	5.Α.6.5
διακοπές	5.Α.4.1, 5.Β.2.4, 5.Γ.5
διακόπτης	5.Α.2.3
διάλειμμα	5.Α.1.11, 5.Γ.5
διαμέρισμα	5.Α.2.1
διασκεδάζω	5.Α.4.3
διεύθυνση	5.Α.5.2, 5.Β.5.3
διευθυντής	5.Γ.5, 5.Δ.1.2
δικηγόρος	5.Α.1.10
δίκλινο	5.Β.2.7
δικός, -ιά/-ή, -ό	4.8.1.1
δίνω	3.2.9.3, 3.5.1.7
διόδια	5.Β.2.2
διορθώνω	5.Α.2.4.2, 5.Β.2.3
διψώ	5.Α.6.3, 5.Β.4.2
δοκιμάζω	5.Β.3.3
δολάριο	5.Β.3.4
δόντι	5.Α.6.1
δουλειά	5.Α.1.10, 5.Α.3.1
δουλεύω	5.Α.1.10, 5.Α.2.4.2, 5.Β.5.4, 5.Γ.5
δρόμος	5.Β.2.2
δυνατά	4.5.2.1
δύσκολος, -η, -ο	4.5.3.7
δωμάτιο	5.Α.2.2, 5.Β.2.7, 5.Β.2.7

E

εβδομάδα	4.3.1, 4.3.2, 4.3.5.2, 4.3.5.3, 4.3.6, 4.3.6
εγγόνια	5.Α.1.12
εγγονός	5.Α.1.12
εγχείριση	5.Α.6.5
εγώ	3.1.1.2, 3.1.5.8, 4.8.1.1
έδρα	5.Δ.1.4
εδώ	3.2.4.2, 4.2.1, 4.8.1.1
εε	3.6.1.2
εθνικός, -ή, -ό	5.Β.2.2
εικόνα	5.Α.4.6
είμαι	3.2.9.2, 3.2.9.3, 4.1.1, 4.1.1.2, 4.1.2, 4.2.1, 4.2.4.4, 4.5.1.1, 5.Α.1.1, 5.Α.1.9, 5.Α.6.3
εισιτήριο	5.Α.4.4, 5.Β.2.1.1, 5.Β.2.1.1
εκατομμύριο	4.4.1
εκατοστό	4.2.5.1
εκδρομή	5.Β.2.4
εκεί	3.2.9.3, 4.2.1, 4.8.1.1
εκείνος, -η, -ο	3.1.1.1, 3.1.4.6, 4.8.1.1
έκθεση	5.Α.4.4
εκκλησία	5.Α.1.13

εκπαιδεύω	5.Γ.5
εκπτώσεις	5.Β.3.4
έκπτωση	4.5.3.1
ελαφρύς	4.2.5.5
ελεύθερος, -η, -ο	5.Α.1.7, 5.Α.4.1
ελληνικά	3.7.1.3
ελπίζω	3.4.1.7, 3.4.2.6
εμείς	3.1.1.2, 4.8.1.1
έμπορος	5.Α.1.10, 5.Α.1.10
ένας, μια/ μία, ένα	3.2.3.2, 4.8.1.2
εντάξει	3.1.4.7, 3.4.2.4, 3.5.1.9.1, 4.4.3, 4.5.3.2, 4.5.3.3
εξαδέλφια	5.Α1.12
εξάδελφος	5.Α1.12
εξετάζω	5.Α.6.6
εξετάσεις	5.Α.6.6
Έξυπνος, -η, -ο	5.Α.1.15
έξω	4.2.2, 4.2.4.3, 4.8.1.1
επείγων, -ουσα, -ον	5.Β.5.3
επίθετο	5.Α.1.1
έπιπλα	5.Α.2.4.1
επιταγή	5.Β.5.3, 5.Β.5.5
εποχή	4.3.1
εργαστήριο	5.Δ.1.3
εργάτης	5.Α.1.10
έργο	5.Α.4.4
εργοστάσιο	3.5.1.7, 3.5.1.9, 3.5.2.2, 4.2.4.1, 5.Α.1.10
ερωτηματικό	3.6.2.1
ερώτηση	4.6.2
εσείς	3.1.1.2, 3.1.4.6, 4.8.1.1
εστιατόριο	5.Β.4.5
εσύ	3.1.1.2, 4.8.1.1
εσώρουχα	5.Β.3.3
έτσι	3.1.4.3, 3.1.5.5, 3.4.1.14, 4.7.7
έτσι κι έτσι	3.2.2
ευγενικός	5.Α.1.15
εύκολος, -η, -ο	4.5.3.7
ευρώ	5.Β.3.4
ευχαριστημένος, -η, -ο	3.4.1.4, 4.6.4
ευχάριστος	5.Α.1.15
ευχαριστώ	3.2.2, 3.2.9.6, 3.4.1.8, 4.6.4
εφημερίδα	5.Α.4.6
έχω	4.4.4, 4.7.2

Z

ζάχαρη	5.Β.4.1
ζαχαροπλαστείο	5.Β.3.1
ζεσταίνομαι	4.5.2.8, 5Α.2.7.1, 5.Α.6.3

ζέστη	4.5.2.8, 5A.2.7.1
ζεστός, -ή, -ό	4.5.2.8, 5A.2.7.1
ζητώ	3.2.9.3
ζω	5.A.6.5
ζωγραφίζω	5.A.4.2
ζώο	5.A.2.6

H

ή	4.7.3.1
ηθοποιός	5.A.4.4
ηλεκτρικός, -ή, -ό	5.A.2.4.2
ηλεκτρολόγος	5.B.5.1
ήλιος	5A.2.7.1
ημερομηνία	5.A.1.4
ησυχία	4.5.2.1

Θ

θα	3.3.8
θάλασσα	5.A.2.5
θαυμαστικό	3.6.2.1
θέατρο	5.A.1.14, 5.A.4.4
θείος	5.A1.12
θέλω	3.2.3.2, 3.2.3.4.1, 3.4.1.9, 3.4.2.3
θεός	5.A1.13
θέση	5.A.4.4, 5.Δ.1.4
θόρυβος	4.5.2.1
θρανίο	5.Δ.1.4
θρησκεία	5.A1.13

I

Ιανουάριος	4.3.1
ιατρείο	5.A.6.6
ιατρική	5.A.1.11
ίδιος, -α, -ο	4.7.1.1, 4.7.1.2
ίσια	3.5.2.3
ιστορία	5.Δ.1.1
ίσως	4.6.3
Ιούλιος	4.3.1
Ιούνιος	4.3.1

K

καθαρίζω	4.5.2.4, 5.A.2.4.1, 5.A.6.4
καθαρός, -ή, -ό	4.5.2.4, 4.5.2.7
κάθε	4.3.6, 4.3.6, 4.3.6, 4.3.8, 4.3.8, 4.8.1.2

καθηγητής	5.A.1.10, 5.Δ.1.2
καθολικός	5.A1.13
καθόλου	4.4.2
κάθομαι	4.2.4.1.1
καθυστέρηση	5.B.2.1.1
και	4.7.3
καινούριος, -ια, -ιο	4.5.2.3
καιρός	3.4.1.1, 4.3.1, 5A.2.7.1
καίω	5.A.6.5
κακός, -ιά, -ό	4.5.3.2.1, 5.A.1.15
καλά	3.2.2, 4.4.3, 4.5.3.2, 4.7.7, 5.A.6.3
καλημέρα	3.2.1.1
καληνύχτα	3.2.1.2
καλησπέρα	3.2.1.1
καλοκαίρι	4.3.1, 4.3.2, 4.3.6, 4.3.8
καλοριφέρ	5.A.2.3
καλός, -ή, -ό	3.4.2.5, 4.5.2.2, 4.5.3.2, 5.A.1.15, 5A.2.7.1
καλώ	3.5.2.2, 5.A.5.1
κάμπινγκ	5.B.2.7
κανείς, καμιά, κανένα	4.4.2, 4.8.1.2
κάνω	3.2.1.3, 3.2.9.5, 4.5.3.1, 4.5.3.3.1, 5.A.3.1, 5.A.6.4
καπέλο	5.B.3.3
καρδιά	5.A.6.1
καρέκλα	5.A.2.4.1
καρπούζι	5.B.4.3
κάρτα	5.A.5.2, 5.B.5.5
καστανός, -ή, -ό	5.A.1.15
καταλαβαίνω	3.7.2.1
κατάλογος	5.B.5.4, 5.B.4.5
κατεβαίνω	4.2.4.1, 5.A.3.1
κάτι	4.8.1.2
κατσαρόλα	5.A.2.4.3
κάτω	4.2.2, 4.2.4.3, 4.8.1.1
καφές	5.B.4.2
καφετέρια	5.B.4.5
κέντρο	5.A.2.5
κερδίζω	5.A.4.5
κεφάλι	5.A.6.1
κήπος	5.A.2.2
κιλό	4.2.5.5
κιμωλία	5.Δ.1.4
κίνδυνος	5.B.2.2, 5.Γ.5
κινηματογράφος	5.A.1.14
κινητό	5.A.1.1
κίτρινος, -η, -ο	4.5.1.5, 5.B.2.2
κλαμπ	5.A.4.3
κλειδί	5.A.2.2, 5.B.2.7
κλείνω	3.5.2.6, 5.A.2.4.2, 5.B.2.7, 5.B.3.1, 5.B.5.5

κλινική	5.A.6.6, 5.B.5.6.2
κόβω	5.A.6.5, 5.B.2.1.1
κοιλιά	5.A.6.1
κοιμάμαι	5.A.3.1, 5.A.6.3
κόκκινος, -η, -ο	4.5.1.5, 5.B.2.2
κολέγιο	5.Δ.1
κολύμπι	5.A.4.5
κολυμπώ	5.A.4.5
κόμμα	3.6.2.1
κομμάτι	4.4.2
κομπιούτερ	5.A.2.4.2
κοντά	4.2.2, 4.2.3, 4.2.4.3, 4.8.1.1
κοντός, -ή, -ό	4.2.5.1, 4.2.5.3, 5.A.1.15
κόρη	5.A.1.12
κορίτσι	5.A.1.6
κοστούμι	5.B.3.3
κοτόπουλο	5.B.4.1
κουβαλάω	5.B.2.7
κουβέρτα	5.A.2.4.1
κουδούνι	5.A.2.2
κουζίνα	5.A.2.2, 5.A.2.4.2
κουνούπι	5.A.2.6
κουράζομαι	5.A.6.3
κουρασμένος, -η, -ο	5.A.6.3
κουρτίνες	5.A.2.4.1
κουτάλι	5.A.2.4.3
κουτί	4.4.2
κοντός	5.A.1.15
κρασί	5.B.4.2
κρέας	5.B.4.1
κρεβάτι	5.A.2.4.1, 5.A.3.1
κρεβατοκάμαρα	5.A.2.2
κρεοπωλείο	5.B.3.1
κρεοπώλης	5.A.1.10
κρίμα	3.4.1.12
κρύο	4.5.2.8, 5A.2.7.1
κρύος, -α, -ο	4.5.2.8, 5A.2.7.1
κρύωμα	5.A.6.5
κρυώνω	4.5.2.8, 5.A.6.3, 5A.2.7.1
κυρία	3.2.3.1.2, 3.2.3.2.1, A.1.1
Κυριακή	4.3.1, 4.3.2, 4.3.5.2, 4.3.5.3, 4.3.6, 4.3.8
κύριος	3.1.5.8, 3.2.3.1.2, 3.2.3.2.1, 5.A.1.1
κώδικας/T.K.	5.A.1.2

Λ

λάδι	5.B.4.1
λάθος	3.2.9.5, 3.4.1.14, 4.5.3.3.1, 4.5.3.3.1

λαιμός	5.A.6.1
λάμπα	5.A.2.4.1
λαχανικά	5.B.4.1
λειτουργεί	5.A.2.3, 5.A.2.4.2, 5.B.5.4
λεμόνι	5.B.4.3
λέξη	3.7.1.2, 3.7.2.6
λεπτό	3.2.9.3, 4.3.1
λεφτά	5.B.3.4, 5.B.5.5
λέω	3.2.4.1, 3.6.1.2, 4.6.2, 5.A.1.1
λεωφορείο	5.B.2.1.1
λίγο	4.3.5.2, 4.4.2
λίγος, -η, -ο	4.2.5.6, 4.3.3, 4.4.2, 4.4.4
λιμάνι	5.B.2.1.1
λίμνη	5.A.2.5
λιοντάρι	5.A.2.6
λίρα	5.B.3.4
λίτρο	4.2.5.6
λογαριασμός	5.B.2.7, 5.B.3.4, 5.B.5.1, 5.B.5.2, 5.B.4.5, 5.B.5.4, 5.B.5.5, 5.B.5.5
λογιστήριο	5.Γ.2
λοιπόν	3.6.1.1, 4.7.3
λούζω	5.A.6.4
λουλούδι	5.A.2.6

M

μαγαζί	5.A.1.10, 5.B.3.1
μαγειρεύω	5.A.3.1, 5.B.4.1
μαζεύω	5.A.4.2
μαζί	4.7.3, 4.7.4
μάθημα	5.A.1.11
μαθηματικά	5.Δ.1.1
μαθητής	5.A.1.11
Μάιος	4.3.1
μακαρόνια	5.B.4.1
μακριά	3.1.4.2, 3.1.5.3, 4.2.2, 4.2.3, 4.2.4.3, 4.8.1.1
μακρύς	4.2.5.1
μαλακός, -ιά, -ό	4.5.1.2
μαλλί	4.5.1.1
μαλλιά	5.A.6.1
μανάβης	5.A.1.10
μαξιλάρι	5.A.2.4.1
μαρκαδόρος	5.Δ.1.5
μάρκο	5.B.3.4
μαρμελάδα	5.B.4.1
Μάρτιος	4.3.1
μας	4.8.1.1
μάτι	3.4.1.8, 5.A.6.1

μαύρος, -η, -ο	4.5.1.5
μαχαίρι	5.A.2.4.3
με	3.1.4.3, 3.1.5.5, 3.2.4.1, 4.7.2, 4.7.3, 4.7.4, 5.A.5.2
μεγάλος, -η, -ο	3.1.2.1, 4.2.5.4, 5.A.1.5
μεζές	5.B.4.1
μεθαύριο	4.3.2, 4.3.5.2, 4.8.1.1
μελαχρινός, -ή, -ό	5.A.1.15
μέλι	5.B.4.1
μέλισσα	5.A.2.6
μένω	4.2.1, 5.A.2.1, 5.A.1.2
μέρα	4.3.1, 4.3.6, 4.3.8, 4.3.10, 4.5.2.3
μερικοί, -ές, -ά	4.3.6, 4.3.7.1, 4.4.2, 4.8.1.2
μεροκάματο	5.Γ.4
μέσα	3.5.1.9, 4.2.2, 4.2.4.3, 4.5.2.7, 4.8.1.1
μεσημέρι	4.3.1
μεσημεριανό	5.B.4.4
μετά	3.5.2.3, 3.6.1.4, 4.3.4.2, 4.3.4.3, 4.8.1.1
μετρό	5.B.2.1.1
μέτρο	4.2.5.1
μετρώ	4.2.5.1, 4.2.5.2, 4.2.5.3, 4.2.5.4
μέχρι	4.3.3
μηδέν	5.A/1.3
μήλο	5.B.4.3
μην	3.5.2.1
μήνας	4.3.1, 4.3.2, 4.3.5.2, 4.3.5.3, 4.5.2.3, 4.3.6, 4.3.6, 4.3.8
μήπως	3.2.9.3, 4.6.3
μητέρα	5.A.1.12
μικρός, -ή, -ό	4.2.5.4, 4.5.3.5, 5.A.1.5
μίλι	4.2.5.1
μιλώ	3.5.2.6, 4.6.2, 5.A.3.1
μισθός	5.Γ.4
μισός, -ή, -ό	4.3.1, 4.4.1, 4.4.2
μοιάζω	4.7.1.1
μόλις	4.3.4.4
μολύβι	5.Δ.1.5
μόνο	4.7.9
μονόδρομος	5.B.2.2
μονόκλινο	5.B.2.7
μοτοσικλέτα	5.B.2.1.2
μου	3.5.1.7, 4.8.1.1
μουσείο	5.A.4.4
μουσική	5.A.4.3, 5.A.4.3, 5.A.1.14
μουσουλμάνος	5.A.1.13
μπαίνω	4.2.4.1, 5.A.3.1
μπάλα	5.A.4.5
μπαλκόνι	5.A.2.2, 5.A.4.5
μπανάνα	5.B.4.3
μπάνιο	5.A.2.2, 5.A.3.1, 5.A.6.4

μπαρ	5.B.4.5
μπάσκειτ	5.A.4.5
μπίρα	5.B.4.2
μπλε	4.5.1.5
μπλούζα	5.B.3.3
μπογιά	5.Δ.1.5
μπορώ	3.3.9, 3.5.1.5, 3.5.1.8, 4.5.3.4
μπουκάλι	4.4.2, 5.A.2.4.3
μπράβο	3.4.1.5
μπροστά	4.2.2, 4.2.4.3, 4.8.1.1
μύγα	5.A.2.6
μυρίζω	4.5.2.2, 5.A.6.2
μύτη	5.A.6.1

N

να	3.1.5.8, 3.3.3, 4.8.1.1
ναι	3.1.4.7, 3.1.5.2, 3.2.9.1, 3.2.9.3, 3.2.9.4, 3.3.6
νάιλον	4.5.1.1
νέα	5.A.4.6
νέος, -α, -ο	5.A.1.5
νερό	5.A.2.3, 5.A.6.4, 5.B.4.1, 5.B.5.2
νησί	5.A.2.5
νιώθω	5.A.6.2
Νοέμβριος	4.3.1
νοικιάζω	5.A.2.1, 5.B.2.1.2
νομίζω	3.3.12, 4.6.1
νομικά	5.Δ.1.1
νόμος	5.B.5.6.1
νοσοκόμα	5.A.6.6
νοσοκομείο	5.A.1.10, 5.A.6.6, 5.B.5.6.2
νόστιμος, -η, -ο	4.5.2.2
νούμερο	4.2.5.4
ντιβάνι	5.A.2.4.1
ντίσκο	5.A.4.3
ντομάτα	5.B.4.1
ντουλάπα	5.A.2.4.1
ντουλάπι	5.A.2.4.1
ντους	5.A.3.1
ντύνομαι	5.A.3.1
νυστάζω	5.A.6.3
νύχτα	4.3.1
νωρίς	4.3.4.5, 4.8.1.1

Ξ

ξανά	3.7.2.3, 4.3.8, 4.8.1.1
ξανθός, -ιά, -ό	5.A.1.15

ξαπλώνω	4.2.4.1
ξεκινώ	5.B.2.1.1
ξεκουράζομαι	5.A.6.3
ξενοδοχείο	5.B.2.7
ξένος, -η, -ο	5.A.1.8
ξεντύνομαι	5.A.3.1
ξέρω	3.3.1, 3.3.2, 4.6.1, 5.A.5.1
ξίδι	5.B.4.1
ξινός, -ή, -ό	4.5.2.2
ξοδεύω	5.B.3.4
ξύλο	4.5.1.1
ξυπνώ	5.A.3.1, 5.A.6.3

O

ο, η, το	4.8.1.1
οδήγηση	5.B.2.6
οδηγώ	5.B.2.1.2
οδοντίατρος	5.A.6.6
οδοντόβουρτσα	5.A.6.4
οδοντόκρεμα	5.A.6.4
οδός	5.A.1.2, 5.B.2.2
οθόνη	5.Δ.1.4
οικογένεια	5.A.1.7, 5.A.1.12
Οκτώβριος	4.3.1
όλος, -η, -ο	4.4.2
ομάδα	5.A.4.5
ομίχλη	5A.2.7.1
όμορφος, -η, -ο	5.A.1.15
όνομα	5.A.1.1
ορθόδοξος	5.A.1.13
ορίστε	3.2.3.4.1, 3.2.9.1
όροφος	5.A.2.2
όταν	4.3.4.1
ότι	3.3.1, 3.3.2, 3.3.12
ουζερί	5.B.4.5
ούζο	5.B.4.2
ούτε	4.7.3
όχι	3.1.5.2, 4.3.7.1, 4.7.1.2

Π

πάγος	5A.2.7.1
παγωτό	5.B.4.3
παιδί	5.A.1.5, 5.A.1.7, 5.A.1.12
παίζω	5.A.4.2, 5.A.4.5
παίρνω	3.5.2.1, 5.A.5.2, 5.B.5.3, 5.B.5.4, 5.B.5.4, 5.B.5.5, 5.B.5.6.3
παιχνίδι	5.A.4.2, 5.A.4.5

πακέτο	4.4.2
πάλι	3.2.9.6, 3.7.2.3
παλιός, -ιά, -ιό	4.5.2.3
πανεπιστήμιο	5Α.1.11, 5.Δ.1
πάντα	4.3.6, 4.3.7, 4.3.7.1, 4.3.9, 4.8.1.1, 4.8.1.1
παντελόνι	5.Β.3.3
παντού	4.8.1.2
παντρεμένος, -η, -ο	5.Α.1.7
πάνω	4.2.2, 4.2.4.3, 4.8.1.1
παπάς	5.Α1.13
παπούτσια	5.Β.3.3
παππούς	5.Α.1.12
παραγγέλνω	5.Β.4.5
παράθυρο	5.Α.2.2
παρακαλώ	3.2.3.2, 3.2.3.4.1, 3.2.8, 3.2.9.1, 3.2.9.3, 3.4.1.8.1, 3.5.1.6, 4.6.4
παραλία	5.Α.2.5
παράξενος, -η, -ο	4.5.3.6
Παρασκευή	4.3.1, 4.3.2, 4.3.5.2, 4.3.5.3, 4.3.6, 4.3.8
παρκάρισμα	5.Β.2.2
παρκάρω	5.Β.2.1.2, 5.Β.2.2
πάρκο	5.Α.2.5
Πάσχα	3.2.5.1, 4.3.2, 5.Α.3
πατάτα	5.Β.4.1
πατέρας	5.Α.1.12
πάτωμα	5.Α.2.2
πάω	5.Α.3.1, 5.Β.3.3
πεζοδρόμιο	5.Β.2.2
πεθαίνω	5.Α.6.5
πεινώ	5.Α.6.3, 5.Β.4.1
πειράζω	3.4.2.10, 3.4.1.15
πελάτης	5.Γ.5
Πέμπτη	4.3.1, 4.3.2, 4.3.5.2, 4.3.5.3, 4.3.6, 4.3.8
πεπόνι	5.Β.4.3
περασμένος	4.3.2, 4.3.5.3
περιμένω	3.2.9.3, 3.2.9.4
περιοδικό	5.Α.4.6
περίπτερο	5.Β.3.1
περπατώ	4.2.4.1, 5.Α.4.5
πέρσι	4.3.2, 4.3.5.3, 4.8.1.1
πετσέτα	5.Α.2.4.1, 5.Α.6.4
πέφτω	5.Α.6.5
πηγαίνω	3.5.2.1, 3.5.2.3, 3.5.2.9, 4.2.4.1, 4.2.4.3, 5.Α.1.11, 5.Α.3.1, 5.Β.2.1.1
πιάνω	5.Α.6.2, 5.Β.5.6.1, 5.Β.5.6.3
πιάτο	5.Α.2.4.2, 5.Α.2.4.3
πικρός, -ή, -ό	4.5.2.2
πίνακας	5.Δ.1.4

πίνω	5.A.3.1, 5.B.4.2
πιο	3.1.4.4, 3.1.5.6
πιπέρι	5.B.4.1
πιρούνι	5.A.2.4.3
πιστεύω	5.A1.13
πιστωτική κάρτα	5.B.3.4
πίσω	4.2.2, 4.2.4.3, 4.8.1.1
πίτα	5.B.4.1
πιτσαρία	5.B.4.5
πλαστικό	4.5.1.1
πλάτη	5.A.6.1
πλένομαι	5.A.3.1
πλένω	3.5.2.3, 4.5.2.4, 5.A.2.4.1, 5.A.3.1, 5.A.6.4
πληροφορίες	5.B.2.1.1
πληρώνω	5.B.3.1, 5.B.3.4
πλοίο	5.B.2.1.1
πλυντήριο	5.A.2.4.2
ποδήλατο	5.B.2.1.2
πόδι	5.A.6.1
ποδόσφαιρο	5.A.4.5
ποιος, -α, -ο	3.1.4.6, 4.8.1.1
πόλη	5.A.1.2, 5.A.2.5
πολύ	3.1.5.6, 3.2.4.3, 3.4.1.1, 4.4.2
πολυθρόνα	5.A.2.4.1
πολύς, πολλή, πολύ	3.2.5.1, 4.4.2, 4.2.5.6, 4.3.3, 4.3.8
πολυτεχνείο	5.A.1.11, 5.Δ.1
πονοκέφαλος	5.A.6.5
πόνος	5.A.6.5
πονώ	5.A.6.5
ποπό!	3.4.1.6
πόρτα	5.A.2.2
πορτοκάλι	5.B.4.3
πορτοφόλι	5.B.3.3
πόσο	3.1.4.4, 4.5.3.1
πόσοι, -ες, -α	4.4.2
πόσος, -η, -ο	4.8.1.1
ποτάμι	5.A.2.5
πότε	3.1.4.1, 4.3.2, 4.3.6, 4.3.6.1, 4.8.1.1, 4.8.1.1
πότε πότε	4.3.6.1, 4.3.7.1, 4.8.1.2
ποτήρι	4.4.2, 5.A.2.4.3
ποτό	5.B.4.2
που	4.3.4.4
πού	3.1.4.2, 3.3.1, 4.2.1, 4.8.1.1, 4.8.2, 5.A.1.9
πουθενά	4.8.1.2
πουκάμισο	5.B.3.3
πουλί	5.A.2.6
πουλώ	5.A.2.1, 5.B.3.1
πράσινος, -η, -ο	4.5.1.5, 5.B.2.2

πρέπει	3.3.3, 3.5.1.4
πριν	4.3.2, 4.3.4.1, 4.3.5.3, 4.8.1.1
πρόγραμμα	5.A.4.4
προϊστάμενος	5.Γ.5
πρόπερσι	4.3.5.3
προσέχω	3.5.2.8
προσοχή	3.5.2.8
προτιμώ	3.4.1.3
προχθές	4.3.2, 4.8.1.1
πρύτανης	5.Δ.1.2
πρωί	3.1.5.3, 4.3.1
πρωινό	5.B.4.4
πρώτα	3.6.1.4, 4.3.4.1, 4.3.4.3, 4.8.1.1
πρώτος, -η, -ο	5.B.5.6.2, 5.Γ.5
πυρετός	5.A.6.5
πυροσβεστικός, -ή, -ό	5.B.5.6.3
πώς	3.1.4.3, 3.6.1.2, 4.7.7

P

ραδιόφωνο	5.A.2.4.2, 5.A.4.3, 5.A.4.6
ρεπό	5.A.4.1, 5.Γ.5
ρέστα	5.B.3.4
ρετσίνα	5.B.4.2
ρούχα	5.A.2.4.2, 5.B.3.3
ρωτώ	4.6.2

Σ

Σάββατο	4.3.1, 4.3.2, 4.3.5.2, 4.3.5.3, 4.3.6, 4.3.8
σαββατοκύριακο	4.3.1
σαλάτα	5.B.4.1
σαλόνι	5.A.2.2
σαμπουάν	5.A.6.4
σαν	4.7.1.1
σαπούνι	5.A.6.4
σας	3.2.3.2, 4.8.1.1
σβήνω	5.A.2.4.2, 5.B.5.6.3
σβηστήρα	5.Δ.1.5
σε	3.1.4.2, 3.1.5.3, 3.2.10.2, 4.2.1, 4.2.4.3, 4.3.2
σεντόνι	5.A.2.4.1
Σεπτέμβριος	4.3.1
σερβιτόρος	5.B.4.5
σηκώνομαι	4.2.4.1, 5.A.3.1
σηκώνω	5.B.2.7
σήμα	5.B.2.2
σημαίνω	3.7.2.5
σημειωματάριο	5.Δ.1.5

σήμερα	4.3.2, 4.3.5.1, 4.8.1.1
σιγά	4.5.2.1, 4.7.7
σιγά σιγά	4.2.4.2
σίγουρος	3.3.6, 3.3.7
σιδερώνω	5.A.2.4.1
σινεμά	5.A.4.4
σκάλα	5.A.2.2
σκέφτομαι	4.6.1
σκηνή	5.B.2.7
σκι	5.A.4.5
σκληρός, -ή, -ό	4.5.1.2
σκοτάδι	4.5.2.6
σκουπίζω	4.5.2.5, 5.A.6.4
σκύλος	5.A.2.6
σοκολάτα	5.B.4.3
σου	4.8.1.1
σούπα	5.B.4.1
σούπερ	5.B.2.3
σούπερ μάρκετ	5.B.3.1
σπάζω	5.A.6.5
σπίτι	5.A.2.1
σπόγγος	5.Δ.1.4
σπορ	5.A.1.14, 5.A.4.5
σπουδάζω	5.A.1.11
σπουδαίος, -α, -ο	4.5.3.5
σπουδαστής	5.A.1.11
στάδιο	5.A.4.4
σταθμός	5.B.2.1.1
σταματώ	4.2.4.1.1, 4.3.11, 5.B.2.1.1, 5.B.2.2, 5.Γ.5
στάση	5.B.2.1.1
στέλνω	4.2.4.3, 5.A.5.2, 5.B.5.3, 5.B.5.4
στεν (ο)αχωρημένος	3.4.1.12, 4.6.4
στενός	4.2.5.2
στήθος	5.A.6.1
στιλό	5.A.5.2, 5.Δ.1.5
στόμα	5.A.6.1
στομάχι	5.A.6.1
στρίβω	5.B.2.2
στρόγγυλος, -η, -ο	4.5.1.3
συνώνμη	3.2.7, 3.2.8, 3.2.9.5, 3.5.1.10, 4.6.4
συγχωρώ	3.5.1.10
συμμαθητής	5.A.5.1
συμπαθητικός, -ή, -ό	3.4.1.2
συμπαθώ	3.4.1.2, 3.4.1.11
συμφοιτητής	5.A.5.1
συνάδελφος	5.A.5.1, 5.Γ.5
συνάλλαγμα	5.B.5.5
συναυλία	5.A.4.4

συνδικάτο	5.Γ.5
συνεργείο	5.Β.2.3
συνήθως	4.3.6
συννεφιά	5Α.2.7.1
συστημένος, -η, -ο	5.Β.5.3
συχνά	4.3.6
σφυρί	5.Γ.3
σχολείο	5.Α.1.10, 5.Α.1.11, 5.Α.3.1, 5.Δ.1
σχολή	5.Δ.1
σώμα	5.Α.6.1
σωστός, -ή, -ό	4.5.3.3

T

ταβάνι	5.Α.2.2
ταβέρνα	5.Β.4.5
ταινία	5.Α.4.4
ταμείο	5.Β.3.1, 5.Β.3.1, 5.Γ.2
τάξη	5.Α.1.11, 5.Δ.1.3
ταξί	5.Β.2.1.1
ταξιδεύω	5.Β.2.1.1
ταξίδι	5.Β.2.1.1, 5.Β.2.4
ταχυδρομείο	5.Α.5.2, 5.Β.5.3
ταχυδρομικός, -ή, -ό	5.Α.1.2
ταχυδρόμος	5.Β.5.3
ταχύτητα	5.Β.2.2
ταψί	5.Α.2.4.3
τελεία	3.6.2.1
τελειώνω	4.3.11
τέλος	4.3.11
τένις	5.Α.4.5
Τετάρτη	4.3.1, 4.3.2, 4.3.5.2, 4.3.5.3, 4.3.6, 4.3.8
τέταρτο	4.3.1
τετράγωνο	4.5.1.3
τετράδιο	5.Δ.1.5
τηγάνι	5.Α.2.4.3
τηγανίζω	5.Β.4.1
τηλεόραση	5.Α.1.14, 5.Α.2.4.2, 5.Α.4.3, 5.Α.4.6
τηλεφωνικός, -ή, -ό	5.Β.5.4
τηλέφωνο	3.2.9.1, 3.2.9.3, 5.Α.1.3, 5.Α.2.3, 5.Α.2.4.2, 5.Β.5.4
τηλεφωνώ	5.Α.1.3, 5.Α.3.1, 5.Β.5.4
της	4.8.1.1
τι	3.1.4.1, 3.1.4.7, 3.2.1.3, 3.2.3.4.1, 4.5.1.1, 4.8.1.1
τιμή	4.5.3.1, 5.Β.2.7
τίνος	4.8.1.1
τίποτα	3.4.1.8.1
τίποτε	4.8.1.2
τμήμα	5.Γ.2, 5.Δ.1

τοίχος	5.A.2.2
τόκος	5.B.5.5
του (κτήση)	4.7.2, 4.8.1.1
του χρόνου	4.3.2, 4.3.5.2
τουαλέτα	5.A.2.2
τουρίστας	5.B.2.4
τους (κτήση)	4.8.1.1
τραγούδι	5.A.4.3
τραγουδιστής	5.A.1.10, 5.A.4.4
τραγουδώ	5.A.4.3
τράπεζα	5.B.5.5
τραπεζαρία	5.A.2.2
τραπέζι	5.A.2.4.1
τραπεζομάντιλο	5.A.2.4.1
τραυματίας	5.A.6.5
τρένο	5.B.2.1.1
τρέχω	4.2.4.1, 4.2.4.2, 5.A.4.5
τρίκλινο	5.B.2.7
Τρίτη	4.3.1, 4.3.2, 4.3.5.2, 4.3.5.3, 4.3.6, 4.3.8
τροχαία	5.B.2.2, 5.B.5.6.1
τροχονόμος	5.B.5.6.1
τροχόσπιτο	5.B.2.7
τρώω	5.A.3.1, 5.B.4.1
τσάι	5.B.4.1
τσάντα	5.B.2.7, 5.B.3.3, 5.Δ.1.5
τυρί	5.B.4.1
τώρα	3.5.1.3, 4.3.2, 4.3.5.1, 4.8.1.1

Υ

υγεία	3.2.6
υπάλληλος	5.A.1.10
υπάρχει/υπάρχουν	4.1.1 , 4.1.1.2, 4.1.3, 4.4.4
υπερωρίες	5.Γ.5
υπηρεσία	5.B.5.6.3
ύπνος	5.A.3.1
υπολογιστής	5.Δ.1.4

Φ

φαγητό	5.B.4.1
φάκελος	5.A.5.2
φανάρι	5.B.2.2
φαξ	5.B.5.4
φαρδύς	4.2.5.2
φαρμακείο	5.A.6.6, 5.B.3.1
φάρμακο	5.A.6.6
Φεβρουάριος	4.3.1

φέρι μποτ	5.B.2.1.1
φέτος	4.3.2, 4.3.5.1, 4.8.1.1
φεύγω	3.5.1.3, 3.5.2.6, 4.2.4.1
φθινόπωρο	4.3.1, 4.3.2, 4.3.6, 4.3.8
φιλί	3.2.10.2, 5.A.5.2
φιλικά	5.A.5.2
φιλολογία	5.A.1.11
φίλος	5.A.5.1
φιλοσοφία	5.Δ.1.1
φιλώ	3.2.10.2, 5.A.5.2
φλιτζάνι	4.4.2, 5.A.2.4.3
φοιτητής	5.A.1.11
φορά	4.3.6, 4.3.7.1, 4.3.8, 4.3.10
φόρεμα	5.B.3.3
φορώ	5.B.3.3
φούρνος	5.B.3.1
φρέσκος, -ια, -ο	5.B.4.3
φρούτο	5.B.4.3
φτάνω	5.B.2.1.1
φτηνός, -ή, -ό	4.5.3.1
φυσά	5.A.2.7.1
φωνή	4.5.2.1
φως	4.5.2.6, 5.A.2.3, 5.B.5.1
φωτιά	5.B.5.6.3
φωτογραφία	5.A.4.6

X

χαίρετε	3.2.1.1, 3.2.1.2
χαιρετώ	5.A.5.2
χαίρομαι	3.4.1.1, 3.4.2.1, 4.6.4
χαίρω	3.2.4.3
χάλια	5.A.6.3
χαλώ	5.B.3.4
χαμηλός	4.2.5.3
χάνω	5.A.4.5
χαρά	3.4.1, 4.6.4
χάρακας	5.Δ.1.5
χαρούμενος	3.4.1.1, 4.6.4
χάρτης	5.B.2.4, 5.B.2.6
χαρτί	4.5.1.1, 5.A.5.2, 5.Δ.1.5
χείλια	5.A.6.1
χειμώνας	4.3.1, 4.3.2, 4.3.6, 4.3.8
χέρι	5.A.6.1
χημεία	5.Δ.1.1
χθες	4.3.2, 4.3.5.3, 4.8.1.1
χιλιάδα	4.4.1
χιλιόμετρο	4.2.4.2, 4.2.5.1

χιόνι	5A.2.7.1
χιονίζει	5A.2.7.1
χολ	5.A.2.2
χόμπι	5.A.4.2
χοντρός, -ή, -ό	5.A.1.15
χορεύω	5.A.4.3
χορός	5.A.4.3
χριστιανός	5.A1.13
Χριστούγεννα	3.2.5.1, 4.3.2, 5.A.3.2
χρονολογία	4.3.2
χρόνος	3.1.4.4, 3.2.5.1, 4.3.1, 4.3.6, 4.3.6, 4.3.8, 4.5.2.3, 5.A.1.5
χρώμα	4.5.1.5
χτένα	5.A.6.4
χτενίζω	5.A.6.4
χτυπώ	5.A.2.4.2, 5.A.6.5, 5.B.5.4
χυμός	5.B.4.2
χωριό	5.A.1.2, 5.A.2.5
χωρίς	4.7.2, 4.7.5

Ψ

ψαράς	5.A.1.10
ψάρι	5.A.2.6, 5.B.4.1
ψέμα	4.5.3.3.1
ψηλός, -ή, -ό	4.2.5.3, 5.A.1.15
ψήνω	5.B.4.1
ψιλιά	5.B.3.4
ψυγείο	5.A.2.4.2
ψυχή	3.4.1.8
ψωμί	5.B.4.1
Ψώνια	5.A.3.1

Ω

ώρα	3.1.4.1, 4.3.1, 4.3.4.4, 4.3.10
ωραία	3.1.5.5, 3.2.2, 3.4.1.1, 3.4.1.4, 3.4.1.5
ωραίος, -α, -ο	3.4.1.1, 5.A.1.15, 5A.2.7.1
ωωωω!	3.4.1.6

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

Ευρετήριο Θεμάτων

Στο ευρετήριο θεμάτων παρουσιάζονται κατά αλφαβητική σειρά τα θέματα τα οποία περιγράφονται στα κεφάλαια: 3ο Γλωσσικές λειτουργίες, 4ο Γενικές έννοιες, 5ο Ειδικές έννοιες. Δίπλα σε κάθε θέμα ο πρώτος αριθμός δηλώνει το κεφάλαιο και οι άλλοι αριθμοί που ακολουθούν δηλώνουν την ομάδα στην οποία είναι καταχωρισμένο το κάθε θέμα.

αγορά	5.B.3
αλληλογραφία	3.2.11, 5.A.5.2
αναγνώριση ταυτότητας	5.A.1
ανταλλαγή πληροφοριών	3.1
απόψεις και κρίσεις	3.3
γιορτές, επέτειοι	5.A.3.2
δείξη, αναφορά	4.8
δημόσιες υπηρεσίες	5.B.5
δημόσιοι χώροι	5.B
διαστάσεις	4.2.5
εκπαίδευση	5.Δ
ελεύθερος χρόνος, διασκέδαση	5.A.4
επαγγελματικός χώρος	5.Γ
ευχές	3.2.5
καθημερινές δραστηριότητες	5.A.3
κατοικία	5.A.2
κοινωνικές επαφές	3.2, 5.A.5
κλίμα, καιρικές συνθήκες	5.A.2.7, 5.A.2.7.1
νοητικές έννοιες	4.6
περιβάλλον	5.A.2.5
ποιότητα	4.5
ποσότητα	4.4
προβλήματα στην επικοινωνία	3.7
προθέσεις, υποχρεώσεις, δεσμεύσεις	3.5
προπόσεις	3.2.6
συναισθήματα	3.4
συνομιλία	3.2.3, 3.2.7, 3.2.8, 3.2.9
συστάσεις	3.2.4
συσχετισμός	4.7
ταξίδια	5.B
τεχνικές λόγου	3.6
τηλεφωνική επικοινωνία	3.2.10
τρόφιμα, ποτά	5.B.4
υγεία, κατάσταση του οργανισμού	5.A.6
ύπαρξη	4.1
χαιρετισμοί	3.2.1
χλωρίδα, πανίδα	5.A.2
χρόνος	4.3
χώρος	4.2